

ens gård. B. Syslmanns hus. C. Lammings afläp. Goës hus, bredvid Strandmans. D. Lamm: af Prof. Driffels gård. E. Ra

I och kring Svartmangatan

Arkeologi i Övre Fjärdingen

I och kring Svartmangatan

Arkeologi i Övre Fjärdingen

Arkeologisk schaktningsövervakning

L1941:2293
Fjärdingen 1:3
Uppsala kommun
Uppland

Adam Hultberg

Upplandsmuseets rapporter 2025:20

ISSN 1654-8280

BEARBETNING AV FOTON: Adam Hultberg, Stiftelsen Upplandsmuseet

BEARBETNING AV PLANER: Adam Hultberg, Stiftelsen Upplandsmuseet

OMSLAGSBILD: "Rudera af Fjordingen", Johan Gustaf Härstedt, cirka 1809. Beskuren. Uppsala Universitetsbibliotek.

GRANSKNING: Anna Ölund. Ebba Drugge och Hans Göthberg, Stiftelsen Upplandsmuseet

UPPHOVSÄTT: om inget annat anges: Creative Commons licens CC BY. © Lantmäteriet, dnr I2014/00634

GRAFISK FORMGIVNING OCH PRODUKTION: Malin Lucas, Stiftelsen Upplandsmuseet

© STIFTELSEN UPPLANDSMUSEET, 2025

Upplandsmuseet
Drottninggatan 7, 753 10 Uppsala
Telefon 018-169100
www.upplandsmuseet.se

Innehåll

Sammanfattning	6
Inledning	7
Bakgrund	8
Bebyggelsen.....	8
Gatorna	9
Tidigare undersökningar	13
Syfte, genomförande och metod.....	15
Undersökningsresultat	16
Schakt 1 – S:t Larsgatan	18
Schakt 2 – S:t Larsgatan / S:t Johannesgatan	21
Schakt 3 – Skolgatan.....	22
Schakt 4 – Rundelsgränd / S:t Johannesgatan	23
Schakt 5 – Svartmangatan	34
Schakt 6 – Skolgatan / Rundelsgränd	36
Schakt 7 – S:t Larsgatan / Svartmangatan	38
Schakt 8 – Rundelsgränd / Svartmangatan	40
Schakt 9 – Skolgatan / S:t Larsgatan	45
Schakt 10 – S:t Larsgatan	45
Schakt 11 – Rundelsgränd.....	47
Schakt 12 – Svartmangatan - Rundelsgränd till Övre Slottsgatan.....	48
Fynd.....	51
Analyser.....	57
Tolkning	58
Medeltid i S:t Larsgatan.....	58
Bebyggelse i Rundelsgränd	58
1700-tal i Skolgatan.....	60
Från medeltid till tidig modern tid	60
Administrativa uppgifter	61
Referenser	62
Bilagor	63
Bilaga 1. Kontextlista	64
Bilaga 2. Fyndlista	73
Bilaga 3. ¹⁴ C-analys	95
Bilaga 4. Makrofossilanalys.....	99
Bilaga 5. Konserveringsrapport	108

Sammanfattning

I centrala Uppsalas nordvästra del, inom forn-lämning L1941:2293 har en arkeologisk schaktningsövervakning genomförts av Stiftelsen Upplandsmuseets arkeologer. Området kallas Övre Fjärdingen och schaktningsövervakningen omfattade markingrepp för VA-arbeten i Svartmangatan, S:t Larsgatan, S:t Johannesgatan, Skolgatan och Rundelsgränd. Arbetet gjordes under hösten 2022 till hösten 2024, för Uppsala Vatten i samband med restaurering och uppdatering av VA-nätet till ett flertal fastigheter i området. Arbetet gjordes efter beslut av Länsstyrelsen i Uppsala län, dnr 431-4773-2020 med beslutsdatum 2021-02-04 samt 2022-02-09.

Sammanlagt grävdes 12 schakt i gatumark av varierande storlek och längd som till största del anlades i eller vid äldre ledningsschakt. Trots detta påträffades arkeologiska lämningar i samtliga schakt. Lämningarna var generellt sett fragmenterade, relativt ytligt liggande och bevarade inom avgränsade mindre ytor i schakten eller schaktkanten.

Endast ett fåtal tidigare arkeologiska insatser har gjorts i Övre Fjärdningen och denna schaktningsövervakning har därför bidragit till att belysa den arkeologiska situationen i området. I S:t Larsgatan finns kulturlagerrester med fyndmaterial från för-

sta halvan av 1200-talet med avfall från ben- och hornhantverk, sannolikt ett kammakeri. Övriga lämningar från medeltid har varit svåra att fånga vid schaktningsövervakningen, dock finns fynd från periodens slut i materialet. Övervägande del av de arkeologiska lämningarna härrör från 1600–1850, i form av husgrunder, stolphål, fundament stenlagda gårdsytor, gator och en brunn. I materialet finns även kulturlager som tolkats som odlingslager. Vid schaktningsövervakningen har ett relativt stort fyndmaterial påträffats, fördelat på 395 fyndposter. Fynddateringar har kompletterats med ¹⁴C-dateringar och analys av arkeobotaniskt material har gjorts av enskilda kontexter.

Denna nordvästra del av centrala Uppsala karterades först i samband med regleringen 1643, där stadens gator, kvarter och gränser markerades. Aktuellt område låg då i ytterkanten av staden. Gatunätet, kvartersindelningen och det relativt nära läget till domkyrkan visar dock att området vid tiden hade en etablerad bebyggelse som uppfattades som en stadsmiljö. Här bodde även prominenta personer som exempelvis Johannes Bureus, Sveriges första riksantikvarie. Delar av området drabbades hårt i stadsbranden 1809 och under relativt sen tid har en ny sträckning av Rundelsgränd tagits upp.

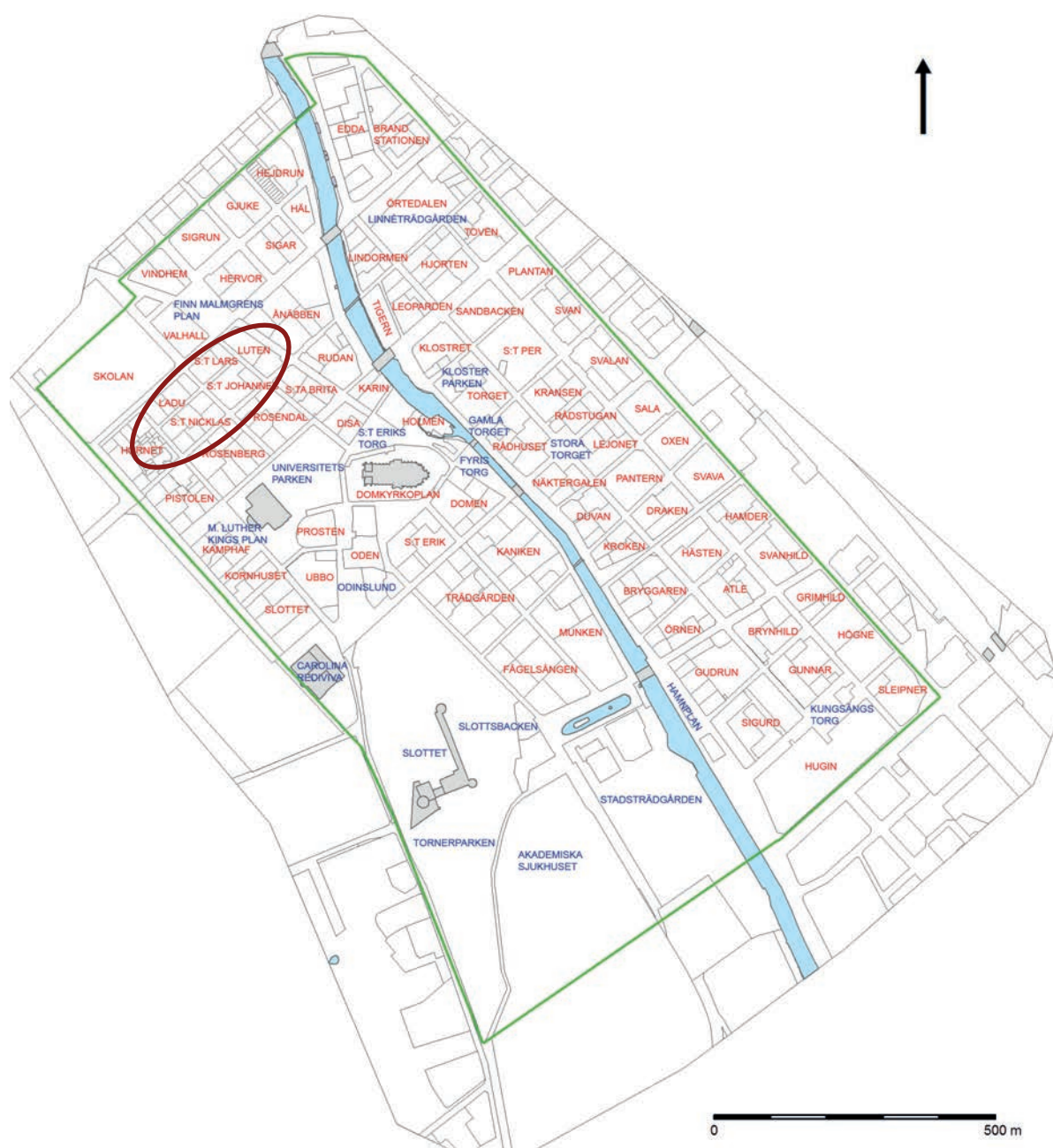

Inledning

En arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning har genomförts inom fornlämningen L1941:2293, stadslager för Uppsala stad. Undersökningen har företagits då Uppsala Vatten och Avfall AB genomfört schaktningsarbete för åtgärder på ledningsnätet. Underhållsarbetena var centrerade kring Svartmangatan men har även berört flertalet kringliggande gator. Utöver Svart-

mangatan har schakt grävts i S:t Larsgatan, S:t Johannesgatan, Skolgatan, Rundelsgränd, som ligger i den nordvästra delen av centrala Uppsala.

Arbetet gjordes efter beslut av Länsstyrelsen i Uppsala län, dnr 431-4773-2020 med beslutsdatum 2021-02-04 samt 2022-02-09. Schaktningsövervakningen pågick intermittent från september 2022 till oktober 2024.

Figur 1. Kvartersskarta över centrala delarna av Uppsala stad med gränsen för fornlämning L1941:2293 markerad med grön linje. Aktuellt undersökningsområde markerad med röd elips.

Bakgrund

Det aktuella undersökningsområdet ligger inom den del av Uppsala stad som benämns Fjärdingen, eller Övre Fjärdingen. Stadsdelen begränsas av Skolgatan, Kyrkogårdsgatan, Drottninggatan och Fyrisån. De östra delarna domineras av Domkyrkan och Universitetets monumentala arkitektur och institutionsbyggnader. Den del som nu berörts ligger väst därom och domineras i stället helt av profan, småskalig stadsbebyggelse med främst bostäder, och idag flertalet studentnationer.

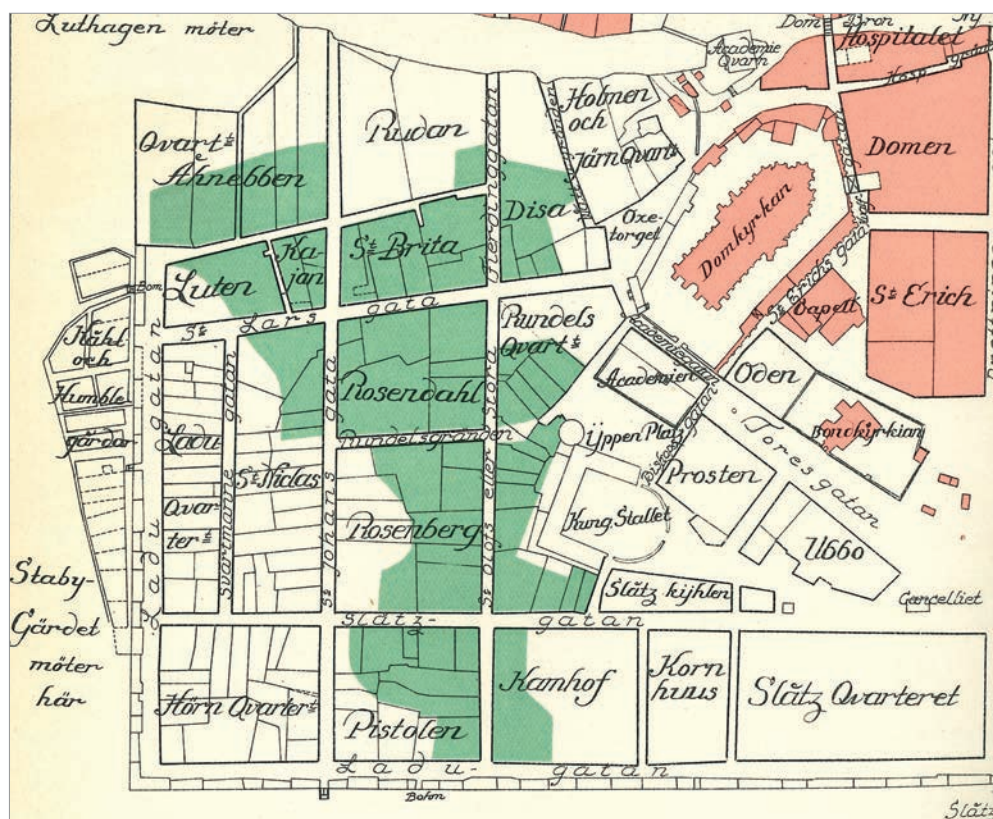
Bebyggelsen

Kvarteren kring Svartmangatan präglas idag av en stor mängd bevarad, äldre bebyggelse. Denna bebyggelse härstammar framför allt från 1800-talet och 1900-talets första hälft. Några exempel finns på ännu äldre bebyggelse, men denna är spordiskt bevarad, främst på grund av den förödande stadsbrand som härjade de västligaste delarna av

Uppsala år 1809. Bland denna tidiga bebyggelse kan framför allt nämnas två byggnader, i kvarteret Rosendal, som helt eller delvis överlevde branden. Husen anges uppförda 1792 respektive 1635 (Stadsbildens framtid 1965). Byggnaderna är placerade tätt intill det nu undersökta schakt 4 (se figur 6) och har uppförts i omkring samma tid som de påträffade lämningarna härstammar från. Huset uppfört 1635 är Uppsalas äldsta stående träbyggnad och ägdes på 1600-talet av Johannes Bureus, Sveriges första riksantikvarie (Franzén 1994). Båda byggnaderna finns avbildade på en akvarell som visar området efter branden, utförd av Johan Gustaf Härstedt med titeln "Rudera af Fjerdingen". Målningen visar också ett par mindre byggnader som trots det osäkra perspektivet bör ligga närmare de nu undersökta schakten. Det rör sig om mindre, knuttimrade byggnader med vad som ser ut att vara torvtak (figur 2). En av byggnaderna är beskriven som "Räntmästare Törnstedts gård".

Figur 2. Rudera af Fjerdingen, av Johan Gustaf Härstedt, cirka 1809. Målningen visar delar av Övre Fjärdingen efter den omfattande stadsbrand som härjade denna del av Uppsala 1809. Uppsala Universitetsbibliotek

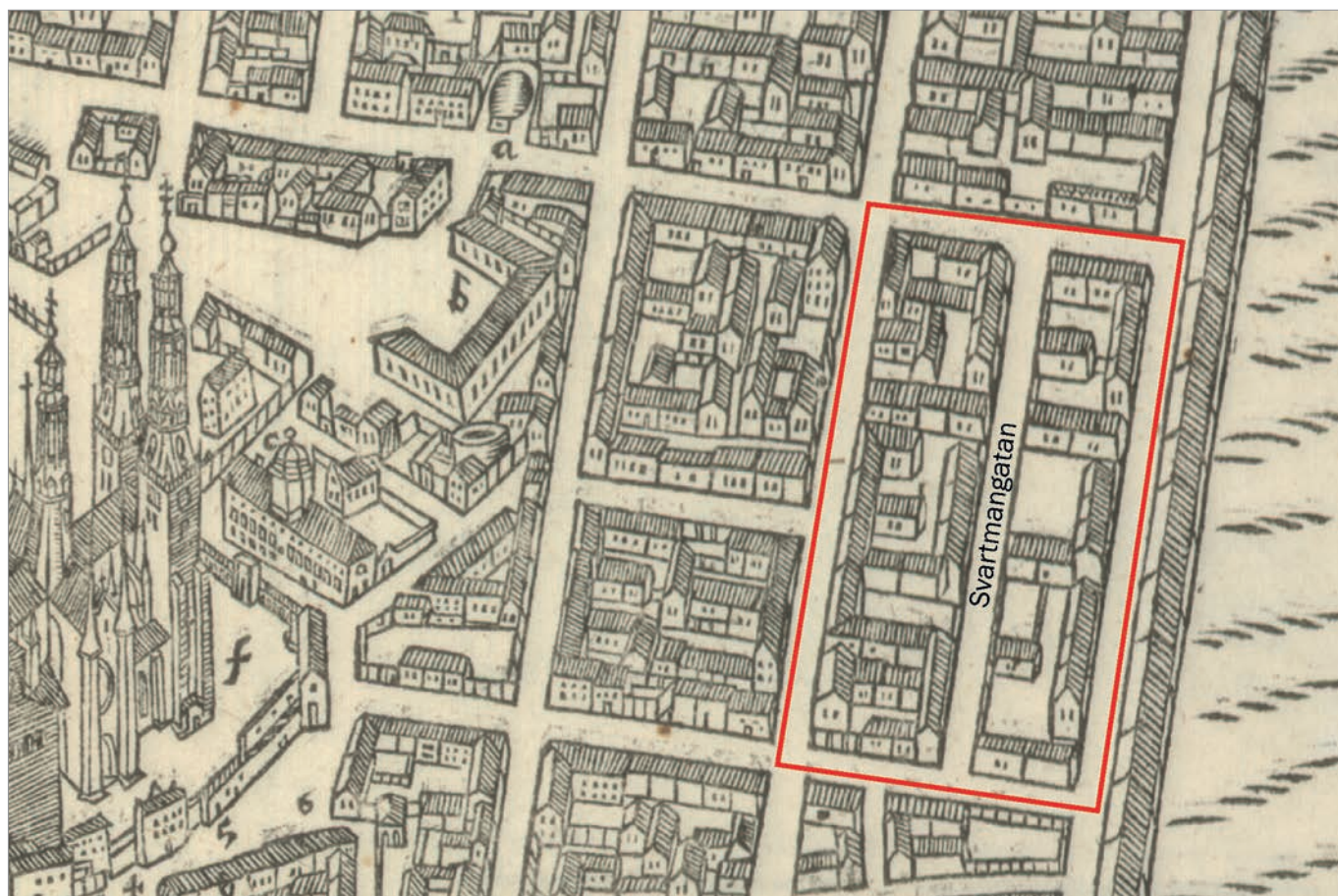
Figur 3. Brandkarta som visar utbredningen av stadsbranden 1809 i grönt. Efter Herdin, 1932. Förlagan till kartan förvaras i Uppsala universitetsbibliotek och innehåller detaljer som inte framgår här.

Ser man till utbredningen av 1809 års stadsbrand så sammanfaller denna delvis med de nu undersökta områdena. Flera av schakten ligger inom eller i direkt anslutning till det område som finns markerad på den brandkarta som sammanställdes efter branden. Branden har främst berört kvarteren öster om Svartmangatan. Kvarteren S:t Johannes (då en del av kv S:t Nicklas) och Luten (då inkluderande det nu försvunna kv Kajan) har till stora delar avbränts i branden, medan övriga kvarter har klarat sig (se figur 3).

Gatorna

Gatustäckningarna och kvartersstrukturen går till stor del tillbaka till 1600-talets reglering. Detta innebär rätvinkliga gator och rektangulära kvarter. Samtidigt utgör områdena kring domkyrkan undantag till detta och flera gator i Fjärdingen avviker från regleringsplanen.

S:t Larsgatan som sträcker sig från den historiska stadsgränsen fram till Domkyrkan har en avvikande orientering. Den går sannolikt tillbaka på en medeltida gatusträckning, som inkorporerats i den nya stadsplanen. Gatans medeltida föregångare har också undersökts arkeologiskt inom det som idag är kvarteret Disa, 1974 och 1993. Gatan har då tolkats vara anlagd redan på 1100-talet. Anledningen till att gatan fått behålla något av sin ursprungliga orientering kommer sig sannolikt av dess orientering mot Domkyrkan och att den randats av flertalet stenhus (Anund et al., 2001, p. 103 f). Några av dessa stenhus har dokumenterats arkeologiskt och ligger i nära anslutning till det nu aktuella undersökningsområdet, se kapitlet "Tidigare undersökningar".

Figur 4. Ett beskuret utsnitt av Olof Rudbecks huskarta från 1679. Svartmangatan och det aktuella området för schaktningsövervakningen är markerat. Uppsala universitetsbibliotek.

Rundelsgränd är även det en gata som avviker från 1600-talets regleringsplan. Gatan har omformats i omgångar och har både kortats och förlängts (figur 3). I äldre tider har Rundelsgränd gått hela vägen fram till Domkyrkan, där den mynnat ut mellan Gustavianum och Ekermanska huset. Sträckningen därifrån till S:t Olofsgatan lades igen på 1880-talet då man anlägger Universitetsparken och river Rundeln, försvarstornet från vilket gränden har fått sitt namn. Endast sträckningen mellan S:t Olofsgatan och S:t Johannesgatan har varit konstant sedan 1600-talet. Nordväst därom har tidigare varit tomtmark i kvarteret S:t Niklas, som då även omfattade det som idag är kvarteret S:t Johannes. Kvarteret S:t Niklas delas och gatan förlängs fram till Svartmangatan först

någon gång under 1700-talets andra hälft. På samma sätt delas kvarteret Ladu när sträckningen dras fram till dagens Skolgatan, på 1870-talet (Wahlberg, 1994, p. 133). Den nordöstra delen av kvarteret Ladu får då namnet S:t Lars och Rundelsgränd får den sträckning som den har idag. Detta innebär således att dagens Rundelsgränd mellan S:t Johannesgatan och Skolgatan utgörs av vad som historiskt varit kvartersmark.

Såväl fotografier som en del av det historiska kartmaterialet visar också att just Rundelsgränd breddats i flera omgångar. På brandkartan från 1810 som visar utbredningen av 1809 års brand finns grändens bredd noggrant utmärkt. Kartan finns i flera samtida versioner.

Figur 5. Korsningen S:t Johannesgatan och Rundelsgränd, sett mot väster år 1901 eller 1902. Bebyggelsen uppfördes i början av 1800-talet och revs på 1950-talet. I bildens mitt ses Kalmar nations gamla nationshus "Bortom bullret". Foto Alfred Dahlgren, Upplandsmuseets samlingar.

Figur 6. Korsningen Svartmangatan och Rundelsgränd, sett mot öster. Foto Ola Ehn, 1959. Upplandsmuseets samlingar.

Figur 7. Utsnitt av aktuellt område ur Regleringskarta över Uppsala stad från 1643, som både visar det medeltida gatunätet och det gatunät som till stora delar kom att anläggas i samband med regleringen. Alvinportalen, Uppsala universitet.

Svartmangatan, Övre Slottsgatan, Skolgatan och S:t Johannesgatan följer alla den reglerade stadens rutnät från 1600-talet. Till den äldre, medeltida stadsplanens utformning i området finns inga arkeologiska källor. Den information som finns om stadsdelens utformning från före 1600-talet kommer istället från ett par historiska kartframställningar. Främst regleringsplanen, från 1643 som visar en sammanläggning av det då planerade gatunätet tillsammans med en äldre, oreglerad stadsplan. För det aktuella området i Fjärdingen, väster om ån finns ytterligare en källa, den myck-

et omdiskuterade så kallade Atlasplanen. Planen finns tryckt i Atlasbandet till Olof Rudbecks "Atlantica sive Manheim", från 1679. Underlaget till Atlasplanen har diskuterats flitigt och en möjlig datering av originalkartan, vilken Rudbeck utgått ifrån, kan vara så tidig som högmedeltid (Anund et al., 2001). Inom det aktuella undersökningsområdet finns flertalet gator utritade, på såväl atlasplanen som regleringskartan. Endast föregångaren till S:t Larsgatan ska ha påvisats arkeologiskt (ibid).

Tidigare undersökningar

På grund av områdets något perifera placering i central Uppsala har den arkeologiska bevakningen historiskt varit låg. Detta har medfört att det finns en begränsad arkeologisk förkunskap som endast kan baseras på ett fåtal mindre arkeologiska insatser, historiska uppgifter och kartmaterial. Följande arkeologiska uppgifter finns från Svartmangatan, S:t Larsgatan, S:t Johannesgatan, Skolgatan, Rundelsgränd och Övre Slottsgatan samt angränsande kvarter S:t Johannes, S:t Niklas, S:t Lars, Ladu och Luten.

- Odaterad uppgift. I Upplandsmuseets arkiv finns plan- och sektionsritningar samt fotografier av en knuttimrad brunn i kvarteret S:t Johannes. Brunnen tycks vara belägen i kvarterets nordöstra del och vara ca 3,2 m djup. Övriga uppgifter saknas (Upplandsmuseets topografiska arkiv).
- 1939. I Upplandsmuseets arkiv finns en planritning av en påträffad tegelmurad källare med två rum varav ett anges ha ett valv. Källaren anges vara belägen i kvarteret Luten, intill S:t Larsgatan, under nuvarande Västmanland-Dalarnas nationshus (Upplandsmuseets topografiska arkiv).
- 1952. I Upplandsmuseets arkiv finns uppgifter om en arkeologisk undersökning i kvarteret Luten som gjordes i mitten av december 1952. Av foton och planritning framgår att ett kraftigt stengrundshus påträffats på Upplands nations tomt (Upplandsmuseets topografiska arkiv).
- 1953. Ett sänke i flinta ska ha påträffats på Upplands nations tomt i kvarteret Luten. Sänket har uppvisats för antikvarie Anna Märta Berg och finns avbildat i Upplandsmuseets arkiv. Fyndet ska enligt upphittaren ha gjorts på ett djup av 1,5–2,0 meter, mot hörnet S:t Johannesgatan och Sysslomansgatan, alltså nära ovanstående undersökning (Upplandsmuseets topografiska arkiv).
- 1959. En byggnadshistorisk uppmätning genomfördes 1959 av antikvarie Ola Ehn vid Upplandsmuseet på tomt nummer 3 i kvarteret S:t Johannes. Detta bör motsvara dagens tomt 8. Den så kallade "Jockmanska gården" revs för att ge plats åt nybyggnation. Under en gårdslänga påträffades en större välvd källare med tre rum. Källaren var uppförd i gråsten och tegel (figur 8). Ett av rummen hade tegelväggar utförda i munkförband, varför källaren tolkades som medeltida (Upplandsmuseets topografiska arkiv).
- 1989. En arkeologisk förundersökning genomfördes av Riksantikvarieämbetet UV i kvarteret Luten 1989. Rester av den sedan 1950-talet igenlagda Lutgränd påträffades. Tre omläggningar av gränden kunde påvisas, samt en breddning i samband med stadsbranden 1809. Utöver det dokumenterades raseringslager med tegel, kol och sot (Roslund-Forenius 1995).
- 1997. En arkeologisk schaktningsövervakning genomfördes av Riksantikvarieämbetet UV, i Börjeparken/ Finn Malmgrens plan. Här påvisades kulturlager med en tjocklek på 0,5 – 0,8 meter och enstaka konstruktioner. Det påvisades att området kan ha varit nyttjat redan under senmedeltiden, vilket stämmer överens med det äldsta kartmaterialet (Pettersson 1997).
- 2004. En arkeologisk förundersökning genomfördes av Upplandsmuseet i kvarteret S:t Johannes, intill korsningen Svartmangatan/Rundelsgränd. Undersökningen gjordes inför den nybyggnation som idag står på platsen, ett flerfamiljshus omfattande drygt 540 m². Förundersökningen omfattade tre sökschakt, vardera med en längd på cirka 4 m. Undersökningen påvisade lämningar från den 1600-talsträdgård som finns belagd i kartmaterialet. I ett av schakten, närmast korsningen påträffades möjliga bebyggelseämningar, vilka inte kunde dateras närmare. En medeltida datering kunde därför inte uteslutas (Qviström och Syse 2004).
- 2009. En arkeologisk förundersökning genomfördes av Upplandsmuseet i kvarteret Ladu, på fastigheten Fjärdingen 1:4. Undersökningen kunde endast påvisa en sporadisk förekomst av byggnadslämningar och rivningsmassor från 1800- och 1900-talet. Inga bevarade, äldre kulturlager påträffades vid undersökningen (Qviström 2009).

- 2015. En arkeologisk schaktningsövervakning genomfördes av Upplandsmuseet på Upplands nations innergård, i kvarteret Luten. Bland de undersökta kulturlagren kan nämnas en kontext med omfattande mängder avfall från benhantverk, i form av sågat djurben. I övrigt påträffades framför allt lämningar med en generell datering till perioden sent 1500-tal till 1800-tal. De dokumenterade konstruktionserna utgjordes av två möjliga stensyllar och flertal stenläggningar, av vilka två möjligen kan kopplas till den nu igenlagda Lutgränd som fram till 1950-talet delat kvarteret i två delar (Sunding 2016).
- 2016. En arkeologisk undersökning schaktningsövervakning genomfördes 2016 av Upplandsmuseet i S:t Johannesgatan. Övervakningen gällde en sträcka på 36 m från korsningen Övre Slottsgatan mot nordöst. Längs en sträcka av 3,5 meter noterades bevarade kulturlager i schaktväggen mot nordväst. Dessa bestod av odlingslager med en tjocklek på omkring 0,5 meter (Ölund 2016).
- 2020. En omfattande schaktningsövervakning genomfördes i S:t Johannesgatan under hösten 2020, längs sträckan från Sysslomansgatan ned till Fyrisån. Sammanlagt påträffades rester av 35 byggnader, upp mot två meter tjocka kompakta kulturlager samt rester av hägnader och stolphål. Lämningarna daterades till mellan sen vikingatid och 1900-tal, med tyngdpunkten i 1300–1600-tal (Lucas 2023).

Figur 8. Källare påträffad i kvarteret Luten 1959 i samband med en byggnadshistorisk uppmätning. Källaren har delvis murat tegel i munkförband vilket medfört att den tolkades vara medeltida. Foto Ola Ehn, Upplandsmuseet.

Syfte, genomförande och metod

Markarbetena för nya VA-ledningar i Övre Fjärdingen var ett långdraget och omfattande projekt med tekniska svårigheter för Uppsala Vatten. För att restaurera ledningsnätet krävdes ett flertal schakt i gatorna kring fem kvarter: Luten, S:t Lars, S:t Johannes, Ladu och S:t Niklas.

Syftet med den arkeologiska schaktningsövervakningen var att dokumentera berörda kulturlager och konstruktioner som framkom i schakten i samband med markarbetet för VA. Schaktningsövervakningen skedde löpande i samband med grävarbetet för de nya ledningarna, inkopplingar till ledningar och serviser till fastigheterna och arbetet delades in i etapper. Schaktningsövervakningen kom att pågå intermittent under två års tid på grund av vinterförhållanden och projektek-niska faktorer som drog ut på tiden. För att hålla gator och trottoarer öppna för fordon grävdes schakten inte i en viss geografisk ordning, utan

har numrerats utifrån hur de schaktningsövervakats (figur 10). I flera fall grävdes det i eller intill samma schakt vid ett flertal olika tillfällen, vilket även återspeglas i det arkeologiska resultatet.

Grävarbetet utfördes av flera olika hjulburna grävmaskiner och uppgrävt material fraktades bort av lastbil. Schakten och de påträffade lagren och konstruktionerna, dokumenterades löpande genom plan- och sektionsritningar, fotografering och beskrivningar. Dokumentation av lämningarnas placering har mätts in med GPRS-med nät-verks RTK.

Projektledare för det arkeologiska projektet var Adam Hultberg, som även författat denna rapport. I fältarbetet deltog även Anna Ölund, Malin Lucas, Ebba Drugge, Joakim Kjellberg och Robin Lucas.

Figur 9. Pågående arkeologisk dokumentation av lämningar framkomna i schakt 8 på Rundelsgränd i höjd med Svartmangatan. Foto mot NV, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

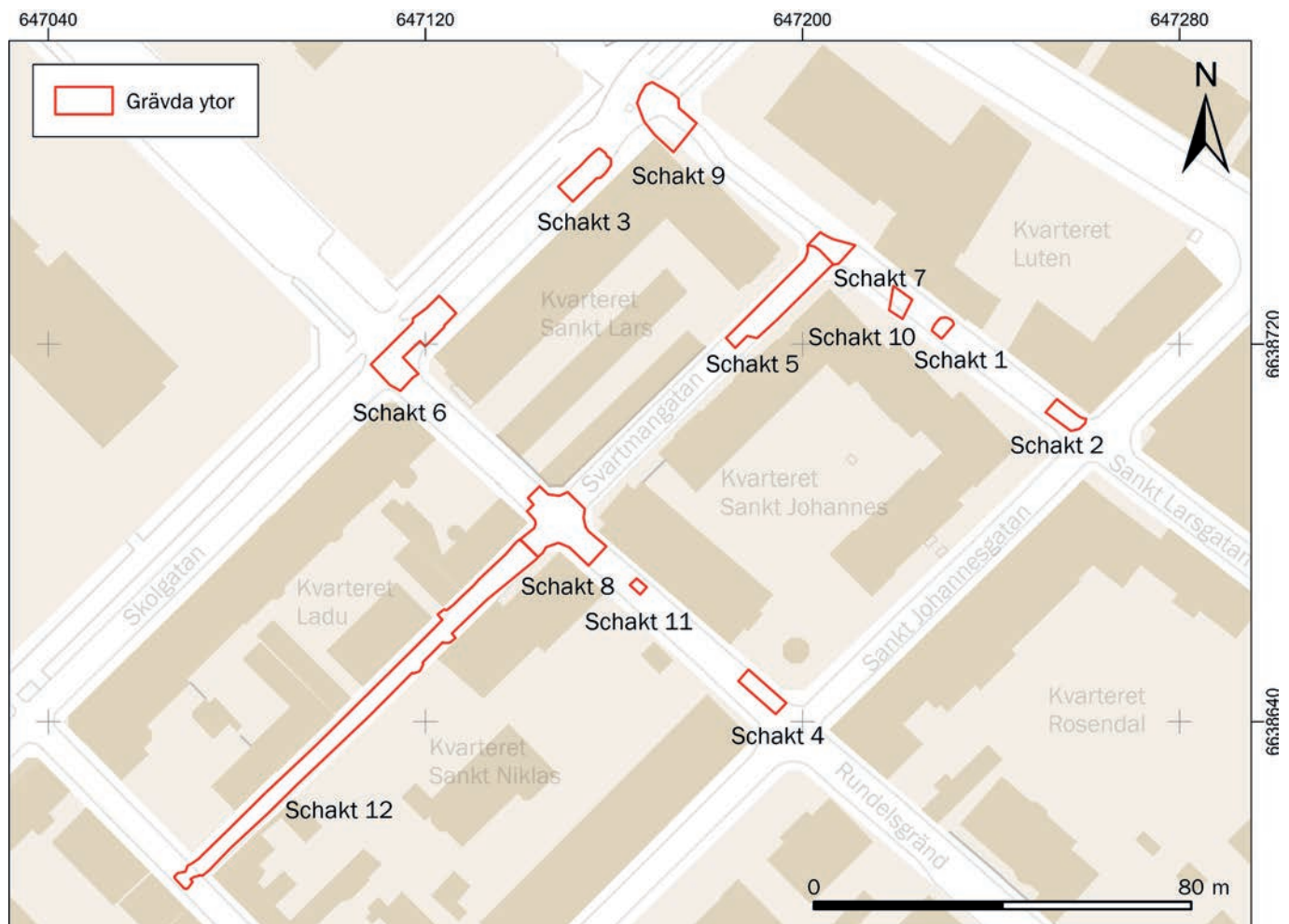
Undersökningsresultat

Undersökningen genomfördes över en period på drygt två år (2022–2024) och schakten var utspridda över ett område på över tjugotusen kvadratmeter. Den utdragna undersökningsperioden och det stora området har gjort det svårt att se tydliga samband mellan de olika schakten.

Påträffade kontexter i form av lager, konstruktioner, nedgrävningar och fyllningar har numrerats löpande och grupperats i kontextgrupper. Sammanlagt dokumenterades 123 kontexter, indelade i 27 kontextgrupper i de 12 schakten. I ett flertal

av schakten har det inte påträffats några arkeologiska lämningar och i de schakt där det funnits arkeologi har denna oftast inte varit så omfattande gällande stratigrafiskt djup. Undantaget är dock resultatet från schakt 4 och schakt 8.

Samtliga kontexter finns beskrivna i kontextlistan i bilaga 1. Fyndmaterialet från undersökningen finns beskrivet i texten och i fyndkapitlet liksom i bilaga 2. För utförda analyser ¹⁴C-dateringar och makrofossil hänvisas till bilaga 3 och 4.

Figur 10. Schaktplan visande samtliga genomförda schakt med numrerung. Schakten är numrerade kronologiskt, i den ordning de genomfördes. Skala 1:1 500.

Schakt	Grupp	Kontexter	Tolkning
1	1	1, 2, 3, 5	Recent
1	2	4, 6, 8, 9, 11	Gatulager
1	3	7, 10, 12, 13, 14, 15	Etableringsfas
2	-	-	Stört - inga bevarade lämningar
3	4	16, 17, 18	Kulturlager
4	5	19, 20, 21	Recent med omrörda kulturlager
4	6	22, 23	Dike
4	7	24, 25, 26, 27, 29, 30, 31	Husgrund
4	8	28, 32, 33, 34, 38, 41, 44, 51	Husgrund
4	9	35, 36, 37	Konstruktionslager
4	10	42, 43, 45, 49, 50, 52, 53, 54	Konstruktionslager
4	11	39, 40	Tunna
4	12	55, 56	Grop
4	13	112, 113, 114, 115, 116, 117, 118	Bebyggelse
5	14	46, 47, 48, 57, 58, 59	Kulturlager
6	15	60, 61, 62, 63, 64, 65, 120, 121, 122, 123	Kulturlager
7	16	66, 67	Kulturlager
8	17	68	Kulturlager
8	18	69, 70, 71, 72	Rasering
8	19	74, 75, 76, 86, 89, 90	Grop
8	20	77, 79, 83, 84	Stenpackning/marknivå
8	21	73, 78, 80	Marklager/hägnad
8	22	82, 85, 87, 88, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98	Byggnad
8	23	99, 100, 101	Grop
9	24	102	Kulturlager
10	25	103, 104, 105, 106	Kulturlager
11	26	107, 108, 109, 110, 111	Omrörda kulturlager
12	27	119, 124	Kulturlager

Figur 11. Tabell med schakt med lämningarmed angivna på kontextgrupper och ingående kontexter samt tolkning.

Schakt 1 -- S:t Larsgatan

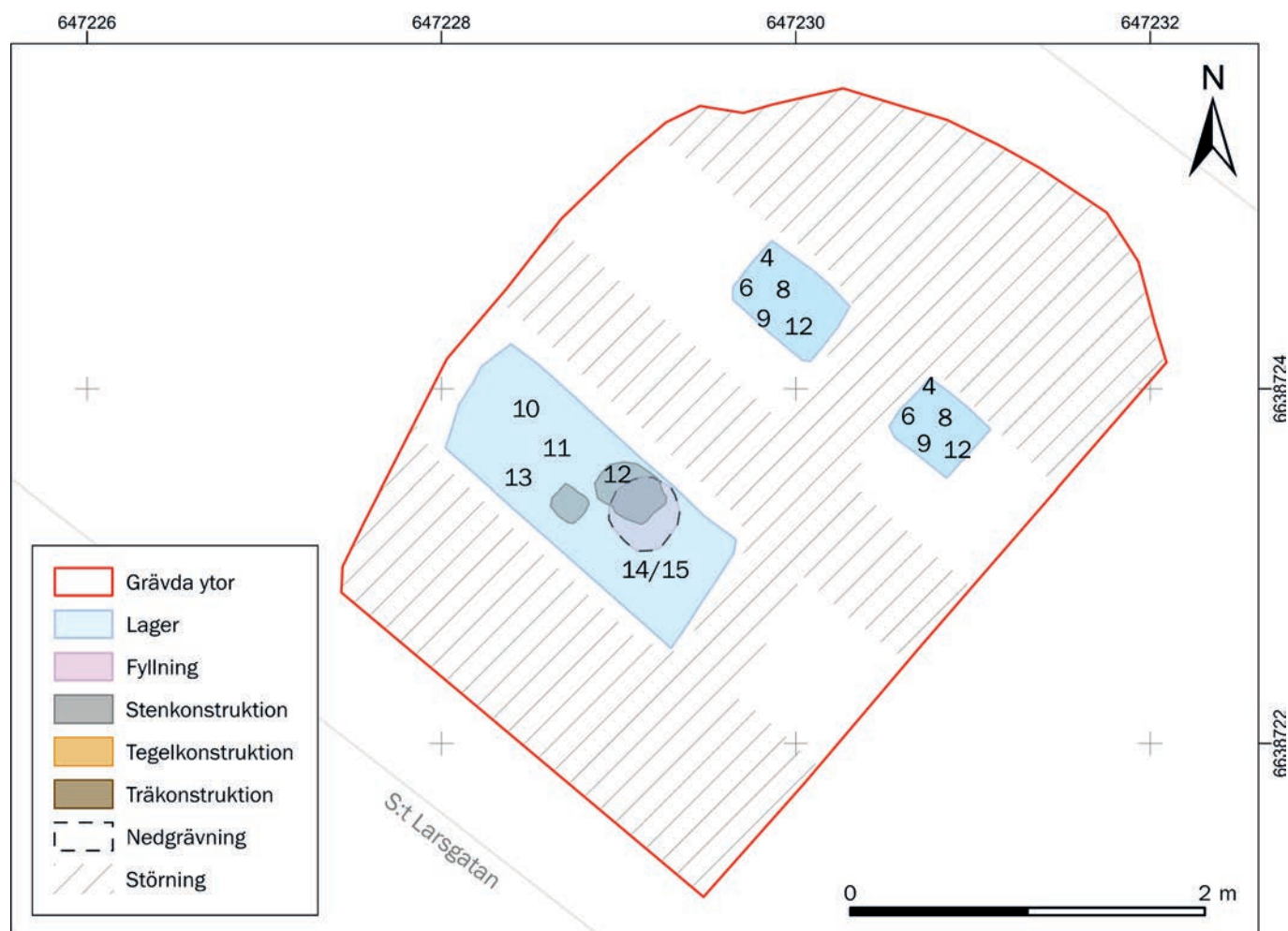
Schaktet grävdes med en dagöppning på cirka 5,5 × 3,5 meter. I schaktets mitt framkom en kulterstensläggning på ett djup av 0,25–0,28 meter. Stenläggningen kunde konstateras ligga i ett rent grus som antydde att den var förhållandevis sentida. Stenläggningen var bevarad till en bredd av strax över tre meter och var skuren av sentida grus- och sandfyllda ledningsschakt, på vardera sida i gatans riktning. Under stenläggningen och det därunder liggande gruset framkom en större yta med kulturlager vilka initialt tolkades som intakta, men som snart kunde konstateras vara skurna av flera äldre ledningsschakt, återfyllda

med omrörda kulturlager. Dessa ledningsschakt kan samtliga dateras till tiden innan gatan asfalteras, strax innan nittonhundratalets mitt. Två av ledningsschakten var tydligt handgrävda, utifrån den väldigt begränsade bredden.

Antalet äldre ledningsschakt i Schakt 1 resulterade i att endast tre små öar av kulturlager fanns bevarade. Av dessa kunde två grävas till fullo, då den tredje endast existerade närmast schaktkanten. Eftersom hela ytan ursprungligen tolkats bestå av bevarade kulturlager finns flera kontextnummer från schaktet som sedermera utgått.

Figur 12. Schaktet 1 i S:t Larsgatan, med domkyrkan som fond. Till vänster i bild ses Upplands nation. Foto mot sydost, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Figur 13. Schakt 1 med dokumenterade kontexter fördelade på tre "öar" av bevarade kulturlager. Stenläggningen K1, sättsanden till denna K2 samt ett omrört raseringslager, K3 var yttäckande och finns inte på planen. Skrafferade störningar på planen är K5. Observera att samma lager finns på båda de nordligaste "öarna". Skala 1:40.

Kontextgrupp 1

Den yngsta kontextgruppen utgörs av en gata i form av en yttäckande stenläggning (K1) samt sättsand (K2) för denna. Under gatan fanns ett yttäckande omrört raseringslager (K3). K5 var två handgrävda ledningsgravar motsvarande störningar i figur 13. I kontextgruppen fanns hantverksavfall från benhantverk (F1 och F2). De påträffades i raseringslagret K3 och i störningen K5:

Kontextgrupp 2

Till grupp har intakta äldre kulturlager i flera nivåer förts. Samma lager fanns på båda de två nordligaste ytorna med bevarade lager. Kontexterna i gruppen har tolkats som marklager eller

möjliga vägbeläggningar. Överst i kontextgruppen dokumenterades en nivå av krossat, närmast pulveriserat tegel (K4). Längre ner i sekvensen dokumenterades en nivå med glest liggande kullersten K8 och en nivå av en småstensläggning, K9. Mellan dessa två markytorna, dokumenterades ett lerigt utjämningslager, K6 som innehöll rikligt med sågade djurben av samma typ som påträffades i kontextgrupp 1. De sågade djurbenen utgör hantverksavfall och har påträffats i flera schakt i området. Hantverksavfallet har tolkats som avfall från kammakeriverksamhet som finns i det som idag är kvarteret Luten, där stora mängder av samma typ av benavfall dokumenterats tidigare (Sunding 2016). Stora mängder hantverksspill från benhantverk har också tillvaratagits från närbelägna S:t Johannesgatan (Lucas 2023).

Kontextgrupp 3

Den äldsta kontextgruppen utgörs av lager av sandblandad och lucker lera, vilka tolkats som odlingslager. Till kontextgruppen har även rester efter en omrörd stenläggning förts (K10, K12). Odlingslagren (K13, K14) fanns på cirka en meters djup under dagens marknivå. På samma nivå dokumenterades även ett ensamt stolphål (K15) som grävts igenom odlingslagren. Från lagren i kontextgruppen påträffades hantverksspill av ben, bränd lera och ett kvarnstensfragment av glimmerskiffer. Även en skärva svartgods påträffades i K13, vilken bör ge en datering till tidig medeltid. Odlingslagren i kontextgruppen samt stolphålet utgör sannolikt rester efter det första ianspråktagandet av platsen. Under odlingslagren på ca 1,2 m djup under dagens markyta fanns ren opåverkad glacial lera.

Ett makrofossilprov samlades in från K13, från vilket ett ¹⁴C-prov daterades, vilket gav en datering till perioden 1270–1294 (1Σ), se prov Ua-86956 i bilaga 3. Ett makrofossilprov från K13 skickades på analys. Provet var i princip tomt på arkeobotaniskt material, vilket gör att tolkningen som odlingslager inte gick att styrka genom analysen (bilaga 4).

Lämningarna i schakt 2 visar att området sannolikt har etableras strax efter att domkyrkobygget påbörjades. I närområdet har benhantverk, möjligen i form av kammakeri bedrivits under medeltid.

Figur 14. Kontextgrupp 3. Foto mot nordöst, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Schakt 2 – S:t Larsgatan / S:t Johannesgatan

Schakt 2 grävdes för relining i förlängningen av Schakt 1 i S:t Larsgatan, nära korsningen till S:t Johannesgatan på gatans norra sida. Schaktet var ca 7,5 m långt och 3,4 m brett, och grävdes till ett djup av 2,3 m.

Eftersom schaktet inte innehöll några bevarade äldre kulturlager så har de recenta eller omrörda lagret inte givits några kontextnummer. Under asfalten på cirka 0,1 meter under markytan påträffades en kullerstensläggning och ett sättsandslager som fanns över så gott som hela schaktet. Under kullerstensläggningen låg ett omblandat lerigt lager ca 0,4–0,5 meter tjockt. Underst i schaktet framkom sandigt grus med inblandning av större

sten och fläckvisa rester av kulturlager. Här fanns enstaka stortegel, djurben och keramik av typen yngre rödgods, samt kritpipsfragment. En ledning av järn påträffades på ett djup av 1,8 meter i den naturliga leran.

Precis som i schakt 1 kan man här konstatera att samtliga ledningsschakt grävts innan gatan asfalteras för första gången, då kullerstensläggning var intakt ovan ledningen. Det är lätt att göra antagandet att bevarade kullerstensläggningar är en bra indikation för bevarade kulturlager. Det kunde alltså tydligt påvisas att så inte var fallet just här.

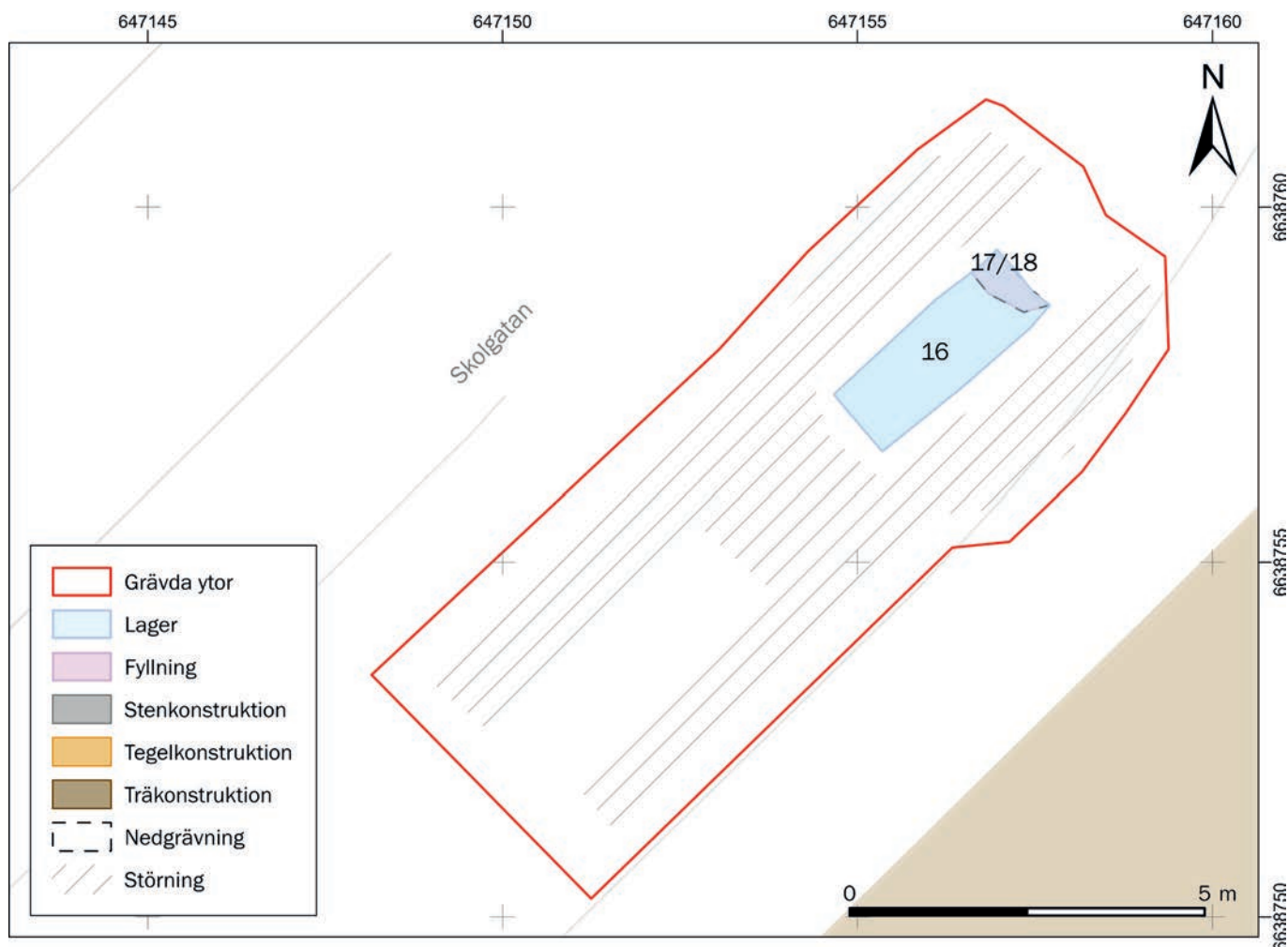
Figur 15. Schakt 2 i S:t Larsgatan, nära korsningen till S:t Johannesgatan. Till höger i bild ses Upplands nation. Foto mot nord/nordväst, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Schakt 3 – Skolgatan

Schaktet grävdes i Skolgatan, sydväst om korsningen med S:t Larsgatan. Schaktet var 11,5 m långt och 4 m brett. Över större delen av ytan framkom, under den nuvarande asfaltsnivån, inte mindre än två ytterligare lager med asfalt och därunder betong. Asfaltslagren mätte tillsammans cirka 0,3 meter, och betonglagret cirka 0,15 meter. Under dessa fanns ett 0,15 m tjockt påfört recent gruslager.

Kontextgrupp 4

På ett djup av cirka 0,6 meter påträffades intakta kulturlager i form av ett odlingslager inom en $1,2 \times 3,4$ m stor yta i schaktets norra del (figur 16). Odlingslagret, K16 var 0,2 m tjockt och utgjordes av grå kompakt lera med enstaka stänk av småsten, tegel och bruk. I lagret påträffades djurben och makrofossilt material. Under lagret fanns naturlig glacial lera. I det norra hörnet av odlingslagret framkom en oregelbunden nedgrävning K18. I nedgrävningen fanns rödbrun lera av nedbrutet trä, K17.

Figur 16. Schakt 3 med bevarade kulturlager och dokumenterade kontexter. Skala 1:50.

Figur 17. Norra delen av schakt 3 med rester efter odlingslager. I hörnet av schaktet fanns en nedgrävning fylld med rödbrun lera med inslag av nedbrutet trä. Foto mot NÖ, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

I makroprovet från lagret fanns främst bolmört och korn, men även ogräs som svinmålla och plister samt våtmarksväxterna starr och tiggarrunkel. Den arkeobotaniska analysen visar att lagret kan ha varit ett odlingslager, alternativt utgjort delar av en gårdsplan (bilaga 4).

Schakt 4 – Rundelsgränd / S:t Johannesgatan

Schakt 4 grävdes i Rundelsgränd nära korsningen till S:t Johannesgatan (figur 10). Schaktet var 10,5 × 3,2 meter stort och utökades senare mot väster med en yta på 3,5 × 3,5 meter. Över så gott

som hela schaktet fanns en bevarad stenläggning direkt under asfalten. Längs den nordöstra schaktkanten löpte det äldre ledningsschaktet, vilket återfylldes med omrörda kulturlager. På motstående schaktsida fanns intakta kulturlager bevarade vilka skurits på mitten av en servis in mot kvarteret S:t Niklas. Detta hade skapat två avgränsade öar med intakta kulturlager. Schaktet grävdes i två omgångar och den första omgången berörde ytor med omfattande bevarade kulturlager. När en servis skulle kopplas på, in mot kvarteret S:t Niklas, öppnades en yta upp sydväst om det ursprungliga schaktet. Här hade äldre ledningsschakt förstört betydligt mer av kulturlagren.

Figur 18. Kullerstensläggning från nittonhundratalet, i toppen av schakt 4. Foto mot väster, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Kulturlagren framträdde först i form av större gråstensblock i en linje som följde Rundelsgränds riktning. Dessa kunde snart konstateras ha utgjort syllstensrader till en eller flera byggnader (figur 20). Även omfattande kulturlager fanns bevarade omkring stengrunderna och en tydlig stratigrafisk sekvens kunde utläsas. Omfattande fyndmaterial bestående av främst keramik och glas, med tyngdpunkt i 1700-tal samt en del sent 1600-tal. Utöver det påträffades ett mynt, två brynen och en sländtrissa i sten (bilaga 2).

Kulturlagertjockleken översteg kraftigt förväntningarna för området. Förklaringen till detta bör vara att denna del av Rundelsgränd utgjort kvartermark fram till någon gång under sent 1700-tal eller tidigt 1800-tal. En svårdaterad nedgrävning framkom i en del av schaktet, med en botten som låg cirka 2,70 meter under dagens marknivå. I en annan del av schaktet framkom i leran en nedgrävd trätunna, tolkad som en brunn. På grund av det stora schaktdjupet kunde tunnan inte tömmas i sin helhet men innehållet provtogs. Tidigmoderna fynd påträffades i tunnan/brunnen och djupet kunde sonderas till minst 2,9 meter under dagens markyta.

Kontextgrupp 5

Överst i schaktet påträffades omrörda lager ovan de bevarade öarna med kulturlager (K20, K21). Till samma kontextgrupp har även förts fyllningen i rörgrav nordöst i schaktet (K19). Trots att kontexterna var omrörda har ett större antal fynd samlats in. Fyndsammansättningen stämde väl överens med fynden från de intakta, underliggande lagren och de tolkas därför vara omrörda, men från platsen och har därför fortfarande en relevans för tolkningen. Framför allt rör det sig om yngre rödgods och glas, samt enstaka skärvor fajans och stengods. En sländtrissa av bergart påträffades också i de omrörda kulturlagren.

Kontextgrupp 6

Den yngsta intakta kontextgruppen utgörs av ett igenfyllt dike (K22 och K23) som löper i samma riktning som Rundelsgränd. Diket följer stengrunderna i kontextgrupp 7 och fyllningen innehöll stora mängder fynd, framför allt keramik av typen yngre rödgods.

Figur 19. Ett urval av keramiken och kritpipor som påträffades i diket, K22. Foto Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Figur 20. Plan över schakt 4, visande kontexterna i kontextgrupp 5, 6 och 7. Skala 1:100.

Kontextgrupp 7

Gruppen utgörs av åtta kontexter (K24–K31) som tillsammans utgör en stensyllsgrund samt tillhörande kulturlager till en byggnad. Stensyllen och de tillhörande lagren delades upp i fält då konstruktionen är skuren på mitten av ett servisschakt. I efterhand tolkas det som att det rör sig om en enda byggnad, men på grund av störningen kan det fortfarande röra sig om olika byggnadsdelar eller en rumsindelning. Den nordvästra delen av stensyllen (K27) är L-formad och har en något avvikande materialstorlek, jämfört med K24. Stenarna framkom på ett djup om cirka 0,4–0,55 meter markytan. Från K30 ett ljusbrunt siltigt lager under byggnaden togs ett makrofossilprov. Analysen visade endast förekomst av svinmålla

(bilaga 4). Den låga frekvensen av makrofossil indikerar att lagret utgör ett konstruktionslager till byggnaden.

Ovanpå och innanför stenraderna låg lager, flera av dem luckra och grusiga, vilka tolkades som fyllnad i husgrunden. Från fyllningslagren K25 och K26, vilka bör spegla byggnadens uppförande och brukning, finns 23 registrerade fyndposter. Utöver spik och lerklining finns keramik och glas av tidigmoderna typer, samt en knapp och ett mynt av kopparlegering, påträffade i K26. Myntet (F55) var välbevarat och kunde vid konservering bestämmas till ett 1 öres kopparmynt, präglat 1724, under Fredrik I regeringstid (bilaga 2).

Figur 21. Stensyllsgrunden, kontextgrupp 7 i Schakt 4 samt nedgrävning för diket. Foto mot NV, Anna Ölund, Upplandsmuseet.

Kontextgrupp 8

Direkt under husgrunden i kontextgrupp 7 framkom ytterligare en stenrad (K34, figur 22). Dessa stenar låg endast i schaktets sydöstra del, men följde samma orientering som den ovanliggande K27. De grundast liggande stenarna i stenraden framkom på ett djup av cirka 0,75 meter under asfalten. Ovan stenen låg en kraftigt nedbruten träsyll (K33) vilken styrker tolkningen om att detta är en äldre byggnadsfas, snarare än bara en undre nivå av stengrunden i kontextgrupp 7.

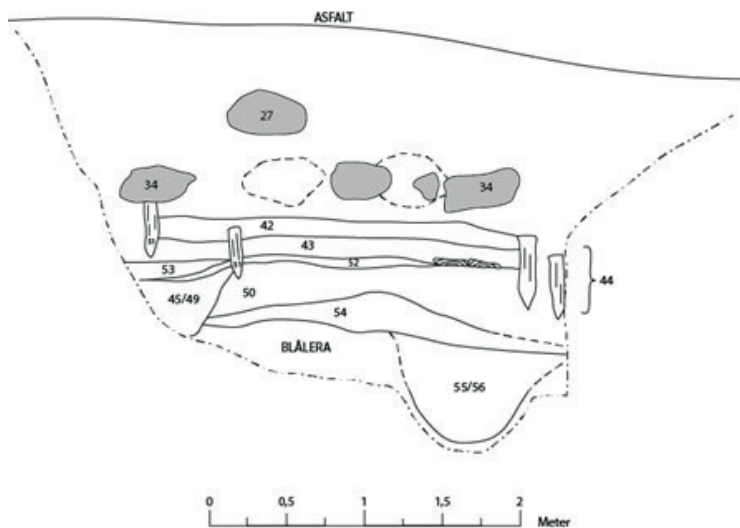
Under stenraden K34 stod en mängd nedslagna stolpar (K44 och K51, figur 22 och 23). Stolparna var både hela stolpar och kluvna fjärdedelar av grövre stolpar. I sektionen stod några av dessa tydligt under stenarna och tolkades som ett påfundament till stengrunden.

Figur 22. Plan över schakt 4 med kontexterna i kontextgrupperna 8, 10, 11 och 13. Skala 1:100

Figur 23. Rester av den pålade grunden K44 och K51 till byggnaden i kontextgrupp 8. Foto Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Figur 24. Sektionsritning av del i Schakt 4, skala 1:50. På ritningen ses den övre stensyllsgrunden K27, samt resterna efter det äldre stenhuset K34, som pålats K44 och K51. Ufyllnadslager finns under byggnadsnivåerna i form av K42, K43, K52. En nedgrävning ses i sektionens vänstra kant som K53, K45/49. K50 utgörs av ett tjockt lager gödselblandad lera med stora mängder löst virke och tegel. Under detta ses K54 ett lerlager med småsten. I botten av sektionen finns nedgrävning K56 fyllt med siltblandad grå lera K55.

Kontextgrupp 9

I den nordvästra delen av schaktet, under den yngre husgrunden i kontextgrupp 7, framkom några lager som indikerar en möjlig äldre bebyggelsenivå. Gruppen består av tre lager (K35, K36 och K37). Lagren var fyndfattiga och det äldsta tolkades som ett möjligt odlingslager.

Kontextgrupp 10

Under syllstenarna i kontextgrupp 8 undersöktes ett antal kontexter, lager samt fyllningar i en nedgrävning (figur 22, 24 och 25). Lagren K42 och K43 bestod av blandat, mineralogent och organiskt material. Ett tjockt gödselblandat lager, K50, utgjorde en tydlig nivå med tegel, sten och lösträ, se figur 22 och 23. I gruppen ingår även en nedgrävning (K52, K45, K49), vilken ej går att tolka med någon tydlig funktion. Sammantaget har kontexterna i gruppen en tjocklek på omkring 0,6 meter och den övre delen bör relatera till den ovanliggande bebyggelsen. Eftersom kontexterna endast undersöktes på en mindre yta och inte innehöll några tydliga konstruktioner är en tolkning svår att göra. Fynden från kontexterna i kontextgruppen innehåller ett rikligt fyndmaterial som daterar den till tidigmodern tid.

Figur 25. Kontext 50, i kontextgrupp 10 innehöll stora mängder löst virke, sten och tegel som utgjorde en tydlig marknivå. Till höger i bild ses nedslagna träpålar, kontext 44, ingående i kontextgrupp 8. Foto mot sydväst, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Figur 26. Schakt 4 På Rundels gränd under pågående arkeologisk undersökning. I förgrunden ses syllstenar till den äldre byggnaden i kontextgrupp 8. I bakgrunden pågår dokumentation av kulturlager vid den nedgrävda tunnan i brunnen i kontextgrupp 11. Foto mot nordnordväst, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Kontextgrupp 11

Gruppen består av en nedgrävd tunna (figur 22 och 27), underst i schaktets nordvästra del. Där framkom vid slutschaktning en skarp och tydlig, rund nedgrävning (K39). I fyllningens (K40) ytterkant satt trälaggar från en tunna. Tunnan syntes först på ett djup av 1,65 meter under den nuvarande markytan. Nedgrävningens diameter mätte cirka 0,45 meter och denna undersöktes endast delvis på grund av det stora schaktdjupet, men tömdes inte. Däremot sondades i fyllningen och djupet kunde konstateras till minst 1,3 meter från toppen av tunnans botten. Botten på nedgrävningen konstaterades således ligga på ett djup av minst 2,9 meter under dagens markyta. Det bör därför röra sig om flera tunnor stående på varandra, vilket är en vanligt förekommande brunnkonstruktion.

Fyllningen K40, som bestod av sandig lera med djurben och enstaka träflis, provtogs och kunde konstateras innehålla ett blandat material med bland annat dill, hasselnötsskal, svinmålla, trädgårdsmålla, jordröt samt ängsmarks- och våtmarksväxter (bilaga 4). Fynd av flera järnföremål, spik och ten, samt passglas av 1600-talstyp påträffades i tunnans fyllning.

Figur 27. I nordvästra delen av schakt 4 påträffades en nedgrävd tunna K39, K40, som troligen fungerat som en brunn vilken hade ett djup av minst 2,9 m under dagens markyta. Foto Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Kontextgrupp 12

I botten av schakt 4 dokumenterades en skålformad nedgrävning K56 i bottenleran (figur 24). Fyllningen K55 bestod av homogen, siltblandad lera med enstaka kolstänk och spridda träflis. Från fyllningen samlades ett makroprov in påvisade förekomst av ogräsväxter, vilka trivs i närings- och kväverika miljöer i eller intill odlade ytor. Det arkeobotaniska innehållet indikerar även att lagret utgjordes av dumpat hushållsavfall med inblandning av raseringsmaterial (bilaga 4). Ett utplockat fiskben från provet skickades på ¹⁴C-analys, men var av för dålig kvalitet och kunde inte dateras. Någon vidare tolkning av nedgrävningen har inte kunnat göras.

Kontextgrupp 13

Långt efter att schaktet hade undersökts och lagts igen öppnades det upp igen för påkoppling av en servis. Då schaktades ytterligare en yta, sydväst om det ursprungliga schaktet (figur 22 och 29). Här påträffades fyra öar med kulturlager, åtskilda av äldre ledningsschakt. Samma lagerföljd förekom på alla fyra öarna, från ett djup om cirka 0,95 meter under markytan till ca 1,6 m under markytan.

Under omrörda massor (K112) framkom rester av en rustbädd (K113), i form av nedbrutna grenar och pinnar. Därunder fanns ett tjockt siltlager (K114) med keramik och enstaka tegel. Ett lergolv (K115) dokumenterades som bör kunna knytas till någon av bebyggelsenivåerna i kontextgrupp 7 eller 8. Lergolvet låg ovan en tränivå (K116) och ett gruslager (K117).

Figur 28. Rensning av sektion i schakt 4 innan upprättande av sektionsritning. Framför arkeologen finns nedgrävning K55/K56 (kontextgrupp 12). Foto mot sydväst, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Figur 29. Schakt 4 färdigundersökt. Schaktet innehöll välbevarade arkeologiska lämningar från 1600–1900- tal, ned till ett djup om minst 2,9 m under markytan. På bilden ses kulturlager (kontextgrupp 13) i sektionen, bakom spadarna. Foto Malin Lucas, Upplands-museet.

Figur 30. Schaktning pågår i schakt 5. Foto mot sydväst, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Schakt 5 – Svartmangatan

Schaktet grävdes delvis under bistra vinterförhållanden i Svartmangatan, direkt sydväst om korsningen med S:t Larsgatan. Stora delar av schaktet som var 25 m långt och upp till 4,4 m brett, kunde redan vid den inledande schaktningen konstateras vara påverkat av tidigare ledningsdragningar.

Längs med stora delar av schaktets nordvästra sida, mot trottoaren, fanns en bevarad kulturlagerbank med en bredd av cirka 0,3–0,5 meter längs en sträcka om ca 20 m. Opåverkad blålera påträffades på omkring 1,5 meters djup under nuvarande marknivå. Kulturlagren dokumenterades i sektion. Då de inte kunde konstateras innehålla några konstruktioner schaktades de därefter skiktvis ner, samtidigt som fynd och prover samlades

in. Fyndmaterialet utgörs av kakel, yngre rödgods och en kritpipa, samt spik och planglas. Dateringen är sannolikt inte äldre än 1700-tal och inga spår av äldre kulturlager påträffades.

Kontextgrupp 14

Samtliga kontexter ifrån schakt 5 har förts till en kontextgrupp. Direkt under asfalten framkom utfyllnadsmassor med inblandning av åsmaterial (K59). På en del av sträckan framkom rester av en bortplockad stenläggning, K48. Därunder låg matjordsblandade lager med rikligt av tegelkross, vilket främst utgjordes av enkupigt taktegel. Lagren tolkades i fält som möjliga odlingslager K47 och K58.

Figur 31. Nordöstra delen av Schakt 5 på Svartmangatan. Stora delar av eventuella äldre lämningar var sedan tidigare bortschaktade eller störda av rödragningar. Längs schaktets nordvästra kant, till vänster i bild fanns bevarade kulturlager innanför lednings-schaktet. Dessa med en bredd om 0,3–0,5 m. Dessa har tolkats som möjliga spår efter äldre odling. Foto mot NV, Joakim Kjellberg, Upplandsmuseet.

Figur 32. Schakt 6 grävdes i korsningen Skolgatan och Rundelsgränd. Foto i slutet av november 2022, mot öster, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

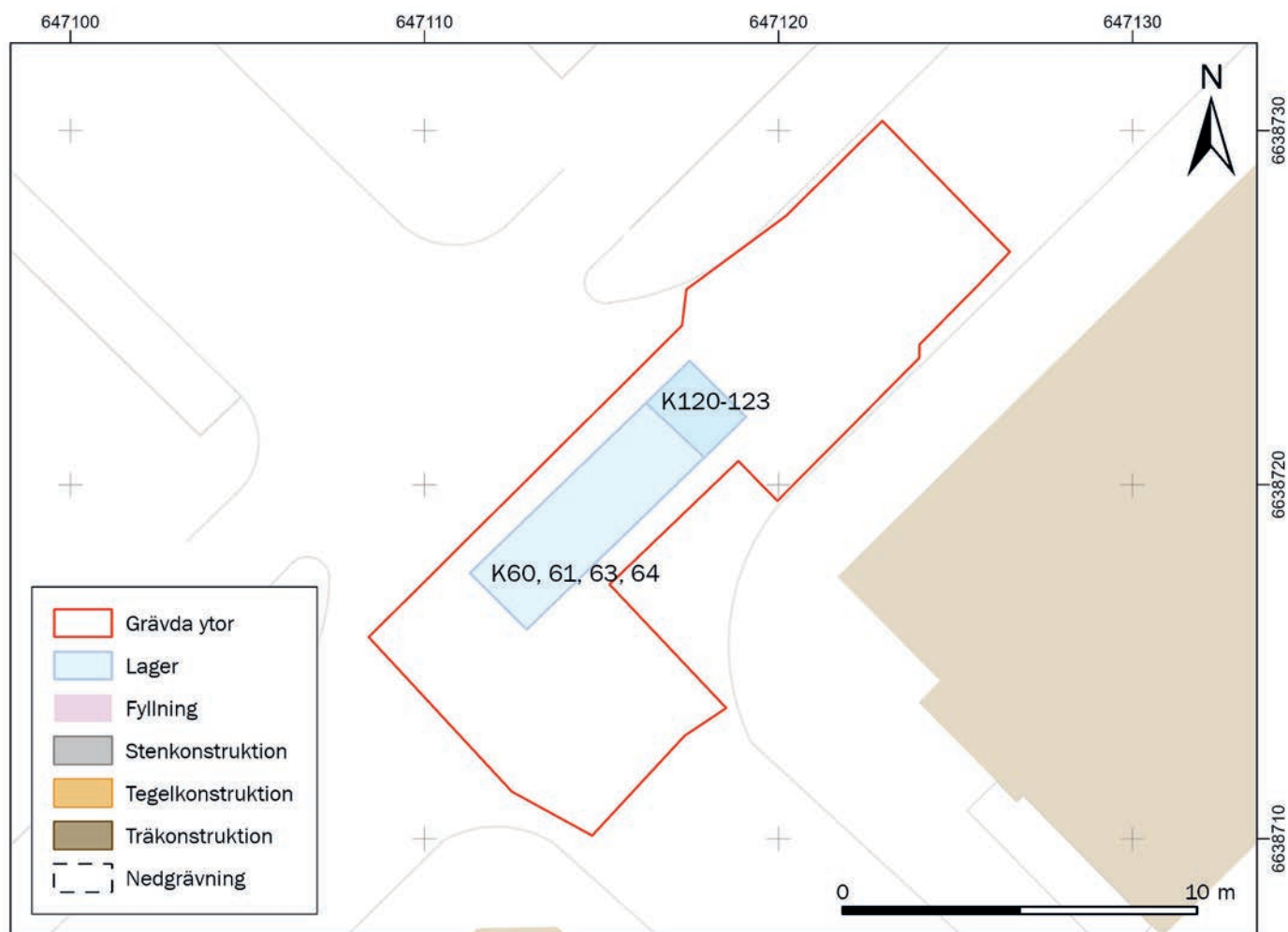
Schakt 6 – Skolgatan / Rundelsgränd

Ett L-format schakt grävdes i korsningen Skolgatan och Rundelsgränd, med större delen av schaktet placerat ute i Skolgatan. Bevarade kulturlager dokumenterades i stora delar av Skolgatan, nordöst om korsningen. Precis som i schakt 3 påträffades flera nivåer av äldre ytbeläggning i form av asfalt och betong. Därunder fanns ett tunt lager grus och under detta intakta kulturlager från ett djup av cirka 0,45 meter ned till ca 0,8 m under dagens markyta (figur 33).

Kontextgrupp 15

De översta kulturlagren i schakt 6 bestod främst av gråblå lera med viss inblandning av tegel och annat sentida material (K60). I den nordöstligaste delen av schaktet påträffades möjliga rester av

en byggnad. Den övre delen av bebyggelsenivån (K61) var mycket fragmentarisk och utgjordes av sand och innehöll mörka stråk av nedbrutet trä. Därunder dokumenterades ett lager (K63) med nästan uteslutande tegel och enstaka sten, som kan ha utgjort del av ett spisoröse. I övrigt fanns inga konstruktioner men tydligt stratigrafiskt åtskilda lager som kunde dateras till tidigmodern tid. Mot botten av schaktet fanns K64 som utgjordes av lucker siltig lera. Ett makroprov från lagret innehöll endast en sparsam mängd arkeobotantiskt material såsom svinmålla, jordrök, bergsyra och starr. Sammansättningen av det arkeobotaniska materialet skulle kunna indikera att lagret är ett odlingslager trots att makrofossil från odlade växter saknas i provet (bilaga 4).

Figur 33. Schakt 6 med kontexter i kontextgrupp 15. Skala 1:200.

Figur 34. Schakt 6 med ett lager med stora mängder krossat tegel K63 i mitten av bilden. Möjligen är lagret resterna efter ett spisröse. Foto mot öster, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Från kontextgrupp 15 finns ett flertal daterande fynd i form av keramik, kritpipor, ett mynt, daterat till tidigt 1700-tal (se bilaga 2). Bland fynden finns även flera fragment av ett täljstenskärl, ett antal större järnföremål, samt ett beslag i CU-legering. Steril lera framkom på strax över 0,8 meter under dagens marknivå.

Schakt 6 utökades vid ett senare tillfälle och då kunde ytterligare lager (K120-K123, figur 33 och 34) dokumenteras, direkt nordöst om de redan undersökta lagren. Lagerföljden liknade de redan undersökta lagren, med sand och tegelkross.

Schakt 7 – S:t Larsgatan / Svartmangatan

Schaktet grävdes i S:t Larsgatan, nordöst om Svartmangatan, i direkt anslutning till schakt 5. Stora ytor i det 7 × 5 meter stora schaktet var tydligt störda av omfattande ledningsschakt och korsande ledningar. I sydöst kunde en intakt yta konstateras där kullerstensläggningen fanns bevarad. Ytan utgjordes av en mindre triangel ca 2 × 3 meter, skuren på båda sidor av äldre ledningsschakt. Under kullerstenen och sättlagret observerades omrörda lager.

Figur 35. Sydöstra schaktsidan i schakt 7 i korsningen Svartmangatan och S:t Larsgatan. I schaktet fanns endast en liten yta med bevarade kulturlager. Foto mot sydväst, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Kontextgrupp 16

Två kontexter dokumenterades i schaktet och dessa har förts till samma kontextgrupp. Det övre lagret utgjordes av ett tidigmodernt, sentida eller omrört lager (K66) som innehöll kritpipsskaft, yngre rödgods och någon form av verktyg i järn. Under detta fanns ett intakt gråbrunt lerigt kulturlager (K67) som låg direkt ovan naturlig lera. Kulturlagret (K67) bestod här av påverkad lera med inslag av kol och bränd lera med en gradvis övergång till opåverkad lera. I lagret påträffades en skärva yngre rödgods, men också ett kvarnstensfragment och flera fragment av sågat ben vilket härstammar ifrån kammamakeri eller ben-

hantverk, med en medeltida datering. Hantverksspillet stämmer även väl överens med fynden från kvarteret Luten (Sunding 2016) samt fynden från schakt 1, vilket är beläget endast 27 meter längre upp på S:t Larsgatan. Då lagret utgjorde ett av få som antogs vara av medeltida datum samlades ett makroprov in, som analyserades. Den arkeobotaniska analysen visade enbart på förekomst av två sädeskorn (bilaga 4). Från provet skickades utplockad makrofossil på ¹⁴C-analys, som gav ett dateringsintervall till perioden 1300–1390 v.t (1Σ), bilaga 3.

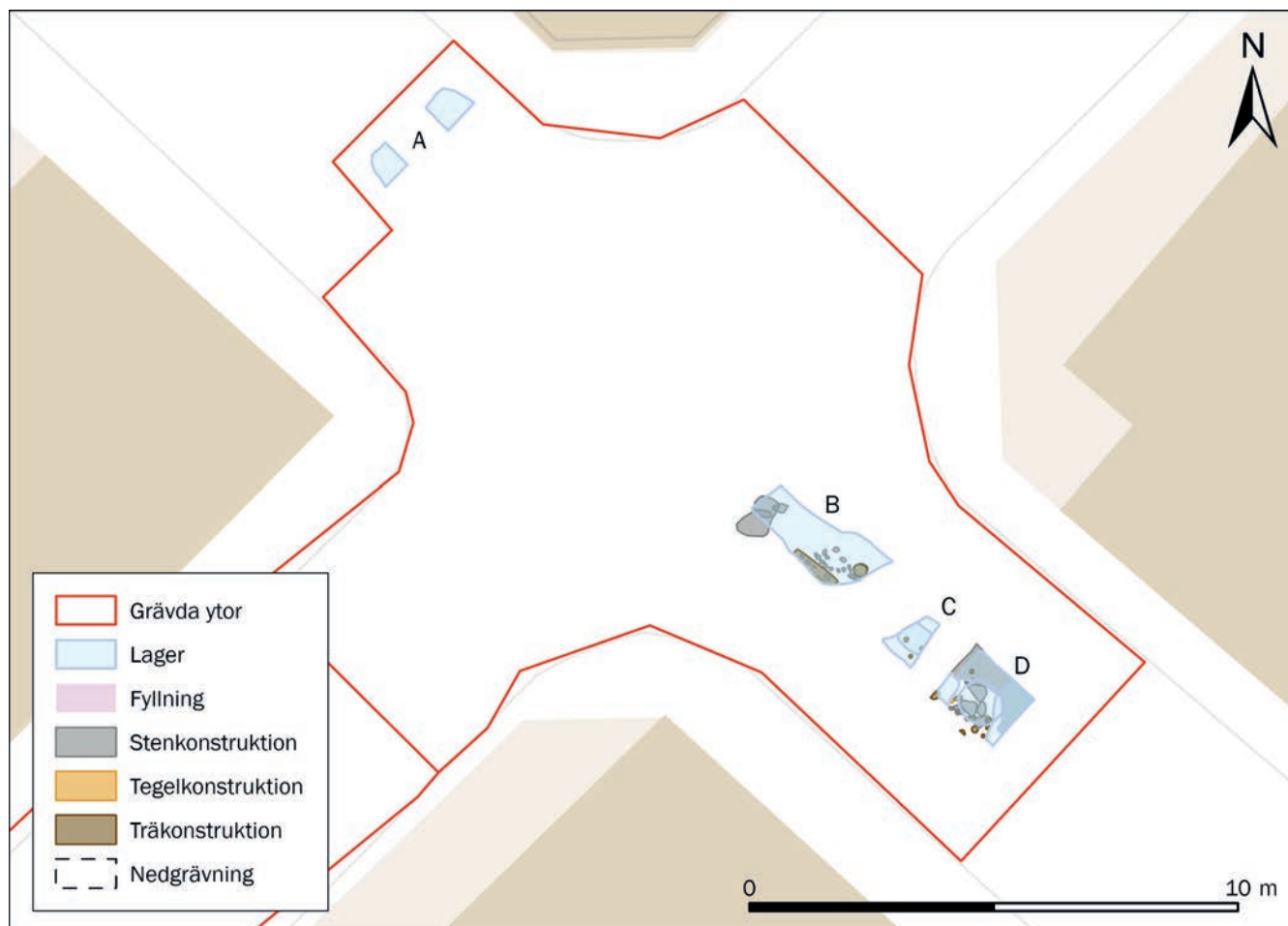

Figur 36. Sektion av kontextgrupp 23 på yta B, i schakt 8. Fotot är taget i mitten av december 2022 innan schaktet lades igen för att invänta mer tillåtande väder under våren 2023. Foto mot nordöst Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Schakt 8 – Rundelsgränd / Svartmangatan

Arbetet vid schakt 8 påbörjades i bitande kyla december 2022. De ytor som låg direkt i korsningen samt i förlängningen i Svartmangatan fick grävas etappvis, på grund av tjäle. Här påträffades sporadisk förekomst av den äldre kullerstengsgatan i schaktets nordöstra del. Väderförhållandena gjorde att denna endast kunde avgränsas och dokumenteras hjälpligt. Arbetet i schakt 8 fick avbrytas för juluppehåll (figur 36) och återupptogs vid olika tillfällen under 2023 och 2024. Schaktet omfattade till sist en yta som var 18,5 meter lång och ca 9 meter bred mitt i korsningen Rundelsgränd- Svartmangatan. De påträffade lämningarna i schaktet delades upp i yta A, B, C och D (figur 37).

I december 2022 schaktades delar av sträckan upp och intakta kulturlager påträffades över en yta som uppskattades ha en utbredning av 2,5 × 2,5 meter. Lagren fotodokumenterades i plan och i sektion och lämningarna konstaterades ligga på 0,6 till 0,9 meters djup. Antydning till ytterligare en yta av samma storlek kunde konstateras vid tillfället men denna avtäcktes ej utan den antagna utsträckningen mättes in innan schaktet lades igen. Den framtagna ytan täcktes med isolerande markduk innan bärlager och asfalt lades tillbaka. Schaktningen av den aktuella ytan återupptogs senare under projektets gång.

Figur 37. Schaktöversikt visande de fyra ytorna (A, B, C och D) med dokumenterade kontexter i schakt 8.

Schaktningen återupptogs 2023-04-28, med Uppsala Kommun som huvudentreprenör. Eftersom vinterns schaktning hade identifierat ytorna där bevarade kulturlager förekom, kunde arbetena nu fokusera på det specifika området.

Ett flertal ledningsschakt hade styckat upp de bevarade kulturlagren som låg som en sträng mellan två ledningar i gatans riktning, och var dessutom klippta på längden av två korsande ledningsschakt. Ett av de långsgående och ett av de korsande ledningsschakten var av äldre datum, då de såg ut att vara handgrävda och delvis återfyllda med omrörda kulturlager. De totalt fyra ytorna med bevarade kulturlager ha delats upp i A, B, C och D enligt figur 37.

Kontextgrupp 17

I den nordvästra delen av schakt 8 identifierades två små öar med kulturlager på yta A. Dessa var åtskilda av ett ledningsschakt. På öarna fanns endast ett lager bevarat, K68. Lagret utgjordes av brun, siltig lera och saknar inblandning av tegel eller djurben. Lagret påträffades 0,6 meter under asfalten och var 0,25 meter tjockt. Lagret tolkas som infiltrerad blålera och utgör möjligen en rest av ett odlingslager. Ett enda fynd påträffades i lagret, ett litet kvadratisk och kraftigt korroderat föremål i kopparlegering. Föremålet röntgades i samband med konserveringen och kunde konstateras vara ett mynt, en hammarpräglad klipping. På röntgenbilderna syns en vasakärve på myntet och i konserveringsrapporten föreslås att myntet är präglat under Gustav II Adolf (se bilaga 5).

Figur 38. Grävning och dokumentation av ytorna C och D i schakt 8 på Rundelsgränd. I bakgrunden skimtar Svartmangatan. Foto mot väster Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Kontextgrupp 18

Den stora ansamlingen av bevarade kulturlager framkom sydöst om själva korsningen, på ytorna B, C och D. Överst i denna del av schaktet framkom blandade raseringslager på de olika ytorna. Samtliga av dessa lager har samlats i kontextgrupp 18 och är alla mer eller mindre lika varandra. De innehöll samtliga kullersten, tegelkross, sand och grus i olika proportioner (K69, K70, K71, K72). Från kontexterna i gruppen finns ett rikligt fyndmaterial, särskilt från K69 och K71. Från dessa kontexter insamlades keramik av typerna yngre rödgods, fajans samt en skärva stengods samt några kritpipsskaft. Ett kritpipsskaft var försett med texten "WETTERVK STOCKHOLM", vilket dateras till 1700-talets andra hälft (se kap. Fynd). Ett ovanligt fynd från K71 är en kolvkappa till en flintlåspistol. Kolvkappan är av en typ som är vanlig under såväl 1600-talet som 1700-talet (se kap Fynd i denna rapport för bild).

Kontextgrupp 19

På yta D, längst i sydöst undersöktes bevarade kulturlager på en yta om cirka 2,5 x 2 meter. Till kontextgrupp 19 har en nedgrävning med kringliggande störrar förts. Under raseringslagren i kontextgrupp 18 framkom enstenssamling (K74), liggande i toppen av en nedgrävning (K89). Stensamlingen bestod av större stenar liggande i/ovan en fyllning (K86) bestående av väldigt blandat material. Från fyllningen finns fynd av kritpipsskaft, samt keramik av så väl yngre rödgods som stengods. Fyndsammanställningen pekar mot en datering till 1700-talet.

Fyllningen och denstensamlingen som låg ovan fyllningen, låg båda i en nedgrävning (K89). Nedgrävningens diameter mätte 0,8 meter och var rundad till formen med en plan botten och djupet kunde mätas till 0,4 meter. Runtomkring nedgrävningen stod flera störrar (K90) nedkörda

i underliggande lager. Några syntes endast som störhål. Störarna syntes först längre ned i stratigrafin, men detta tolkas bero på att de ruttnat bort och de tolkas vara samtida med nedgrävningen. Möjligen är nedgrävningen ett kraftigt stolphål/kubb som fyllts med sekundärt material. Någon närmare tolkning har däremot inte kunnat tillskrivas störarna.

Figur 39. Nedgrävning, möjligen för en stolpe/kubb med kringliggande störrar och störhål på yta D i sydvästra delen av schakt 8. Foto, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Kontextgrupp 20

Resterande delar av yta D, under kontextgrupp 19, fanns en stenpackning (K77) samt lager hörande till denna (K79 och K83). Under stenpackningen på den infiltrerade naturliga leran fanns ett kulturpåverkat lerblandat lager med mycket keramik (K84). Stenpackningen, K77, utgjordes av stenar med en största diameter på omkring 0,1

meter. Stenarna var slarvigt lagda och var framför allt tydliga på den nordöstra delen av ytan. Kontextgruppen innehåller grusiga lager som ligger både under och över stenpackningen, som utgör den enda tydliga nivån på yta D. Samtliga kontexter var skurna av nedgrävningen i kontextgrupp 19.

Kontextgrupp 21

På yta C, en liten ö om 1,7 × 1 meter, fanns endast tre kontexter bevarade under raseringslagren i kontextgrupp 18. Tre förmultnade störrar (K73) påträffades ca 0,75 meter under nuvarande markyta. Störarna var nedslagna genom två utfyllnadslager K78 och K80. K78 utgjordes ett lager lera innehållande rikligt med träflis som gradvis övergick till K80, som inte innehöll träflis. I lagren påträffades ett fynd av schatullglas och yngre rödgods. Under lagren på ca 1 meters djup under nuvarande marknivå fann naturlig opåverkad lera.

Kontextgrupp 22

Den största ytan med bevarade kulturlager i schakt 8 var yta B. Denna del dokumenterades i sektion redan i december 2022, innan schaktet lades igen för vintern (se figur 34). Ytan mätte ca 3 × 1,7–2 meter och kulturlagren hade en största mäktighet om 0,6–0,7 meter.

Överst på ytan framkom en kraftigt nedbruten stock (K82), liggande i Rundelsgränds riktning, samt ett stolphål (K87 och K88). Därunder fanns flera utfyllnadslager (K85, K93 och K96) innehållande många keramikfragment och kalkbruksklumpar, samt en plank (K92), i samma riktning som K82.

Figur 40. Arkeologisk dokumentation på yta B i schakt 8. Här fanns syllstenar K95 från en byggnad. Under denna ses en större nedgrävning K101 tillhörande kontextgrupp 23. I bakgrunden skymtar Svartmangatan. Foto Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

I kanten av ytan låg en samling med större stenar (K95), där de största mäter omkring 0,5–0,6 meter. Stenarna har tolkats vara delar av en syll då de följer Svartmansgatans riktning i nordöstlig – sydvästlig riktning. Trästocken (K82) samt stolphålet (K87/88) har sannolikt ingått i samma byggnad. Under denna byggnad framkom en grund nedgrävning (K98) som var fylld av grusig lera innehållandes spik och keramik (K97). Nedgrävningen har tolkats som resultatet av konstruktionen av byggnaden.

Kontextgrupp 23

I botten av yta B fanns en tydlig nedgrävning (K101) med skarpa kanter, som syns i sektion på både figur 36 och 40. Nedgrävningen som var avgrävd i ena delen var ca 2,5 meter lång, 1,7 meter bred och 0,5 meter djup och fylld med två olika lager. Överst ett torrare lager (K99) med stänk av kalkbruk, tegelkross och småsten. Därunder fanns ett tunt lager (K100) med mörkt, organiskt material och vad som såg ut som näver. I det undre lagret togs ett makroprov som analyserades. Analysen visade att lagret inte innehöll några frön utan innehållet dominerades av halm och strån samt gödsel som sannolikt kan sättas i samband med boskapshållning på platsen (bilaga 4).

Schakt 9 – Skolgatan / S:t Larsgatan

Kontextgrupp 24

I korsningen Skolgatan/S:t Larsgatan grävdes ett 13,5 × 7 meter stort schakt som var helt stört förutom en yta om cirka 1 × 1 meter i den nordöstra schaktkanten. Där framkom ett lager (K102) med brungrå lera med tegelkross och djurben som påminde tydligt om de lager som tidigare undersökts i Skolgatan, i schakt 3. Sannolikt är även detta lager en rest av tidigmoderna odlingslager. Lagret framkom på ett djup av omkring 0,7–0,8 meter under markytan och var endast cirka 0,1 meter tjockt.

Figur 41. Bevarade kulturlager fanns endast i schaktkanten av schakt 9, i Skolgatan, korsningen S:t Larsgatan. Foto mot sydost, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Schakt 10 – S:t Larsgatan

Schaktet grävdes i S:t Larsgatan, mellan schakt 1 och schakt 7. Schaktet var 4,5 × 4 meter stort. Precis som i flera andra schakt fanns endast en smal remsa med bevarade kulturlager. Under asfalten framkom intakt kullerstensläggning (figur 42) i schaktet, något som uppmärksammades av P4 Uppland.

Figur 42. Schakt 10 med delar av bevarad stenläggningen från 1900-talet som indikerar intakta, äldre kulturlager. I bakgrunden ses schakt 1. Foto mot sydost, Adam Hultberg, Upplandsmuseet

Kontextgrupp 25

Under 1900-talets stenläggning framkom ett mörkt och finkornigt siltlager (K103). Lagret innehöll en skärva medeltida stengods, några fragment sågat ben samt en blyplomb. Under K103 framkom ett lager (K104) med grus och småsten. Under lagret med småsten och grus fanns en hårdgjord liten yta (0,3–0,4 m stor) av rödbränd lera (figur 43). Leran låg på en stenpackning (figur 44) av 0,05–

0,08 meter stora stenar (K106). Denna stenpackning fanns endast bevarad inom en 0,6 × 1 meter stor yta. Under stenpackningen fanns naturlig lera som dock var påverkad genom stark värme och var röd-orange till färgen. Den värmepåverkade naturliga leran framkom på ett djup av 0,85 meter under markytan.

Figur 43. Liten yta med hårdbränd lera (K105) i schakt 10. Foto Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Figur 44. I botten av schakt 10 påträffades en liten yta av en stenläggning (K106) som låg ovanpå den värmepåverkade naturliga leran. Foto mot nordväst, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

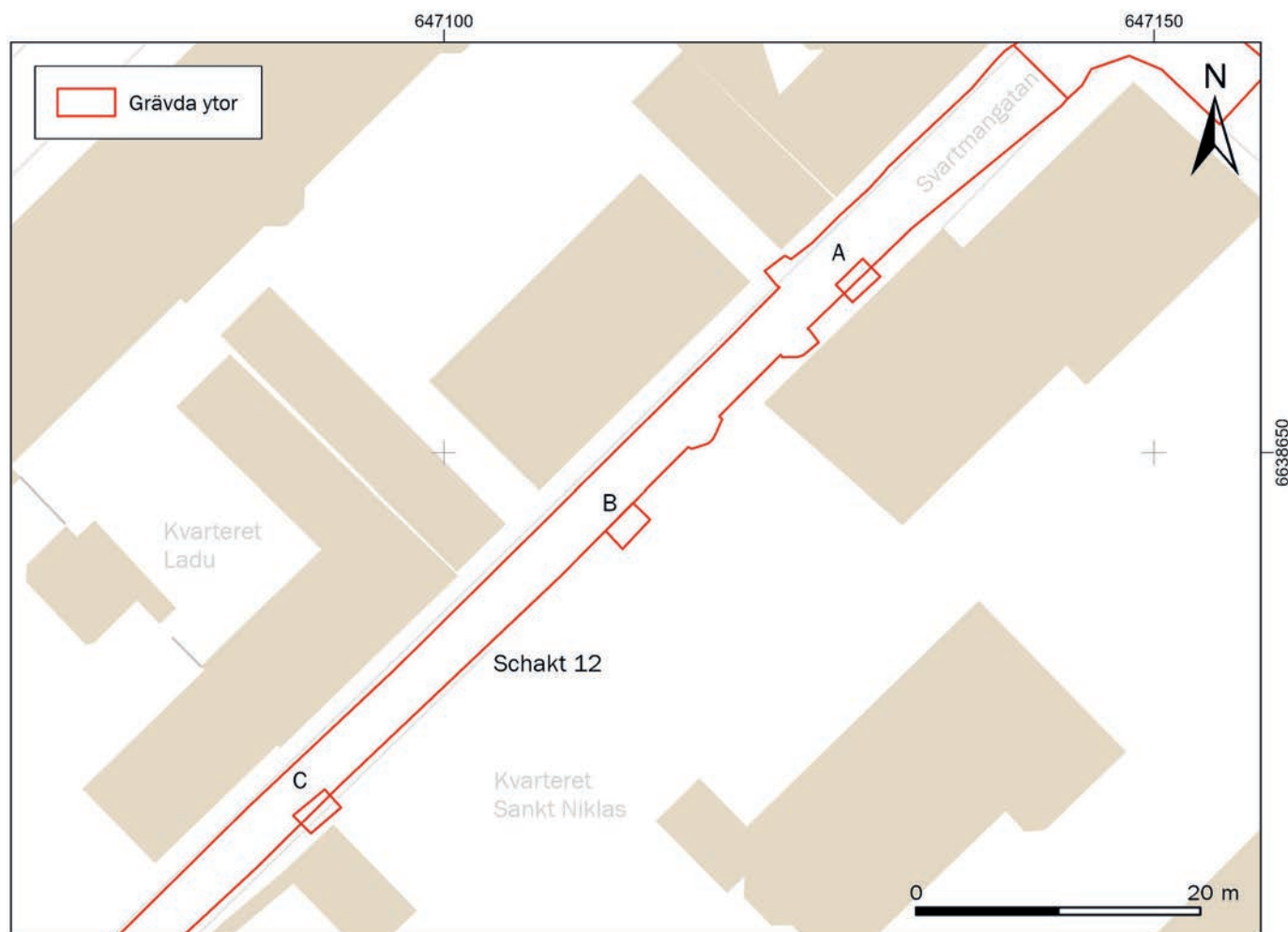
Figur 45. Schakt 11 i Rundelsgränd med omrörda äldre kulturlager ned till 1,5 m under dagens markyta. Foto Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Schakt 11 – Rundelsgränd

Kontextgrupp 26

Schakt 11 grävdes i Rundelsgränd 9 meter sydöst om schakt 8. Schaktet var endast 2,5 × 1,8 meter stort. Under asfalten framkom en stenläggning (K107) från 1900-talet och ett sättsandslager (K108). Under dessa lager fanns ett omrört grusbemängt lager med tegel och enstaka kullerstenar

(K109). Därunder låg ett sotigt omblandat lager med tegelkross och inslag av lera i gruset. Mot botten av schaktet på 1,6 m djup fanns ett grusblandat omrört lerlager med sotinslag. De tidigare omrörda och störda kulturlagren påträffades på 0,4–1,5 meter under dagens markyta.

Figur 46. Plan över schakt 12 med provgrop A, B och C markerade. Skala 1:500

Schakt 12 – Svartmangatan - Rundelsgränd till Övre Slottsgatan

Innan det stora schaktet i Svartmangatan, sträckan mellan Rundelsgränd och Övre Slottsgatan grävdes, upptogs tre provgropar längs sträckan i syfte att ta miljöprov. Provgroparna har givits prefixet A–C och presenteras nedan.

Schakt 12 var det längsta som grävdes inom projektet med en längd på 110 × 2,8 meter. Arbetet pågick etappvis och endast korta sträckor kunde grävas i taget. Detta då schaktdjupet var stort, upp mot 3 meter i Svartmangatans övre del mot Övre Slottsgatan.

Det magra arkeologiska resultatet i schakt 12 berodde sannolikt på att äldre ledningsdrainningar i princip hade utraderat eventuella arkeologiska lämningar i den smala gatan. Där äldre kulturla-

ger påträffades var de av ringa omfattning och bevarandegrad. Det lösa åsgruset i området medför dåliga bevaringsförhållanden för kulturlager.

Provgropar

Provgrop A var cirka 2,80 × 1,80 meter stor och cirka 1,20 meter djup. Under asfalt och fyllnads-sand låg fjärrvärmeledningen på cirka en meters djup. Inga arkeologiska iakttagelser kunde göras i denna grop.

Provgrop B var cirka 2,80 × 1,80 meter stor och cirka 1,20 meter djup. Under asfalten (0,06 m) in mot fasaden fanns en betongkaka 0,15 meter tjock. Därpå följde recent fyllnadsmaterial (0,10) och därunder påträffades ett kulturlager av siltig lera med tegel, enstaka sten, djurben och en del keramik. Lagret var cirka 0,25 m tjockt. Under detta fanns ett ljusgrått, fyndtomt något siltigt lerlager, cirka 0,30 meter tjock och i botten ljusgrå lera.

Provgrop C var cirka 2,80 × 1,80 m stor och cirka 1,20 meter djup. Under asfalten fanns en betongkaka in mot fasaden, cirka 0,60 meter bred. Denna fick ligga kvar, varför gropens faktiska bredd minskade till 1,20 i detta parti. Gropen var fylld av grovt fyllgrus med enstaka större stenar. Inga arkeologiska iakttagelser gjordes i denna grop.

Kontextgrupp 27

De enda bevarade kulturlagren från schakt 12 påträffades i provgrop B. Anledningen till detta är sannolikt att provgropen grävdes intill fasad och

kulturlagren hade därför inte skadats av de äldre ledningsdragningsarna i gatans mitt. Under asfalt, betong och recent fyll fanns ett brungrått siltigt lerlager med inslag av sten (K119). I lagret påträffades en del djurben samt yngre rödgodsskärvor. Under lagret fanns ett 0,3 meter tjockt ljusgrått lerlager som var fyndtomt men som möjligen utgör en äldre odlingshorisont. Kulturlager fanns från 0,4–1 meter under dagens markyta.

Figur 47. Bevarade kulturlager i schakt 12 fanns endast i provgrop B. Foto Malin Lucas, Upplandsmuseet.

Figur 48 Massorna i större delen av schakt 12 utgjordes av omrört åsgrus. Foto mot öster, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Figur 49. Översiktsbild av schakt 12 i Svartmangatan under pågående arbete med rörläggning. Fotot är taget från Övre Slottsgatan. Foto mot nord/nordväst, Adam Hultberg, Upplandsmuseet.

Fynd

Ett rikligt fyndmaterial samlades in från undersökningen. Totalt rör det sig 395 fyndposter. Övervägande delen av fyndmaterialet utgörs av keramik med sammanlagt 228 fyndposter. Även föremål av järn (42 poster) och glas från buteljer, glaskärl och planglas finns det gott om i fyndmaterialet (47 poster).

Övervägande delen av fynden kommer från schakt 4 och 8, då det var här den största mängden bevarade kulturlager fanns. Den stora mängden fynd från de schakten beror också på den förhållandevis sena dateringen till främst 1700- och 1800-tal. De medeltida kontexterna var få men innehöll, så som är brukligt, betydligt färre fynd. Föremål av trä påträffades ej då kulturlagren uppvisade dåliga bevaringsförhållanden för organiskt material. Endast ett föremål av läder en sentida sko, finns i materialet.

Inget osteologiskt material har samlats in från schaktningsövervakningen. Detta då varken omfattningen eller spridningen kunde anses vara tillräcklig för en kvantitativ analys. Det material som initialt hade samlats in gallrades utan att registreras. Däremot samlades benmaterial in, i form av hantverksspill från kammakeri. Samtliga fynd finns presenterade i bilaga 2.

Av de 42 fynden av järn, kopparlegering och bly gjordes ett urval för konservering och 11 föremål konserverades. Konserveringen gjordes av Max Jahrehorn på Oxider AB, i två olika omgångar beroende på att projektet drog ut på tiden. Samtliga konserverade fynd presenteras i bilaga 5.

Figur 50. Ett urval av det relativt stora fyndmaterialet från den arkeologiska övervakningen i Övre Fjärdingen med övervägande del fragment av yngre rödgodskärl. Foto Anna Ölund, Upplandsmuseet.

Ben

Samtliga fynd av benmaterial utgörs av hantverks-spill. Majoriteten är mellanfotsben från nötdjur, främst avsågade ledändar. Ett fragment bedömdes som förarbete till en kam (F6). Alla fragment utom ett kommer från schakten i S:t Larsgatan, schakt 1, 7 och 10. Från tidigare undersökningar i kvarteret Luten (Sunding 2016) och i S:t Johannesgatan (Lucas 2023) finns liknande benmaterial från hantverksspill.

Bergart

Tio fyndposter av bergart registrerades från undersökningen. Dessa utgörs av tre kvarnstensfragment av glimmerskiffer, alla från medeltida kontexter. I kategorin finns två skifferbrynen från tidigmoderna kontexter, ett av dem med upphängningshål (F68). Vidare påträffades ett täljstenskärl (F141), med sannolik datering till 1700-tal, samt en sländtrissa av skiffer med samma datering (F24), båda från schakt 4.

Figur 51. Avfall från benhantverk F1, F2, F3 och F6 från schakt 1. Foto Olle Norling, Upplandsmuseet.

Figur 52. Föremål av bergart i form av ett täljstenskärl (F141), ett hängbryne i skiffer (F68) och en sländtrissa (F24). Foto Olle Norling, Upplandsmuseet.

Bränd lera och kritpipor

Fragment av bränd lera och lerklining (25 fyndposter) samlades in från schakt 1, 4 och 8. Från schakt 4 och 8 kommer den brända leran sannolikt från den undersökta bebyggelsen på platsen. Flera fragment hade avtryck från halmstrån eller tydligt slätstruken yta. Samtliga fyndposter av lerklining gallrades efter registrering.

Kritpipor främst i form av kritpipsskaft har samlats in från 21 kontexter. Större delen påträffades i schakt 4, men de förekommer även i schakt 3, 5, 6 och 8. Fynd av kritpipor är mycket vanligt från kontexter med datering till 1700–1800-tal. Det mesta av materialet utgörs av odekorerade skaft. Från K64 i schakt 6 finns F162 där ett kritpipshuvud är markerat med bokstäverna IL och det finns en antydning till vapensköld på huvudet. F186 är ett dekorerat kritpipsskaft från schakt 8, K71 med stämpeldecor med texten WETTERVIK STOCKHOLM (Figur 51). Carl Wettervik var verksam kritpipsmakare i Stockholm mellan åren 1755–1798 (Åkerhagen 1997).

Glas

Fyndmaterialet från schaktningsövervakningen i kategorin glas utgörs av 47 fyndposter. Övervägande delen är planglas men i materialet finns även glaskärl i form av flaskor och dryckesbägare. Fem fyndposter innehåller passglas från cylindriska dryckesbägare, vanligen med åttkantig eller sexkantig form. Passglasen importerades i stor mängd från västra Tyskland men kom under sent 1500-tal även att produceras vid de första svenska glasbruket (Haggrén 2011). Passglasen kom därefter att bli ett vanligt inslag i stadens eftermedeltida hushållsmaterial (Elfwendahl 1999: 152). Passglasfynden från undersökningen indikerar dateringar till 1600-tal och det optikblåsta passglaset F134 har en trolig datering till slutet av 1500-talet eller tidigt 1600-tal.

Figur 53. F186 en kritpipa tillverkad av Carl Wettervik i Stockholm under 1700-talets senare del samt ett kritpipshuvud F162 med bokstäverna IL. Foto Olle Norling, Upplandsmuseet.

Keramik

Den största fyndkategorin utgörs av keramik, med 228 fyndposter. Av dessa poster kommer ungefär två tredjedelar från schakt 4 och 8, där ett antal väldigt fyndrika kontexter undersöktes. Ingen specialregistrering har gjorts utav det keramiska materialet inom ramarna för den här rapporten, utan den har endast registrerats med godstyp, kärlform och del (bilaga 2).

Majoriteten av keramiken är skärvor av yngre rödgods med tyngdpunkten i 1700-tal. Bland det yngre rödgodset finns även en del skärvor från 1500-talets slut eller 1600-talets början (Figur 54), samt material från 1800-talet. Vad gäller kärlformer rör det sig om vanlig hushållskeramik med grytor, pannor, fat och skålar. En rad andra godstyper förekommer också, så som flintgods, fajans, porslin, stengods och vitgods.

En skärva äldre svartgods (F14) samlades in från schakt 1, med datering till tidig medeltid. Även en skärva stengods (F329), från schakt 10 ser ut att vara av medeltida datering. De dateringarna stämmer väl med både ¹⁴C-dateringar och övriga fynddateringar från de två schakten, samt övriga schakt i S:t Larsgatan.

Figur 54. Passglas från kontextgrupp 10 i schakt 4, F97, samt F134, ett optikblåst passglas. Båda sannolikt från slutet av 1500-talet eller tidigt 1600-tal. Foto Olle Norling, Upplandsmuseet.

Figur 55. Ett urval av yngre rödgodsskärvor från undersökningen, båda med för Uppsala relativt ovanliga dekorer. F189 från schakt 8 med invändig vit växtornamentik. Från samma schakt kommer även F261 med gulgrön glasyr och fågelmotiv. Foto Olle Norling, Upplandsmuseet.

Figur 56. En liten bit äldre svartgods med tidigmedeltida datering, F14. Olle Norling, Upplandsmuseet.

Kakel

Sammanlagt 10 fyndposter utgörs av kakel. Materialet domineras av rumpkakel, däribland med svart växtrelief men det finns även några bitar grönglaserad kakel (F381). Kaklet har påträffats i flera schakt och inga stora koncentrationer observerades i fält. Från schakt 4 finns dock 3 skärvor av så kallat pottkakel F75 från K42. Kakelungstypen brukar vanligen dateras till tiden före 1650.

Figur 57. Fragment från olika kakelugnar från undersökningen. F75 är bitar av pottkakel. F381 är en grönglaserad kakelbit och F260 är kommer från en svartglaserad kakelugn med växtrelief. Foto Olle Norling, Upplandsmuseet.

Figur 58. Kolvkappa F184 till en flintlåspistol från schakt 8 och en skobrodd, F185 från samma kontext. Foto Olle Norling, Upplandsmuseet .

Figur 59. Flintlåspistol från Marinmuseums samlingar (MM10439). Pistolen är av 1716 års model (M/1716) och har en kolvkappa som är i det närmaste identisk med den som påträffades i schakt 8 (F184). Foto Marinmuseum.

Järn

Av 42 fyndposter av järnfynd från schaktningsövervakningen bestod övervägande delen av spik, vilka gallrades efter registrering. Även andra järnfynd gallrades efter registrering, däribland nitar, tenar och beslag. Endast två föremål valdes ut för konservering. En välbevarad och intakt brodd (F185) samt ett pistolbeslag (F184). Pistolbeslaget var mer specifikt en kolvkappa från en flintlåspistol. Kolvkappan sitter längst ner på kolven, under greppet och fungerar som förstärkning när pistolen används i närstrid (figur 57). Inte långt från schaktet ligger Kvarteret Pistolen, som ska ha fått sitt namn av att där bott en pistolmakare, Erik Andersson, enligt Boomans kartverk från 1671 (Wahlberg 1994:69).

Kopparlegering och bly

Bland fynd av kopparlegering (12 poster) finns fyra mynt (F55, F58, F59 och F334). Tre av dessa påträffades i schakt 6. De äldsta mynten är en Klipping (F59) från Gustav II Adolfs regeringstid samt ett 1/6 Öre silvermynt från Karl XI, 1666 (F334). De två andra mynten är från början av 1700-talet.

Vidare finns två knappar (F51 och F54) samt ett skedformat föremål (F56) och ett litet gångjärn av CU-legering (F57). I schakt 6, i samma kontext som myntet från 1666 (K120) påträffades ett litet hjärtformat hänge (F335) som möjligen är ett personligt föremål eller som hängt på en ljusstake eller liknande (figur 58).

Ett annat spännande föremål från schaktningsövervakningen är en lite blyplomb med en vapenprägling F330. Denna är påträffad i schakt 10, där hantverksspill från kammakeri och en stengodsbit också hittades. Blyplomben har bedömts av Georg Haggren vid Turku Universitet som sannolikt från Reimerswaal i Nederländerna, med en datering till 1300-tal eller tidigt 1400-tal.

Figur 60. Ett litet hjärtformat hänge med fem små hål påträffat i kontext 120 i schakt 6, där även ett mynt präglat 1666 påträffades. Foto Olle Norling, Upplandsmuseet.

Figur 61. Blyplomb med vapensköld. Sannolikt från Reimerswaal i Nederländerna, med en datering till 1300-tal eller tidigt 1400-tal (muntl. uppg. Georg Haggren, Turku Universitet). Foto Olle Norling, Upplandsmuseet.

Analys

Makrofossilanalys

Efter den arkeologiska schaktningsövervakningen valdes åtta insamlade jordprover ut för makrofossilanalys i syfte att kartlägga det arkeobotaniska innehållet. Arkeobotaniker Ida Lundberg på Västernorrlands museum har genomfört analysen som presenteras i sin helhet i bilaga 4. Proven innehöll generellt sett relativt få rester efter odlade växter och inga egentligen tydliga odlingslager gick att identifiera i materialet. I stället finns ogräs av olika typ, växter som trivs i äng- betesmarker liksom våtmarksväxter. I materialet framträder därmed djurhållning, spill från hushållsnära aktiviteter samt hantverksaktivitet. Samtliga prov innehöll förutom makrofossilt material även andra komponenter som bitar av ben, tegel och murbruksfragment vilket är vanligt förekommande i kulturlager från stadsmiljöer.

¹⁴C-analys

De arkeologiska lämningarna som påträffats i samband med schaktningsövervakningen i Övre Fjärdingen lämpade sig tyvärr inte för dendrokronologiska analyser, då det inte fanns bevarat trä. I stället valdes det ut två ¹⁴C-prov av olika material i syfte att erhålla dateringar. Proven analyserades vid Tandemlaboratoriet, Ångströmlaboratoriet på Uppsala universitet.

De analyserade proven kommer från schakt i S:t Larsgatan respektive korsningen S:t Larsgatan/Svartmangatan. Proven valdes ut utifrån fyndmaterialen i schakt 1 och schakt 7, vilket pekade mot högmedeltid. De analyserade proverna kunde bekräfta dessa antaganden (figur 60).

Prov	Material	Prov-nummer	Kontext/ Schakt	¹⁴ C-ålder	Kalibrerat 1 sigma	Kalibrerat 2 sigma
P2	Obränt ben	Ua-86956	K67 Schakt 7	724±31 BP	1270–1294 AD (67,7%)	1229–1245 AD (4,6%) 1255–1303 AD (83,3%) 1367–1381 AD (7,5 %)
P19	Makrofossil	Ua-86957	K13 Schakt 1	637±29 BP	1300–1321 AD (28,6%) 1357–1372 AD (20,0%) 1376–1390 AD (19,4%)	1288–1328 AD (39,9%) 1336–1395 AD (55,4%)

Figur 62. Tabell över analyserade ¹⁴C-prover från projektet med dateringar av proven till högmedeltid.

Tolkning

Den sammantagna tolkningen av det arkeologiska resultatet från projekt Svartmangatan i Övre Fjärdingen har grupperats till tre olika områden, se nedan. Schakten var spridda över ett område på omkring 25 000 kvm, så en övergripande tolkning för hela området låter sig svårligen göras. Resultaten från de enskilda schakten ska i stället ses som enskilda iakttagelser med varierat arkeologiskt resultat i fråga om lämningarnas bevarandegrad, karaktär och dateringsintervall.

Medeltid i S:t Larsgatan

De äldsta resultaten från undersökningen framkom alla i S:t Larsgatan. I schakten 1, 7 och 10. Här fanns svårdefinierade lager och knapphändiga spår av bebyggelse, med medeltida dateringar. Från schakt 1 och 7 samlades obränt ben och makofossil in, som ¹⁴C-daterades till 1270–1294 (prov från schakt 7, kalibrerat 1 sigma) respektive 1300–1390 (prov från schakt 1, kalibrerat 1 sigma). Även fynddateringarna ger en överensstämmande bild, med svartgods i schakt 1 som bör dateras till perioden före 1200-talets mitt. Från schakt 10 finns stengods av medeltida typ samt en blyplomb som även den med stor sannolikhet kan ha en medeltida datering, till 1300–1400-tal.

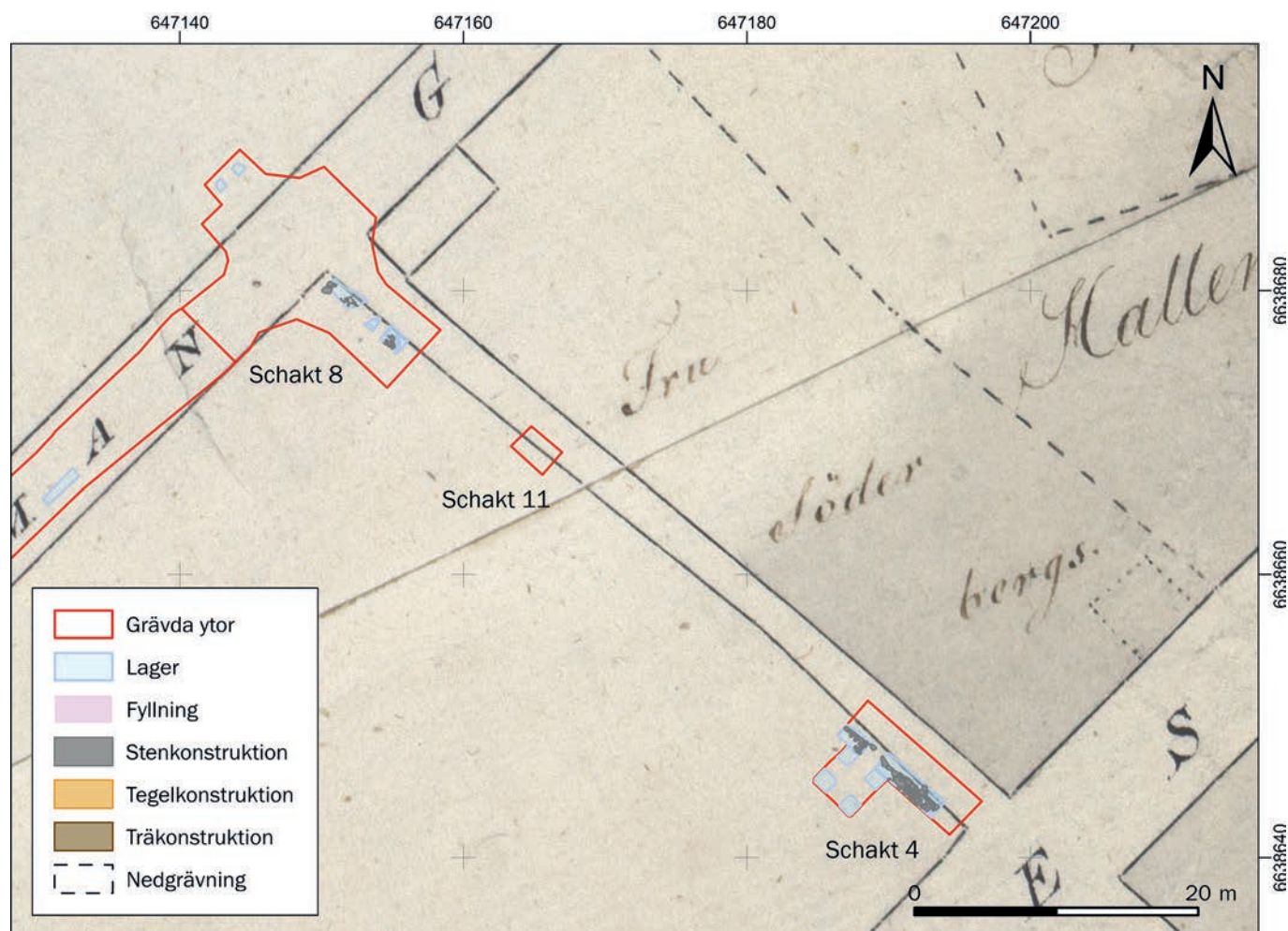
Från samtliga schakt i S:t Larsgatan samlades det också in hantverkspill i form av sågade djurben. Den typen av benmaterial är vanligt från medeltida kontexter. I det direkt angränsande Kvarteret Luten gjordes en arkeologisk schaktningsövervakning år 2015 på Uplands nations gård. Vid den undersökningen samlades in drygt nio kilo bearbetat djurben av samma typ (Sunding 2016). Även i S:t Johannesgatan, längre ner mot ån har det samlats in en större mängd hantverksavfall från benhantverk (Lucas 2023).

Fynden framkom i anslutning till väldigt begränsade konstruktioner. I schakt 10 kommer dateringarna från lager som ligger ovan en stenläggning täckt av bränd lera. I schakt 1 utgörs den enda medeltida konstruktionen av ett stolphål som är omgärdat av spridda stenar som kan utgöra resterna av en stenläggning.

Utöver de medeltida kontexterna dokumenterades få lager i de tre schakten i S:t Larsgatan. Enstaka tidigmoderna fynd samlades in. I schakt 1 undersöktes några fragmenterade lager med vad som möjligtvis skulle kunna tolkas som en äldre gatubeläggning. Anledningen till detta kan ha sin förklaring till att platsen för schaktet utgjort gatumark, redan under medeltiden och att kulturlagertillväxten därför varit väldigt begränsad. Flertalet gator väster om Fyrisån har fortfarande idag en orientering som avviker något från regleringskartans rätvinkliga stadsplan. En av dessa är just S:t Larsgatan, som därför kan antas vara orienterad efter en äldre, medeltida gatusträckning. Att gatan läggs ut, eller åtminstone ökar i betydelse i samband med att domkyrkan byggs får ses som givet. Konstruktionerna som undersöktes i botten av schakten kan därmed vara äldre än domkyrkan.

Bebyggelse i Rundelsgränd

De mest omfattande lämningarna framkom i Rundelsgränd, i schakt 4 och 8. Här dokumenterades bebyggelse ifrån framför allt 1700-talet. Men här förekommer även fyndmaterial från slutet av 1500-talet eller från 1600-talets början, såsom mynt, pottkakel, passglas och enstaka keramikskärvor. En av Uppsalas idag äldsta stående byggnader står längs gatan på Rundels gränd 3 och är Johannes Bureus gård också kallat "Backmanska huset". Byggnadens mittparti har daterats till perioden 1620–1650 genom dendrokronologi och är idag byggnadsminne.

Figur 63. Detalj av brandkartan upprättad efter 1809 års brand, sammanlagd med de arkeologiska resultaten. Karta upprättade 1810, från Alvinportalen, Uppsala universitet.

Varför byggnadslämningarna som nu undersökts ligger mitt i dagens gatusträckning förklaras av att stora delar av Rundelsgränd dras fram betydligt senare än de kringliggande gatorna. Av brandkartan som upprättades efter 1809 års stadsbrand framgår det att sträckan mellan S:t Johannesgatan och Svartmangatan var betydligt smalare, endast tre och en halv meter bred. Här skiljer sig brandkartmaterialet och på Brolins karta från 1770, där är gränden utritad med samma bredd som övriga gator. När Herdin gör en renritning av brandkartan på 1930-talet så väljer han att rita denna del av rundelsgränd som kvartersmark (se figur 3). Rektifierar man brandkartan från 1810 mot dagens bebyggelse och jämför den med husgrunderna som påträffats i schakt 4 och 8 så följer dessa kvartersgränsen perfekt (figur 63, del av brandkarta från 1810. Alvinportalen: 116019).

På brandkartan (figur 63) visas också att den undersökta bebyggelsen förskonats från branden då det nuvarande kvarteret S:t Niklas inte berördes. Efter branden regleras mycket av bebyggelsen i Fjerdingen, även i de delar som inte skadats av branden och det bör vara i samband med den regleringen, på 1810-talet som de nu undersökta byggnaderna rivs. Den ersättande bebyggelsen rivs i sin tur på 1950-talet då Kalmar nation bygger de studentbostäder som står på platsen idag.

Den yngsta undersökta byggnaden i schakt 4 bör av allt att döma vara en av byggnaderna som finns avbildade på Johan Gustaf Härstedts målning "Rudera af Fjerdingen" (omslagsbild och figur 2). Närmare bestämt bör det röra sig om en av två timmerbyggnader där den ena har torvtak och den andra ser ut att ha taket nedrivet. Byggnaderna syns till vänster på rapportens omslag. På målningen benämnd byggnaden som "Räntmäst: Törstedts" (hus).

1700-tal i Skolgatan

I Skolgatan grävdes flera schakt med fynd från 1700-talet. Några av lagren tolkades i fält som rasering. Gatan lades ut i samband med regleringen vid mitten av 1600-talet och har tidigare gått under namnet Ladugatan, efter de lador som stått längs med dess sida. Utanför ladorna har det på 1700-talet funnits humlegårdar. Skolgatan, före detta Ladugatan utgör gränsen för fornlämning L1941:2293, Uppsala stadslager. Gränsen är satt utifrån regleringskartan. På 1600-talet betraktades alltså Skolgatan som stadens ägo gräns.

Någon bebyggelse i Skolgatan går inte att belägga arkeologiskt och inte heller några medeltida odlingslager. Däremot har undersökningen visat att det finns omfattande tidigmoderna lager i delar av Skolgatan, även om dessa främst utgörs av marklager och utfyllnadslager. Fyndmaterialet är förhållandevis rikt för så perifera utfyllnadslager, med mynt, föremål av kopparlegering och täljtenskär.

Från medeltid till tidig modern tid

Schaktningsövervakningen i Svartmangatan och kringliggande gator i Övre Fjärdingen har berört gatumark där få arkeologiska undersökningar tidigare företagits. Därför är kunskapen kring de arkeologiska lämningarnas bevarandegrad, karaktär och datering mycket begränsad. Denna schaktningsövervakning har dock visat att det finns spår av aktivitet i S:t Larsgatan redan under första halvan av 1200-talet. Perioden från slutet av 1300-talet till slutet av 1500-talet lyser med sin frånvaro i materialet. Från Rundelsgränd - S:t Johannesgatan finns enstaka fynd från schakt 4 i form av passglas och pottkakel skulle kunna härröra från 1500-talets slut eller från tidigt 1600-tal. Det samma gäller myntfynd och keramik från schakt 8, något längre norr ut på Rundelsgränd. Från mitten av 1600-talet är sannolikt denna del av Uppsala relativt tätbebyggd med gator, gränder, gårdar och trädgårdsytor. Det faktum att man drar stadens gräns vid nuvarande Skolgatan visar att man vid 1600-talets mitt betraktar området vid Övre Fjärdingen som en del av stadsmiljön.

Administrativa uppgifter

Uppdragsnummer Fornreg: 202100162

Plats: Fjärdingen 1:3, Svartmangatan m.fl, Uppsala stad, kommun och län.

Forulämningsnummer: L1941:2293

Forulämningsstyp: Stadslager

Typ av undersökning: Arkeologisk schaktningsövervakning

Orsak till undersökning: Underhåll av VA-nät

Företagare: Uppsala Vatten och Avfall AB

Fältarbetsperiod: 2022-09-26—2024-10-18

Upplandsmuseets projektledare: Adam Hultberg

Upplandsmuseets personal: Anna Ölund, Ebba Drugge, Joakim Kjellberg, Malin Lucas och Robin Lucas

Upplandsmuseets diarienummer: 63–2021

Upplandsmuseets projektnummer: 8811

Länsstyrelsens diarienummer och beslutsdatum: 431-4773-2020, 2021-02-04

Koordinat- och höjdsystem: SWEREF 99 TM

Dokumentationsmaterial: Förvaras i Upplandsmuseets arkiv.

Fynd: 395 fyndposter, varav 77 gallrades. Förvaras i Upplandsmuseets magasin i väntan på fyndfördelning.

Referenser

- Anund, J., Carlsson, R., Syse, B., 2001. Uppsalas medeltid och 1600-talets kartor, in: Uppland 2001, Årsbok För Medlemmarna i Upplands Fornminnesförening Och Hembygdsförbund. Upplands fornminnesförening, Uppsala.
- Elfwendahl, M. 1999. Från skärva till kär! ett bidrag till vardagslivets historia i Uppsala. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Franzén, A. 1994. Johannes Bureus gård vid Rundelsgränd. Årsboken Uppland 1994. Uppsala
- Haggren, G. 2011. Bordskultur och glashandel i renässansens Nordeuropa. Hikuin 37: 123–123. —.
- Herdin, K. W. 1932. Bygge och bo. i äldre tider. Bidrag till Uppsala stads byggnadshistoria I. Almqvist & Wiksells boktryckeri AB. Uppsala.
- Lucas, M. 2023. Från gård till gata. Arkeologi i S:t Johannesgatan i Uppsala. Arkeologisk schaktningsövervakning. Upplandsmuseets rapporter 2023:9. Upplandsmuseet. Uppsala.
- Roslund-Forenius, Y. 1995. Luten. Arkeologisk förundersökning. Kvarteret Luten, Uppsala, Uppland. UV Uppsala rapport 1995:18. Riksantikvarieämbetet, Byrån för arkeologiska undersökningar. Uppsala.
- Pettersson, K. 1997. Börjeplan. Arkeologisk undersökning. RAÄ 88, Uppsala, Uppland. UV Uppsala rapport. Riksantikvarieämbetet. Uppsala.
- Stadsbildens framtid – Om konstnärligt och historiskt värdefull bebyggelse i Uppsala. 1965. Uppsala.
- Sunding, E. 2016. Kvarteret Luten – arkeologi vid Upplands nation. Arkeologisk schaktningsövervakning. Fjärdingen 6:2, Uppsala stad 88:1, Uppsala kommun, Uppland. Upplandsmuseets rapporter 2016:15. Uppsala.
- Wahlberg, M., 1994. Uppsalas gatunamn, Uppsala stads historia. Uppsala kommuns namnberedning och dess historiekommitté, Uppsala.
- Qviström, L & Syse, B. 2004. Kvarteret S:t Johannes. Arkeologisk förundersökning. Fjärdingen 9:3, Uppsala stad, Uppland. Upplandsmuseets rapport 2004:06. Uppsala.
- Qviström, L. 2009. Kvarteret Ladu. Sentida lämningar och fyllnadsmassor. Arkeologisk förundersökning. RAÄ 88, Uppsala stad, Uppland. Upplandsmuseets rapporter 2009:22. Uppsala.
- Åkerhagen, A. 1997. Svenska kritpipstillverkare. Kompendium.
- Ölund, A. Skrivelse 2016. Arkeologisk övervakning inom fastighet Fjärdingen 1:13, Uppsala. Lst dnr 431-1170-16. Upplandsmuseet.

Bilagor

Bilaga 1. Kontextlista

Bilaga 2. Fyndlista

Bilaga 3. ¹⁴C-analys

Bilaga 4. Makrofossilanalys

Bilaga 5. Konserveringsrapport

Bilaga 1. Kontextlista

K.nr	Schakt	Typ	Yta	Grupp	Beskrivning	Under	Över
1	1	Stenkonstruktion		1	Stenläggning på gata. Enhetlig stenstorlek på cirka 0,1–0,15 meter. Äldre gata, skuren av ledningsschakt på två sidor. Fortsätter lägs gatans sträckning. Ca 0,28 m under markytan	Recent	
2	1	Lager		1	Rent finkornigt sandigt grus, 0,15 m tjockt. Sättlager för K1.	1	
3	1	Lager		1	Grusigt raseringslager med lera med inslag av tegel, sten, kakel och kalkbruk. Fynd insamlade som schaktfynd.		
4	1	Lager		2	Tegelkonstruktion? Pulvriserat tegel med sten med grus samt småsten, 0,05 m. Innehåller kol och lera i den södra delen. Tegellagret är ca 0,1 m tjockt.		
5	1	Nedgrävning		1	Utgår - två handgrävda ledningsgravar.		
6	1	Lager		2	Homogent, lerigt, ljusgrått lager. Inslag av djurben (kammakeriavfall), tegel, kol, sten, grus. Dåligt bevarat trä. Hög fragmenteringsgrad. Kompakt. Skuret av K5.		
7	1	Lager		3	Infiltrerad bottenlera.		
8	1	Lager		2	Grå, grusig lera. Homogen och kompakt. Kolstänk. Ytterst begränsad bevaring. I lagret finns kullerstenar 0,1–0,15 m i diameter, övergår till stenkonstruktion K12.	4	
9	1	Lager		2	Småstensläggning av 0,05–0,07 meter stora stenar. Direkt under kullerstenen i K8. ca 0,98 m under markytan.	8	
10	1	Lager		3	Lager av grå, sandig lera med inslag av småsten samt enstaka större stenar (K12).		
11	1	Lager		2	Som K8 fast lerigare innehållande tegel och bränd lera.	8	
12	1	Stenkonstruktion		3	Kullerstensläggning av 0,15–0,2 stora stenar. Ojämn och gles- ursprungligen tolkad som en del av K8.		
13	1	Lager		3	Odlingslager. Homogen brungrå, lucker lera. Melerad mot underliggande ljusa lera. Flammigt. Ojämn botten. En skärva svartgods. Botten cirka 1,02 m under markytan.		
14	1	Fyllning		3	Lucker lera med enstaka sten. Ett fragment sågat ben.		
15	1	Nedgrävning		3	Nedgrävning med gråbrun lera 0,38 m i diam. Har skurit K13.		
16	3	Lager		4	Grått kompakt lerlager, 0,18 m tjockt. Finfördelat med enstaka småsten. Odling? Enstaka tegelprickar och kalkbruk. Tidigmoderna fynd samt djurben. Ca 0,6 m under markytan.	Recent	

K.nr	Schakt	Typ	Yta	Grupp	Beskrivning	Under	Över
17	3	Fyllning		4	Rödbruna, leriga massor innehållandes nedbrutet trä. Enstaka tegel och kolstänk.	16	
18	3	Nedgrävning		4	Nedgrävning i NV delen av schaktet. Som mest 0,6 meter bred, Skarpt slutande kant. Fortsätter åt alla håll, endast avgränsad åt Sö. Cirka 0,2 meter djup. Nedgrävd i bottenleran.		
19	4	Lager/fyllning	A	5	Fyll i ledningsschakt. Kraftigt omrört i sen tid med inslag av kulturlager. Återdeponerade kulturlager med visst informationsvärde.	Sand/asfalt	
20	4	Lager	A	5	Raseringslager av gråbrun lera på syll till hus.	Sand/asfalt	
21	4	Lager	B	5	Omblandad siltig lera, inslag av tegel, kalkbruk, sten och bränd lera. Ovan syll till hus.	Sand/asfalt	
22	4	Fyllning	A	6	Dikesfyll. Överst i lagret en fläck med lera och enstaka kullerstenar. Brun siltig lera med inslag av gödsel, träflis, bark, näver, tegelkross, bränd lera, småsten, kalkbruk. Ett fåtal djurben, YRG, kritpipskaft. Omrört. Tolkat som igenfyllning av dike. Spår av längsgående trä tolkas som en plankfodring.	20	
23	4	Nedgrävning	A	6	Dike. Avgrävt av servis i NV. Avgrävt av vattenledning i NÖ. Endast en kant bevarad. Bevarad bredd 0,35–0,5 meter. Ser ut att möjligen fortsätta in under syllstensraden K24 och möjligen även K27(?). Synligt från 0,74 m under markytan.	22	
24	4	Stenkonstruktion	A	7	Stensyll- Hus 1. Syllstensrad i ett skift. NNV- SSÖ. I riktning Rundelsgränd - något vriden mot norr. Framtagen längd 6,1 m. Stenstorlek: mindre - 0,2–0,3 m, större 0,5–0,7 m. Möjligen utrasade stenar - något mindre 0,15–0,4 m, NÖ om syllen. Täcks av K20. Ligger på K25	20	25
25	4	Lager	A	7	Grå, grusig lera med inslag av ren lera, lerklining, kalkbruk, kol, enstaka tegel, småsten. Konstruktionslager ovan syllstenar - i nedgrävning.	24	34
26	4	Lager	B	7	I husgrund. Finkornigt, luckert lager med ljusbrun silt. Ligger i innanför stenarna i K27 och tolkas som lager i husgrunden - mullbänk/trossbotten/krypgrund. Större fragment av bränd lera/lerklining. En del sittande i klumpar direkt på K27. Koncentrationer med kullersten och enstaka tegel. Småsten, tegelkross, och grus. Enstaka små djurben, dåligt bevarat träflis och kol.	21	

K.nr	Schakt	Typ	Yta	Grupp	Beskrivning	Under	Över
27	4	Stenkonstruktion	B	7	Syllstenar - hus 2. (NV). Följer i princip samma riktning som K24, men skevar något. Framtagen ca 2,7 × 1,25 meter. Stenstorlek: 0,3 × 0,25 - 0,3 × 0,6. Gråsten, ett skift. Större ansamling bränd lera i NÖ hörnet.		
28	4	Lager	A	8	Grått, lerblandat, siltigt konstruktionslager. Ligger innanför K34. Småsten, sand, träfibrer, tegelkross. Kompakt. Tolkas som utfyllnad i grund.	20	
29	4	Lager	A	7	Gruslager skuret av K32 (och möjligtvis av K23?). Mörkbrunt grus med siltig lera, småsten, tegelkross, kalkprickar och träkol. Högfragmenterat. Tolkas som gatunivå.	32	
30	4	Lager	B	7	Ljusbrun, siltig lera. Lucker / lite smetig. Hög fragmenteringsgrad. Stänk av brända ben, tegel, ren lera i klumpar, kol. Gödselinblandning. Under hus 2.	26	
31	4	Lager	B	7	Gradvis övergång från ovanliggande K26. Heterogen, grusig lera. Rena lerklumpar, tegel, bränd lera, kol. I toppen - liggande, kraftigt nedbruten plank 0,15 bred. Stenlyft i norra delen.	30	
32	4	Nedgrävning	A	8	Nedgrävning för syll, i Rundelsgränds riktning. Skarp, vertikal nedgrävningskant. Snävt nedpassade stenar. Avstånd från nedgrävningskant till sten (K34) ca 0,1 meter. Djup >0,15 m.		
33	4	Träkonstruktion	A	8	Träsyll - kraftigt nedbruten. Ligger direkt på K34. 0,12–0,15 m bred.	25/28/33	34
34	4	Stenkonstruktion	A	8	Stensyll tillhörande hus 3 (direkt under hus 1). Gråsten i ett /bitvis två skift. Ligger i K 32.	33	
35	4	Lager	B	9	Relativt ren lera. Minst 0,35 meter tjock. Inblandning av tegel och bränd lera och enstaka småsten. Tydligt mot K36. Påförd lera. Gatunivå?	31	
36	4	Lager/träkonstruktion	B	9	Trähorisont av multnat trä. Synligt vid schaktning och i sektion. Endast 0,01–0,02 meter tjockt.	35	
37	4	Lager	B	9	Brunt odlingslager(?). Homogen mörkt gråbrun sandig lera med tegelfragment, kolstänk och gödselinblandning, ca 0,45 m tjockt.	36	
38	4	Lager	A	8	Kompakt, grusig lera, 0,02 m tjockt. Inslag av trä. Över K34 på innsidan av syllen. Bör vara samma som K25.		34
39	4	Nedgrävning	B	11	Nedgrävning 0,44 m i diameter. I nedgrävning står en trätunna (K40). Ingen synlig nedgrävningskant utanför tunnan.	40	Steril

K.nr	Schakt	Typ	Yta	Grupp	Beskrivning	Under	Över
40	4	Fyllning	B	11	Tunna med fyllning. Trätunna, alternativt flera på varandra stående tunnor. I tunnan: Mörkt gråbrun, sandig lera. Enstaka djurben, pinnar, tegelstänk och brockor. Synlig från 1,65 m under markytan. Endast delvis tömd och därefter sondad. Påvisat djup är minst 1,3 meter.	37	39
41	4	Träkonstruktion	A	8	Trä. Direkt under sten K24? En stolpe 0,1 m, en stör 0,06, två störrar 0,03.	24	
42	4	Lager	A	10	Utfyllnadslager 0,15 m tjockt av lera med inslag av gödsel och pinnar. Ser ut att täcka hela ytan. Kraftigt påverkat av ovanliggandestensyll.	29	
43	4	Lager	A	10	Mineralogent, grått lerlager med fläckvis förekomst av ren och uppblandad lera. Fläckvis förekomst av grus och en del organiskt material. Täcker en nivå med större tegelbrockor, tegelsten och lösvirke.	42	
44	4	Träkonstruktion	A	8	Kluster av trästolpar. Diameter 0,07–0,12 meter - övervägande av större storlek. Oklar ovanliggande relation men bör ha legat direkt under sten i K34. Tolkas som pålning/fundament för ovanliggande stenar vilka legat i hörnet på byggnaden eller möjligen utgör en spiskonstruktion eller liknande?	34	
45	4	Fyllning	A	10	Fyllning i nedgrävning K49. Omblandade massor med en hög andel organiskt material - pinnar, trä och gödsel. Fläckvis förekomst av koncentrationer med kalk och träkol. Enstaka stenar. 0,15 m tjockt.	43?42?	
46	5	Lager		14	Infiltrerad lera utan tegel, 0,15 m tjockt. 1,1 m under markytan.	47	opåverkad
47	5	Lager		14	Nästan ren, brungrå matjordsblandad omrörd lera med enstaka tegel, djurben, småsten samt kol, 0,45–0,55 m tjockt. Möjligt odlingslager. 0,7–0,9 m under markytan.	48	46
48	5	Lager		14	Brunsvart, grusig och sandblandad lera med rikligt av kol, tegelflis och småsten, 0,2–0,5 m tjockt. Mot ytan i östra delen enstaka småstenar, ev. rest av bortplockad stenpackning utan sättsand. 0,45–0,6 m under markytan.	recent	47
49	4	Nedgrävning	A	10		45	
50	4	Lager	A	10	Gödsel och siltblandad lera. 0,15 m tjockt och homogent. Enstaka tegelflis och djurben. I toppen av lagret ligger en nivå/yta med större tegelbrockor, tegelstenar, sten och lösträ.	43, 49	
51	4	Träkonstruktion	A	8	Fundamentsstolpar på rad. Samma nivå som K44. 3 st, möjlig antydning till någon mer i sektion. Kluvna fjärdedelar av grövre stockar. En av stolparna i sektion står tydligt direkt under en sten i K34.	34	

K.nr	Schakt	Typ	Yta	Grupp	Beskrivning	Under	Över
52	4	Lager	A	10	Grushorisont, 0,05 m tjock. Täcker delar av ytan mot SÖ och viker tydligt ner i nedgrävningen K49 (sättning). Blandat åsgrus och mer antropogent påverkat grusmaterial med inblandning av lera och kalk. 0,45 m under markytan.		43
53	4	Lager/fyllning	A	10	Övre fyllning i nedgrävning. Tolkas vara ifyllt efter att undre fyllningen satt sig. Liknar K45. Fynden förda till K45.		
54	4	Lager	A	10	Gråbrunt siltigt lerlager som gradvis övergår från K50 i toppen och mot steril lera i botten. Hög förekomst av spridda stenar <0,1m. Enstaka tegelkross och djurben.		
55	4	Lager/fyllning	A	12	Ljust grå, svagt siltblandad lera. Homogent, finfördelat. Enstaka kolstänk och spridda träflis/pinnar - väldigt få.	54	56
56	4	Nedgrävning	A	12	Nedgrävning i bottenleran. Skålformad, med sluttande kanter och rundad botten. Oklar tolkning.	55	Lera
57	5	Lager		14	Infiltrerad lera med tegel 0,1 m tjockt. Ca 0,8–1,0 m under markytan.	58	opåverkad
58	5	Lager		14	Gråbrun matjordsblandad och omrörd lera med rikligt av tegelkross, mestadels enkupigt taktegel, ca 0,15 m tjockt. Enstaka kalkbruksklumpar. Möjligen odlingslager. Inga fynd. 1 m under markytan.	59	57
59	5	Lager		14	Sand och grus med småsten, äldre utfyllnad med rent åsmaterial, 0,15 m tjockt. Ligger direkt under recenta fyllnadsmassor med stenkross. 0,6 m under markytan.	Recent	58
60	6	Lager		15	Blågrå lera med tegel och djurben. Odling? Utfyllnad?		
61	6	Lager		15	Sand. Framkommer i schaktets norra del över en yta som mäter ca 1,5 meter (hela schaktbredden). Finkornig sand med tydliga spår av nedbrutna träfibrer, kvistar mm. Endast ett tunt skikt - täcker tegel och K61.	60	
62	6	Lager		15	Brungrått, lerigt kulturlager med kol, tegelflis och rikligt med keramik och fynd. I toppen en grövre trästock/kluva-lösvirke. Mot nordväst är lagret ljusare och sandigare men detta har tolkats som samma kontext. PM taget i den mörkare delen pga kol.	61	
63	6	Lager		15	Tegelkross och sten. Täcker hela ytan. Blir tjockare och enhetligare mot NV. Sammanhängande med den ljusa sanden i K62. Blandat sten och tegelkross, enstaka hela /halva tegelstenar. Tolkas tom möjligt spisiröse, alternativt raseringslager.		

K.nr	Schakt	Typ	Yta	Grupp	Beskrivning	Under	Över
64	6	Lager		15	Luckert lager av siltig lera med inslag av organiskt material och tegelflis, 0,1 m tjockt. Möjligen odlinslager. En del djurben, kritpipsfragment och keramik. Infiltrerad, naturlig lera 0,58 under asfalt.	60	
65	6			15	Infiltrerad lera.		
66	7	Lager		16	Omrörda kulturlager. Skuret av ledningsschakt på två sidor. Ca 0,8 m bred yta i toppen som utökas något nedåt. Siltig lera med stor inblandning av tegel, sten och kalkbruk. Svårt att skilja materialet från innehållet i ledningsschakten på respektive sidor.	Recent	
67	7	Lager		16	Gråblå lera med kolprickar, enstaka tegelprickar och stråk av kraftigt nedbruten träflis. Fynd av flera bitar sågat ben. Odling? Övergår till inf-lera.	66	
68	8	Lager	A	17	Jämt brun, siltig lera. Enstaka små kolprickar. Ligger på två öar mot korsningens nordvästra sida. Öarna mäter 0,7 × 0,9 respektive 0,3 × 0,5. 0,6 m under markytan.	Recent	Steril
69	8	Lager	B, C, D	18	Sydöst om korsningen. Renslager i toppen av kulturlagren.	Recent	70, 81
70	8	Lager	C, D	18	Rasering. Under recent fyll. Tegelkross och kullersten 0,1 m tjockt. Ca 0,52 m under markytan. Under K69.	69	
71	8	Lager	C	18	Rasering. Liknar överliggande (K70) men med mindre inslag av tegel, 0,05 m tjockt. Däremot större kantiga stenar. Ca 0,55 m under markytan.	70	72, 73, 74, 75, 76
72	8	Lager	C	18	Utfyllnadslager av homogen sand med enstaka tegelgrus, 0,1 m tjockt. Under K71. Ca 0,60 m under markytan.	71	78
73	8	Träkonstruktion	C	21	Träkonstruktion. 3 störar, kraftigt förmultnade. 0,05–0,15 m i diameter. Under K71 och K72. Ca 0,70 m under markytan.	71, 72	80
74	8	Stenkonstruktion	D	19	Stensamling. Ser ut att ligga i en grop. Oklar tolkning. Under K71.	71	86
75	8	Lager	D	19	Kolfläckigt lerlager i kanten av den östra kulturlagerön. Våldigt litet - saknar tolkning. Under K71.	71	
76	8	Lager	D	19	Finkornigt siltlager. Utjämning. Under K71.	71	
77	8	Lager	D	20	Stenpackning. Stenstorlek ca 0,1 m. Bredd 0,4 m, med en del stenar utanför. Ser ut att ligga i gatans riktning SÖ–NV. Under K76 och K74.	79	
78	8	Lager	C	21	Utfyllnad av lera med riklig med träflis och stänk av tegelkross, 0,05 m tjockt. Övergår i K80. Under K72. 0,75 m under markytan.	72	80

K.nr	Schakt	Typ	Yta	Grupp	Beskrivning	Under	Över
79	8	Lager/fyllning	D	20	Fyllning - mellan stenar i stenpackningen K77. Heterogent lager med grus, tegelkross och silt.	75, 76	
80	8	Lager	C	21	Liknar K78 men med mindre träflis. Övergår till mer homogen siltig lera.	78	Steril
81	8	Lager	B	18	Rasering med tegelkross och kullersten, 0,1 m tjockt. Under recent fyll, ca 0,35 m under markytan. Motsvarar K70 i Ö delen av schaktet.	Recent	
82	8	Träkonstruktion	B	22	Trästock, starkt förmultnad. 1 m lång, 0,15 m bred. 0,05 m tjock. Under K81.	81	
83	8	Lager	D	20	Liknar K79 men under stenpackningen. Större klumpar med lera och tegelstenar. Heltäckande.	77	
84	8	Lager	D	20	Toppen av infiltrationen? Uppblandad blålera med kolstänk och nedtryckt keramik. Under K83. Ej grävd i botten.	83	
85	8	Lager	B	22	Utfyllnadslager av lera med stänk av kol och sot, 0,2 m tjockt. Innehåller tegelkross och stora fragment av keramikskärvor. Koncentration av sten i Ö delen. Under K81, K82, K88. 0,40 m under ytan.	81,82,88	
86	8	Fyllning	D	19	Fyllning i nedgrävning. Grus, lerkulpar och sten (ca 0,15 m i diameter). Väldigt blandat material. Igenfyllnad. Under K83.	74	89
87	8	Träkonstruktion	B	22	Botten av stolpe? Kraftigt förmultnat, delvis förkolnat trä. 0,25 m i diameter, 0,15 m djupt. Sten i NV kanten som kan vara skoningssten. Under K81.	81	
88	8	Nedgrävning	B	22	Nedgrävning under K87.	87	
89	8	Nedgrävning	D	19	Nedgrävning. Under K86. Rund. Vertikala kanter. 0,8 m i diameter. 0,4 m djup. Plan botten.	86	
90	8	Träkonstruktion	D	19	Träkonstruktion av störar och stolpar. Syns först i lerlagret K84, men då de är nästan helt förmultnade kan de ha skurit även K83. Varierand diameter från 0,07 till 0,16 m. 6 av stolparna står i en koncentration i kanten av nedgrävningen K89. Möjligt fundament.	83	
91	8	Nedgrävning?	B	22	Siltig lera med ljusa fläckar av bruk, en del större bitar bruk, 0,1 m tjockt. Enstaka sotfläckar. Under K85. 0,65 m under markytan.	85	
92	8	Träkonstruktion	B	22		91	
93	8	Lager	B	22	Utfyllnad. Huvudsakligen heterogent grusigt med sotig silt. Ett område med ren siltig sotig lera närmast K91. Under K85. Skärs av K98.	85	
94	8	Nedgrävning	B	22	Svacka med fyllning från K93. Under K93.	93	

K.nr	Schakt	Typ	Yta	Grupp	Beskrivning	Under	Över
95	8	Stenkonstruktion	B	22	Ansamling av större stenar, 0,5–0,6 meter stora. Skärs av eller tar slut vid ledningsschakt i NV.	85	
96	8	Lager	B	22	Homogent ler- och siltlager med stänk av kol och bruk. Under K93. Skärs av K98. 0,2 m tjockt.	93	
97	8	Fyllning	B	22	Fyll i nedgrävning K98. Grus och lera med riklig av spik och keramik. Under K95.	95	
98	8	Nedgrävning	B	22	Under K97.	97	
99	8	Fyllning	B	23	Fyllning i nedgrävning K101. Fläckig lera med inslag av kalkbruksprickar, tegelkross, småsten. Under K96.	96	
100	8	Fyllning	B	23	Fyllning i botten/kanten av nedgrävning K101. Mörkt organiskt material, möjligen nedbrutet näver, ca 0,02 m tjockt. Under K99.	99	
101	8	Nedgrävning	B	23	Grop med oklar tolkning.	100	
102	9	Lager		24	En bevarad kulturlagerrest i NV:a schaktkanten. Ca 1 meter med kulturlager, 0,1 m tjockt. Ett lager med brungrå lera med tegelkross och djurben. Odling? Under lagret framkommer infiltrerad lera ner till ca 1,1 m under markytan.		
103	10	Lager		25	En bevarad bank med kulturlager i gatans längdriktning, 2,5 × 0,6 meter. 1,8 meter från norra schaktkanten, ca 0,7 m under markytan. Mörkt, siltigt lager, finkornigt, få komponenter, benspill, blyplomb, stengods.	Recent	
104	10	Lager		25	Finkornigt grus- och småstenslager ca 0,05 meter, ojämn tjocklek, då underliggande lager är väldigt gropigt.	103	
105	10	Lager		25	En mindre yta med bränd lera. 0,3 × 0,4 meter i schaktets norra ände.	104	
106	10	Stenkonstruktion		25	Stenpackning 0,6 × 0,1 meter i ytan. Materialstorlek 0,05–0,08 m i diameter. Stenarna ser ut att ligga direkt på blåleran, något nedtryckta i den. Leran är bitvis rödflammig, vilket tolkas som att den är eldpåverkad. Ingen kol noterades, men lerans färg och den ovanliggande brända leran tolkas som att det rör sig om en del av en spiskonstruktion. Blåleran framkom på ett djup av cirka 0,9 meter och den samlade kulturlager tjockleken därovan uppgick till cirka 0,2 meter. ca 0,85 m under markytan.	105	
107	11	Stenkonstruktion		26	Sentida kullerstensläggning under asfalt.	Recent	
108	11	Lager		26	Sättsand	107	
109	11	Lager		26	Fyll med enstaka tegel, tilltagande grus och enstaka kullersten. Ca 0,3 m under markytan.	108	

K.nr	Schakt	Typ	Yta	Grupp	Beskrivning	Under	Över
110	11	Lager		26	Mörkt sotigt lerlager med tegelkross. Ca 0,4 m under markytan.	109	
111	11	Lager		26	Lerblandad silt med sotinslag och grus. Schaktbotten 1,6 meter under asfalten. Ca 0,55 m under markytan.	110	
112	4	Lager	C	13	Omrört kulturlager 0,15 m tjockt med mycket klumpar av blålera, ca 0,95 m under markytan. I lagrets norra del ligger ett dräneringsrör i tegel (1950-tal). Samtliga underliggande lager delar samma utbredning, men är ej inmätta.	Recent	113
113	4	Träkonstruktion	C	13	Nedbrutna grenaroch pinnar. Tolkas som rest av en rustbädd 0,05 m tjock, till någon av bebyggelsenivåerna.	112	
114	4	Lager	C	13	Tjockt, kompakt siltlager på tre kulturlager öar, 0,5 m tjockt Direkt under K113. Innehåller enstaka tegel och keramik.	113	
115	4	Lager	C	13	Lergolv, 0,1 m tjockt. Syns endast tydligt på en av kulturlageröarna. Bildar en golvnivå tillsammans med K116 och K117.	113	
116	4	Träkonstruktion	C	13	Tränivå av nedbrutet trä. Rustbädd under lergolv.	115	
117	4	Lager	C	13	Tunnt gruslager.		114?
118	4	Stenkonstruktion	C	13	Stenkonstruktion. Två större stenar som angränsar direkt till lergolvet K115. Tolkas som del av en syll till någon av byggnationsnivåerna. Under kablar, varför de inte kunde grävas eller dokumenteras ordentligt - endast inmätta.		
119	12 / PG B	Lager		27	Brungrå siltig lera, 0,5 m tjockt, med enstaka stenar och djurben.	Recent	124
120	6	Lager		15	Utfyllnadslager av sand, lera, tegelkross och småsten. Stora mängder keramiskoch kritpipor. Täcker en yta om cirka 1 x 2 meter	Recent	
121	6	Lager		15	Konstruktionslager av ren sand med stråk av förmultnat trä (ser ut att vara rötter). Blir tjockare mot söder.	120	
122	6	Lager		15	Utfyllnadslager/avfallslager av grusig, brun lera med enstaka tegel, småsten och stråk av blålera. Djurben. 0,1 m tjockt.	121	
123	6	Lager		15	Liknar ovanliggande lager K122. Brun, grusig lera men med påtagligt ökad förekomst av blålera och tegelbrockor, 0,05 m tjockt. Ren blålera framkomer 8,45 m.ö.h.	122	
124	12/ PG B	Lager		27	Ljusgrå lerig silt, ca 0,3 m tjockt.	119	

Bilaga 2. Fyndlista

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
1	5	1	Ben	Spill	Hantverks-spill			Sågat mellanfotsben av nöt	92	5	6				
2	3	1	Ben	Spill	Hantverks-spill			Sågat mellanfotsben av nöt, mm.	92	8					
3	6	1	Ben	Spill	Hantverks-spill			Sågat mellanfotsben av nöt.	76	10					
4	9	1	Ben	Spill	Hantverks-spill			Sågat mellanfotsben av nöt.	13	1					
5	10	1	Ben	Spill	Hantverks-spill			Sågat mellanfotsben av nöt.	41	7					
6	10	1	Ben	Spill	Hantverks-spill			Förarbete till kam.	2	1					
7	10	1	Bränd lera	Bränd lera				Enstaka fragment med antydan till klinad yta.	82	8					X
8	11	1	Ben	Spill	Hantverks-spill			Sågat mellanfotsben av nöt, mm.	74	7					
9	11	1	Bergart	Kvarnsten		Glimmerskifer			68	1					
10	11	1	Järn	Föremål	Beslag			Bandformigt järnföremål med hål och rundad ände.	16	1					X
11	11	1	Bränd lera	Lerklining				Tydligt klinad yta.	21	2					X
12	13	1	Bränd lera	Bränd lera				Ingen slät yta.	24	3					X
13	13	1	Bergart	Kvarnsten		Glimmerskifer			24	2					
14	13	1	Keramik	Kärl	Gryta?	Äldre svart-gods	Buk	Glimmande magring. Ljus utsida, mörk insida. Inhemskt producerat, äldre svartgods, Sellings typ A4. Bred datering 900 in i 1200-tal.	6	1					
15	16	3	Glas	Planglas				Tjockt. Kraftig glaspest.	2	1					X

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
16	16	3	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Botten	Brun/grön blyglasyr.	4	1					
17	16	3	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Buk	Grön, matt glasyr.	7	1	2				
18	16	3	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Buk, mynning	Röd glasyr och vit, hornmålad dekor.	7	1	2				
19	16	3	Bränd lera	Kritpipa			Skaft		2	1					
20	16	3	Järn	Spik					20	1		135			
21	14	1	Ben	Spill	Hantverks-spill			Sågat mellanfotsben av nöt.	10	1					
22	17	3	Keramik	Kärl	Gryta?	Yngre rödgods	Buk	Spjälkad utsida. Brun glasyr.	4	1					
23	17	3	Slagg						27	2					
24	19	4	Bergart	Sländtrissa		Skiffer			31	1		10	45		
25	19	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Botten, buk, mynning	Hornmålad dekor med fågelmotiv under grön glasyr.	190	1?	7				
26	19	4	Bränd lera	Kritpipa			Skaft	Ett dekorerat skaft.	36	11					
27	19	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Botten, mynning	Hemrad dekor, vågband och målat mönster i rött och grönt.	102	1	2				
28	19	4	Keramik	Kärl	Flaska	Stengods	Buk	Saltglasyr och blå dekor.	13	1	2				
29	19	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Buk	Flammig, grön dekor.	9	1	1				
30	19	4	Keramik	Kärl	Kopp	Fajans	Buk, öra	Blåvit dekor.	4	1	1				
31	19	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning	Vitengoberad med röd vågbandsdekor och gröna prickar på utsidan.	37	1	2				
32	19	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Buk	Vitengoberat mönster i olika nyanser, rött, målat mönster.	14	1	1				
33	19	4	Keramik	Kärl	Tallrik	Fajans	Buk	Blåvit dekor.	6	1	1				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
34	21	4	Glas	Kärl	Flaska		Botten, sigill, mm	Grönt, munblåstglas. Sigill med text : "BIOR" och därunder ett möjligt S.	194	1	15				
35	21	4	Järn	Spik					74	1		142			X
36	21	4	Järn	Spik				Olika storlekar.	47	4		70-111			X
37	21	4	Järn	Nit				U-formad nitbricka. Samma storlek som F35.	84	1		119			X
38	21	4	Bränd lera	Kritpipa			Skaft, huvud	Fem skaft, ett huvudfragment. Ett dekorerat skaft.	15	6					
39	22	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Buk, botten, mynning	Hornmålad dekor med fågelmotiv.	346	6					
40	22	4	Järn	Spik				Olika storlekar.	62						X
41	22	4	Bränd lera	Kritpipa			Skaft, huvud	Tre fragment av huvud, 11 av skaft.	47	14					
42	22	4	Keramik	Kärl	Kanna	Stegods	Buk, mynning	Westerwald. Fragment av medaljongdekor.	3	1	2				
43	22	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning	Hemrad dekor samt målad dekor i rött och grönt på brättet.	82	1					
44	22	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Buk		96	1	3				
45	22	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Mynning, buk		138	1	6				
46	22	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Handtag	Två kärl.	66	2					
47	22	4	Glas	Planglas				Flertalet skärvor angräpna av glaspest. Många olika rutor.	21		14				X
48	22	4	Glas	Kärl	Flaska			Grönt munblåst glas.	14	1	2				X
49	22	4	Glas	Kärl	Flaska			Kraftigt angräpet av glaspest.	26	1	2				X

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
50	22	4	Keramik	Kärl	Tallrik	Fejans	Botten	Blåvit dekor på ovansidan samt delvis synlig på undersidan.	9	1					
51	22	4	Koppar-legering	Knapp					2	1					
52	22	4	Bly	Spröjs				Små framgment tolkade som blyspröjs.	5	2	3				?
53	25	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods			162	1	12				
54	26	4	Koppar-legering	Knapp				Platt med ögla på baksidan.	4	1					
55	26	4	Koppar-legering	Mynt				1 öre. "FRS", krönt sköld med korslagda pilar. Fredrik I. På framsidan tre kronor och datering 1724.	4	1					
56	43	4	Koppar-legering	Föremål				Skedformat föremål. Ihopvikt bleck med plan ände.	1	1		29	6	1	
57	62	6	Koppar-legering	Beslag	Gångjärn				4	1		36	17	1	
58	62	6	Koppar-legering	Mynt				Troligen 1 öre. Fredrik I 172-1749, eller Ulrika Eleonora 1719-1720.	61			25		2	
59	68	8	Koppar-legering	Mynt				Klippling. Rektangulärt, tjockt, och kraftigt ärgat föremål i kopparlegering mynt. Troligen Gustav II Adolf.	15	1		23	20	4	
60	29	4	Järn	Spik					21	2	80				X
61	30	4	Glas	Planglas	Fönsterglas			Kraftigt påverkat av glaspest.	4		3				X
62	30	4	Keramik	Kärl	Skål/gryta	Yngre rödgods		Två kärl.	35	2					
63	38	4	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Botten		23	1					
64	38	4	Keramik	Kärl	Krus	Yngre rödgods	Botten	Liten diameter på botten Ø56.	84	1					
65	38	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning	Våg- och cirkelmönster. Hål för upphängning.	76	1					

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
66	38	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Ben		49	1		60			
67	42	4	Järn	Spik					126	2		97, 114			X
68	42	4	Bergart	Bryne	Hångbryne	Skiffer		Borrat hål och tydliga slipspår.	64	1		120	30	13	
69	42	4	Bergart	Bryne		Skiffer		Triangulärt tvärsnitt. Något skålad yta.	20	1		64	22	8	
70	42	4	Keramik	Krus	Medicinkrus?		Botten	Bottendiameter Ø32.	17	1					
71	42	4	Bränd lera	Kritpipa			Skaft	Odekorerade.	29	5					
72	42	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Botten, buk	Hornmålad våg- o/vh spiraldekor, samt gröna prickar.	251	1	7				
73	42	4	Keramik	Kärl	-	Yngre rödgods	Buk	Skrovlig glasyr med fläckg dekor.	12	1	2				
74	42	4	Keramik	Kärl	Gryta/panna	Yngre rödgods	Handtag	Flera kärl. Olika storlekar.	180	3	4				
75	42	4	Kakel	Kakel	Pottkakel				94	2	3				
76	42	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Fot		25	1					
77	42	4	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Botten	Flera kärl. Hornmålad spiraldekor. Brungrön glasyr.	146	2	2				
78	42	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning	Flera kärl. Hornmålad dekor. Brungrön glasyr. Ett fragment med upphängningshål.	154	4	5				
79	42	4	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Botten	Flera kärl. Brungrön glasyr.	34	2	2				
80	42	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Buk	Flera kärl. Hornmålad dekor.	52	4	5				
81	42	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Ben	Flera kärl.	166	5	5				
82	42	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Mynning	Flera kärl.	286	12	13				
83	42	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Mynning	Flera kärl.	68	5	5				
84	42	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Flera kärl. Enfärgad glasyr eller oglaserade.	528	31	35				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
85	42	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Buk	Flera kärl. Dekorerad/flerfärgad glasyr.	11	4	4				
86	42	4	Keramik	Kärl		Yngre vitgods	Buk		4	1	1				
87	42	4	Tegel	Taktegel				Enkupert.	394	1	1				X
88	42	4	Glas	Planglas	Fönsterglas			Flera typer. Grönt och vitt.	25	8	8				
89	42	4	Glas	Kärl	Passglas		Mynning, buk, fot.		4	4	4				
90	43	4	Keramik	Kärl	Fat		Mynning, buk, botten.	Hornmålad dekor.	164	14	14				
91	43	4	Keramik	Kärl	Skål/gryta		Mynning, buk		166	18	18				
92	43	4	Keramik	Kärl		Yngre vitgods		Sannolik passning med F86. Sannolikt ett kärl.	18	2	2				
93	43	4	Glas	Planglas					1	1	1				
94	43	4	Bergart	Flinta				Bränd. Ett osäkert fragment.	4	2	2				
95	43	4	Keramik	Föremål		Porslin		Del av figurin? Sekundärbränt?	2	1	1				
96	43	4	Glas	Planglas	Fönsterglas			Klart grönt och mjölkigt. Ett fragment med smältrand.	30	21	21				
97	43	4	Glas	Kärl	Passglas				2	3	3				
98	38	4	Keramik	Kärl	Panna	Yngre rödgods			212	1	2				
99	38	4	Keramik	Kärl	Kruka	Yngre rödgods	Buk, botten		76	2	2				
100	38	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Mynning, buk		47	2	2				
101	50	4	Keramik	Kärl	Panna	Yngre rödgods	Mynning, handtag		202	1	1				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
102	50	4	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Mynning, buk		43	2	2				
103	50	4	Järn	Ten/spik				Tre tenar tolkade som spikar med avbrutna skallar.	16	3					
104	22	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Buk	Flera kärl. Hornmålad, flerfärgad dekor.	84	9	9				
105	22	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Mynning	Brun invändig glasyr. Flera kärl.	36	2	2				
106	22	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brun invändig glasyr, grön och mörk-brun utvändigt glasyr.	4	1	1				
107	22	4	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Mynning	Oglaserad.	32	1	1				
108	22	4	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Handtag	Oglaserad.	20	1	1				
109	22	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Fot	Oglaserad.	26	1	1				
110	22	4	Keramik	Kärl	Kruka	Yngre rödgods	Botten	Matt, möjlig grön invändig glasyr.	54	1	1				
111	22	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Invändig och utvändigt brungrön glasyr.	9	1	1				
112	22	4	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Mynning, buk	Flera kärl. Invändig brungrön glasyr.	130	5	5				
113	25	4	Järn	Spik					40	1	1			X	
114	25	4	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning	Invändig brun- och gulrandig glasyr.	14	1	1				
115	25	4	Bränd lera	Lerklining				Gräsavtryck.	290	4	4			X	
116	26	4	Keramik	Kärl		Creamware	Botten	Formpressad. Vit glasyr.	8	1	1				
117	26	4	Keramik	Kärl		Vitgods	Buk	Vitglaserad.	1	1	1				
118	26	4	Keramik	Kärl		Fajans	Buk	Vitglaserad med blå dekor.	1	1	1				
119	26	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Invändig vit glasyr.	2	1	1				
120	26	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk, botten	Invändig engobe, utvändigt brun glasyr.	22	1	3				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
121	26	4	Bränd lera	Kritpipa			Skaft	Flera pipor, två smala, en grövre.	3	3	3				
122	26	4	Glas	Planglas					2	1	1				
123	26	4	Tegel	Taktegel					130	1	1				X
124	28	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Handtag	Oglaserad.	18	1	1				
125	28	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Utvändig grön glasyr, troligen spjälkad.	4	1	1				
126	28	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brun glasyr.	4	1	1				
127	30	4	Keramik	Kärl		Stengods	Buk	Invändig mörkbrun glasyr.	4	1	1				
128	30	4	Järn	Spik					14	1	1				X
129	31	4	Bränd lera	Lerklining				Gräsavtryck.	114	1	1				X
130	37	4	Glas	Kärl	Passglas		Mynning	Oktagonalt, grovt.	4	1	1				
131	38	4	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Buk	Oglaserad.	14	1	1				
132	38	4	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Mynning, buk	Brun glasyr, flera kärl.	78	6	6				
133	38	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brungrön glasyr. Troligen två olika kärl.	6	2	2				
134	40	4	Glas	Kärl	Passglas		Sida, fot	Sidan optikblåst, troligen samma kärl. Sent 1500-tal eller tidigt 1600-tal.	4	1	2				
135	40	4	Järn	Spik				Hel spik.	8	1	1				X
136	40	4	Järn	Föremål				Plan ten med en bredare ände och krökt i andra änden.	13	1	1				X
137	40	4	Järn	Föremål				Mycket rostigt föremål. Platt, spadformat med förjockning i ena änden.	58	1	1				X

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
138	60	6	Keramik	Kärl	Fat	Flintgods	Botten	Blå blomsterdekor i överförings-tryck. 1800-tal.	2	1	1				
139	60	6	Keramik	Kärl		Flintgods		Vit glasyr.	2	1	2				
140	62	6	Bergart	Flinta					2	1	1				
141	62	6	Bergart	Kärl	Tåljsten				48	4	4				
142	62	6	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Handtag	Oglacerad	15	1	1				
143	62	6	Keramik	Kärl		Stengods			8	1	2				
144	62	6	Bränd lera	Kritpipa			Skaft	Troligen olika pipor							
145	62	6	Keramik	Kärl		Stengods	Buk	Brun och mörkblå glasyr. Westerwald. 1700-tal.	6	1	1				
146	62	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Ljus glasyr, hämrad. Troligen två olika kärl.	10	2	2				
147	62	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Botten, buk	Brungrön glasyr. Troligen tre kärl.	34	3	4				
148	62	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Mynning, buk	Brun glasyr, flera kärl.	46	4	4				
149	62	6	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Botten, mynning, buk	Ljusgul och brun glasyr, flera kärl.	50	6	6				
150	62	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Invärdig brun glasyr med antydan till dekor, utvärdig grönnå glasyr.	13	1	1				
151	62	6	Keramik	Kärl		Fajans	Buk	Vit glasyr	2	1	1				
152	62	6	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Mynning, buk	Ljust gods.	24	1	2				
153	62	6	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Buk	Brun och grön glasyr.	4	1	1				
154	62	6	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning, buk	Ljusgul glasyr med grön och brun dekor. Möjligen två olika kärl.	16	1	2				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
155	62	6	Glas	Kärl	Butelj?			Grönt, ganska opakt glas.	6	2	2				
156	62	6	Glas	Planglas					1	1	1				
157	62	6	Kakel	Kakel				Grönglaserat kakel.	4	1	1				
158	62	6	Kakel	Kakel				Svart glasyr , växtrelief.	192	3	3				
159	62	6	Järn	Spik				Mycket korroderad, trolig spik.	4	1	1			X	
160	62	6	Järn	Gångjärn?				Mycket korrederad, möjligen del av gångjärn.	172	1	2				X
161	62	6	Järn					Mycket korroderad rektangulär platta med en, möjligen två nitar i ena änden. Del av lås?	162	1	1				X
162	64	6	Bränd lera	Kritpipa			Huvud, skaft	Flera pipor. Banddekor på minst ett, troligen två av skaften. Mynningsdekor på ett av piphuvudena, det andra har en svag stämpeldekor på framsidan där bokstäverna IL kan uttydas. Finns inom en vapen-sköld el. del. Ev. har den också en stämpel på sidan av klacken.	12	5	5				
163	64	6	Keramik	Kärl		Fajans	Buk	Vitglaserad.	1	1	1				
164	65	6	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning	Brun- och gulrandig glasyr.	6	1	1				
165	65	6	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning	Oglaserad.	20	1	1				
166	65	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Botten	Invändig grön glasyr.	14	1	1				
167	65	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brun glasyr med grön dekor av stora prickar.	12	1	1				
168	65	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brun och grön glasyr på insidan, brun glasyr på utsidan.	6	1	1				
169	65	6	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Botten	Två kärl. Brunglaserade.	82	1	1				
170	65	6	Ben	Spill	Hantverks-spill			Sågat ben.	44	1	1				
171	66	7	Kakel	Kakel				Mörkbrun glasyr. Relief.	40	2	2				
172	66	7	Bränd lera	Kritpipa			Skaft		4	1	1				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
173	66	7	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Fot, buk	Brun glasyr, möjligen flera kärl.	170	1	7				
174	66	7	Järn	Föremål				Eggverktyg med tvärställd egg och med holk. Möjlig klyvmejsel. Intakt.	230	1	1				X
175	67	7	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brunglaserad.	8	1	1				
176	67	7	Bergart	Kvarnsten		Glimmerskiffer			4	1	1				
177	67	7	Ben	Spill	Hantverks-spill			Sågade ben, troligen från kamtillverkning.	104	7	7				
178	69	8	Järn	Spik				Intakt, tråddragen.	2	1	1				X
179	69	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Fot	Rester av ljusbrun glasyr upp mot kärlkroppen.	78	1	1				
180	69	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Mörkbrun glasyr	20	1	1				
181	69	8	Keramik	Kärl	Krus	Stengods		Westerwald.	2	1	1				
182	69	8	Glas	Planglas					1	1	1				X
183	69	8	Bränd lera	Kritpipa			Skaft		2	1	1				
184	71	8	Järn	Beslag	Beslag			Ändbeslag till pistolkolv.							
185	71	8	Järn	Brodd	Trefotig			Intakt skobrodd.	36	1	1				
186	71	8	Bränd lera	Kritpipa			Skaft	Den ena med stämpeldecor och texten WETTERVIK STOCKHOLM. 1755-1798.	8	2	2				
187	71	8	Keramik	Kärl		Fajans	Mynning	Vit glasyr med blå linjedekor.	2	1	1				
188	71	8	Järn	Spik					44	7	7				X
189	71	8	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Botten	Brun glasyr med vit växtornamentil.	88	1	1				
190	71	8	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Botten, buk, mynning	Brun glasyr, flera kärl.	100	12	12				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
191	71	8	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Botten, mynning	Ljus glasyr med hämring.	46	1	2				
192	71	8	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Botten	Ljusbrun glasyr med ljusgula linjer.	18	1	1				
193	71	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Mörkbrun och ljusgul glasyr.	2	1	1				
194	71	8	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Mynning	Sliten glasyr i randiga fält.	22	1	2				
195	71	8	Keramik	Kärl		Fajans	Buk	Vit glasyr med blå vågbandsdekor.	2	1	1				
196	71	8	Keramik	Kärl		Fajans	Buk	Vit glasyr med en skymt av blå dekor.	2	1	1				
197	71	8	Keramik	Kärl		Fajans	Mynning	Vitglaserad.	2	1	1				
198	71	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Vit engobe, grön glasyr.	6	1	1				
199	71	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Vit, sliten glasyr.	4	1	1				
200	71	8	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods		Mycket sliten glasyr med troliga rester av dekor. Spjälkad.	18	1	1				
201	71	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods		Grön glasyr.	30	1	1				
202	71	8	Glas	Kärl	Butelj?			Grönt.	4	1	1				X
203	71	8	Glas	Planglas					2	2	2				X
204	71	8	Kakel	Kakel				Rester av ljusgul och grön glasyr	128	5	5				
205	75	8	Järn	Spik				Defekt.	16	1	1				X
206	75	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Buk	Brun glasyr.	12	1	2				
207	75	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Handtag	Grön	28	1	1				
208	75	8	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Mynning	Mörkbrun glasyr med ljusgula fält.	18	1	1				
209	75	8	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning	Krusad mynningskant, grön glasyr med ljusare fält.	30	1	1				
210	75	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Ljusgul glasyr.	8	1	1				
211	78	8	Keramik	Kärl	Kruka	Yngre rödgods	Buk	Brunglaserad.	10	1	1				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
212	78	8	Keramik	Kärl	Kruka	Yngre rödgods	Mynning	Grönglaserad.	10	1	1				
213	79	8	Glas	Planglas					3	1	1			X	
214	79	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brunglaserat.	6	2	2				
215	79	8	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Botten	Brun- och gulrandig glasyr.	10	1	2				
216	79	8	Kakel	Kakel				Grönglaserat.	22	1	1				
217	80	8	Glas	Kärl	Schatullflaska		Buk		26	1	4				
218	83	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Buk	Brun invändig glasyr.	18	1	1				
219	83	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Mynning	Brun in- och utvändig glasyr.	10	1	1				
220	83	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Vit engobe, rester av grön glasyr.	2	1	1				
221	83	8	Keramik	Kärl	Fat?	Yngre rödgods	Mynning	Rester av ljus och brun glasyr.	18	1	1				
222	83	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Ljus glasyr, spjälkad.	2	1	1				
223	83	8	Kakel	Kakel				Växtrelief, svart glasyr.	70	1	3				
224	83	8	Järn	Spik					34	4	4			X	
225	84	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Botten, buk, mynning	Brunglaserad.	184	1	6				
226	84	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Mynning	Brunglaserad.	8	1	1				
227	84	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brun- och vitrandig glasyr.	2	1	1				
228	84	8	Glas	Planglas					4	1	1				
229	84	8	Järn	Spik				Defekta.	4	2	2				
230	85	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Mynning, buk, handtag	Invändig ljusgrön glasyr.	84	1	5				
231	85	8	Bränd lera	Kritpipa			Skaft		4	1	1				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
232	85	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Buk	Invändig grön glasyr.	4	1	1				
233	85	8	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Mynning	Brun glasyr, ljus på mynningskan- ten.	6	1	1				
234	85	8	Keramik	Kärl		Stengods	Buk	Brunglaserad.	6	1	1				
235	85	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brunglaserad.	20	1	2				
236	85	8	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Mynning	Brun- och ljusrandig glasyr.	14	1	1				
237	85	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Handtag	Rester av brun glasyr.	14	1	1				
238	85	8	Keramik	Kärl	Panna	Yngre rödgods	Mynning, buk, handtag	Grönglaserad.	180	1	6				
239	85	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Handtag	Rester av grön glasyr.	12	1	1				
240	85	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Handtag, buk	Oglacerat. Troligen olika kärl.	30	2	2				
241	85	8	Järn	Spik					38	4	4			X	
242	85	8	Bränd lera	Lerklining				En rundad bit.	34	2	2				X
243	85	8	Glas	Planglas					4	3	3			X	
244	85	8	Glas	Flaska	Butelj?			Grönt glas.	4	1	1				
245	86	8	Glas	Planglas					1	2	2			X	
246	86	8	Järn	Spik					8	1	1				X
247	86	8	Glas	Kärl	Passglas		Fot		2	1	1				
248	86	8	Keramik	Kärl		Stengods	Botten	Siegburg.	2	1	1				
249	86	8	Bränd lera	Kritpipa			Skaft		1	1	1				
250	86	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Buk	Flera kärl, brunglaserade.	80	6	6				
251	86	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Mynning, botten	Rester av ljus glasyr. Oklart om det är samma kärl.	70	1	2				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
252	93	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Buk	Brun glasyr.	33	1	3				
253	93	8	Glas	Kärl			Buk		4	1	1				
254	93	8	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Botten	Brun glasyr med gul dekor.	96	1	1				
255	93	8	Järn	Spik					10	2	2			X	
256	93	8	Glas	Planglas				Varav två med glaspest.	4	3	3				X
257	93	8	Glas	Kärl	Butelj			Grönt glas.	2	1	1				X
258	93	8	Järn	Föremål				Hästskeformade föremål, troligen sprintar. Recentia.	166	2	2				X
259	96	8	Bränd lera	Kritpipa			Skaft		4	1	1				
260	96	8	Kakel	Kakel				Svartglaserad växtrelief.	136	1	1				
261	96	8	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Botten, buk	Brun glasyr med gul och grön dekor med fågelmotiv.	74	1	2				
262	96	8	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Buk	Brun- och gulrandig glasyr.	20	1	1				
263	96	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Buk	Brun invändig glasyr.	35	1	2				
264	96	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Skaft		70	1	1				
265	96	8	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning	Brungrön glasyr.	27	1	1				
266	96	8	Keramik	Kärl	Kruka	Yngre rödgods	Mynning	Brun invändig glasyr.	22	1	1				
267	96	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Ljusbrun in- och utvändig glasyr.	3	1	1				
268	96	8	Järn	Spik					28	2	2				X
269	96	8	Järn	Bleck					11	1	1				X
270	97	8	Bränd lera	Kritpipa			Skaft		4	1	2				
271	97	8	Keramik	Kärl	Kruka	Yngre rödgods	Mynning	In- och utvändig brun glasyr.	8	1	1				
272	97	8	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning	Brun och ljusgul glasyr.	16	1	1				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
273	97	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Buk	Brunglaserad.	19	1	2				
274	97	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brunglaserad.	7	1	1				
275	97	8	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Buk	Brunglaserad.	24	1	3				
276	97	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Handtag	Lite brun glasyr.	59	1	1				
277	97	8	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Botten, buk	Brunglaserad.	64	1	6				
278	97	8	Glas	Planglas					1	1	1				X
279	97	8	Järn	Spik				Mycket småspik.	37	17	17				X
280	97	8	Järn	Ten				Böjd tunn järnten/tråd.	2	1	1				X
281	97	8	Glas	Flaska	Butelj				33	1	3				X
282	97	8	Metall	Föremål				Oklar metallplatta med avfasning i ena änden. Ett halvt hål mitt på. Liknar en del av en kam.	2	1	1				
283	99	8	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning	Rester av grön- och brunrandig dekor. Två upphängningshål.	21	1	1				
284	99	8	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Mynning	Grönbrun dekor. Sekundärbränd.	48	1	1				
285	99	8	Keramik	Kärl	Kruka	Yngre rödgods	Buk	Invändig grön glasyr, rester av grön glasyr på utsidan.	14	1	1				
286	99	8	Järn	Spik					34	4	4				X
287	99	8	Glas	Planglas					5	4	4				X
288	20	4	Bränd lera	Kritpipa			Skaft		6	1	1				
289	20	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Flera kärl, brunglasrade.	41	4	5				
290	20	4	Keramik	Kärl	Fat?	Yngre rödgods	Buk	Slitna rester av dekor.	25	1	1				
291	20	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Mynning		4	1	1				
292	20	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods		Ljus invändig glasyr. Troligen flera kärl.	15	3	3				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
293	20	4	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Mynning, buk	Ljus glasyr, brun dekor.	6	1	2				
294	20	4	Glas	Kärl				Flera kärl.	4	3	3				
295	20	4	Bränd lera	Lerklining				Inga synliga avtryck.	55	2	2				X
296	20	4	Glas	Kärl	Butalj			Mörkgrönt glas.	14	1	1				X
297	20	4	Järn	Spik					14	2	2				X
298	20	4	Glas	Planglas					14	5	5				X
299	119	12	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk, botten	Invändig ljusgrön glasyr.	32	1	3				
300	119	12	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Botten	Rester av ljus och grön glasyr.	16	1	1				
301	119	12	Keramik	Kärl		Fajans	Buk	Vitglaserad.	11	1	2				
302	119	12	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Gulgrön glasyr.	5	1	1				
303	119	12	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Ljus glasyr.	16	1	4				
304	119	12	Keramik	Kärl		Fajans	Buk	Vit glasyr med blå dekor.	1	1	1				
305	119	12	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Ljus och brun glasyr.	4	1	1				
306	119	12	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Ingen synlig glasyr, själkat.	5	1	2				
307	119	12	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Ljus glasyr, hämrad.	2	1	1				
308	119	12	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brun och gul sliten glasyr.	2	1	1				
309	119	12	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Grönglaserad.	3	1	1				
310	119	12	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Buk, mynning	Flera kärl med brun glasyr.	54	13	13				
311	119	12	Glas	Planglas					3	2	2				X
312	Rensfynd	8	Bränd lera	Kritpipa			Skäft		20	4	4				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
313	Rens-fynd	8	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Mynning	Grön glasyr på mynningskanten, i övrigt oglaserad. Ristad våg-bandsdekor.	12	1	1				
314	Rens-fynd	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brun- och gulrandig glasyr. Möjligen olika kärl.	29	1	3				
315	Rens-fynd	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Fot	Brun glasyr.	50	1	1				
316	Rens-fynd	8	Keramik	Kärl	Skål	Yngre rödgods	Botten	Brunglasrad med gul dekor.	88	1	1				
317	Rens-fynd	8	Keramik	Kärl	Fat/skål	Yngre rödgods	Botten	Gul- och grönrändig glasyr.	56	1	2				
318	Rens-fynd	8	Keramik	Kärl	Fat/skål	Yngre rödgods	Botten	Två olika kärn, i stort sett utan glasyr. Lite rester av brun glasyr på den ena.	74	2	2				
319	Rens-fynd	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Grön invändig glasyr, spjälkad utsida.	25	1	2				
320	Rens-fynd	8	Keramik	Kärl	Panna	Yngre rödgods	Handtag	Mycket ljust gods. Ljusgrön glasyr.	53	1	1				
321	Rens-fynd	8	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Mynning, buk	Flera kärl, brun glasyr	122	8	8				
322	58	5	Bränd lera	Kritpipa			Huvud	Dekor längs mynningen.	8	1	1				
323	58	5	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Mynning	Brun glasyr på båda sidor.	14	1	1				
324	58	5	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brun glasyr med ljusa ränder.	6	1	1				
325	47	5	Kakel	Kakel				Reliefdekor med mörkgrön glasyr.	27	1	1				
326	47	5	Keramik	Keramik		Yngre rödgods	Buk	Brun glasyr.	3	1	1				
327	47	5	Järn	Spik					12	1	1				X
328		10	Ben	Spill	Hantverks-spill			Sågade mellanfotsben.	72	2	2				
329		10	Keramik	Kärl		Stengods			5	1	1				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
330		10	Bly	Plomb				Reimerswaal 13- eller tidigt 1400-tal. (mailkorrespondens med Georg Haggren, Turku Universitet)	5	1	1				
331	Rensfynd	5	Glas	Planglas					2	1	1				X
332	47	5	Järn	Spik					26	2	2				X
333	47	5	Glas	Planglas					5	2	2				X
334	122	6	Kopparlegering	Mynt				Karl XI, 1/6 Öre. Silvermynt. Präglat 1666.	8	1	1				
335	120	6	Kopparlegering	Hänge				Hjärtformat hänge med ögla.	3	1	1				
336	123	6	Bränd lera	Kritpipa			Huvud, skaft	Möjligen en otydlig klackstämpel.	8	4	4				
337	123	6	Glas	Planglas				Med glaspest.	3	1	1				X
338	123	6	Keramik	Kärl	Skål/fat	Yngre rödgods	Botten	Rester av grön glasyr på både in- och utsidan.	14	1	1				
339	123	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Brungrön invändig glasyr.	5	1	1				
340	123	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Utvändig mörkbrun glasyr.	4	1	1				
341	123	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Engoberad utsida.	7	1	1				
342	123	6	Keramik	Kärl	Skål/fat	Yngre rödgods	Mynning	Rester av glasyr på både in- och utsidan.	8	1	1				
343	123	6	Keramik	Kärl	Skål/fat	Yngre rödgods	Botten	Engobe på insidan.	33	1					
344	122	6	Glas	Kärl	Flaska		Mynning	Liten flaska, svårt angripen. Apotekarflaska?	7	1	1				
345	122	6	Bränd lera	Kritpipa			Huvud, skaft	Ena huvudet med otydlig klackstämpel.	18	4	4				
346	122	6	Bergart	Flinta				Bränd flinta.	3	1	1				
347	122	6	Keramik	Kärl	Fat/skål	Yngre rödgods	Mynning	Ljus glasyr med hämring.	18	1	1				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
348	122	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Grönglaserad.	14	1	1				
349	122	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk, mynning	Grönglaserad.	16	1	5				
350	122	6	Keramik	Kärl		Fajans	Mynning	Vitglaserad.	3	1	1				
351	122	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Byk	Ljus glasyr.	1	1	1				
352	122	6	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Fot	Vit engobe. Flera kärl.	11	1	1				
353	122	6	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Mynning, buk		51	7	7				
354	122	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods		Oglaserat. Möjligen flera kärl.	68	1	5				
355	122	6	Keramik	Kärl	Gryta/kruka	Yngre rödgods	Mynning, buk	Brun till grönbrun glasyr. Flera kärl.	140	20	20				
356	122	6	Järn	Spik				Defekta	37	3	3				X
357	122	6	Glas	Planglas				Med glaspest.	9	5	5				X
358	122	6	Glas	Kärl	Flaska?			Klarglas.	2	1	1				
359	122	6	Glas	Kärl				Med glaspest.	1	1	1				
360	123	6	Keramik	Kärl		Fajans		Vitglaserad med blå dekor.	40	1	11				
361	120	6	Bränd lera	Kritpipa			Huvud, skaft	Ett huvud med liggande hjärtstämpel på ömse sidor av klacken, ett huvud med trolig men otydlig stämpel på sidan av klacken.	53	16	16				
362	120	6	Keramik	Kärl	Kruka	Fajans	Mynning	Ingefärskruka. Vit glasyr, blå dekor. Europeisk 1700-tal.	6	1	1				
363	120	6	Keramik	Kärl		Fajans	Buk	Olika kärl. Vit glasyr, blå dekor.	4	2	2				
364	120	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Mynning, buk	Grön glasyr.	11	1	2				
365	120	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Handtag	Oglaserat.	41	1	3				
366	120	6	Keramik	Kärl	Fat, skål	Yngre rödgods	Buk	Svaga rester av hämring.	6	1	1				

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
367	120	6	Keramik	Kärl	Kruka	Yngre rödgods	Botten, buk	Invändig brun glasyr.	60	1	3				
368	120	6	Keramik	Kärl	Kruka	Yngre rödgods	Mynning, buk	Brunglaserad.	32	1	2				
369	120	6	Keramik	Kärl	Kruka/gryta	Yngre rödgods	Mynning, buk	Flera kärl, brun glasyr.	132	13	13				
370	120	6	Keramik	Kärl	Fat	Yngre rödgods	Buk	Brun och gul glasyr.	18	1	1				
371	120	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Oglaserat.	21	1	2				
372	120	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Mynning, buk	Flera kärl. Vit engobe, rester av sliten glasyr.	31	4	4				
373	120	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Botten, mynning	Flera kärl, ljus- och brunrandig glasyr.	32	5	5				
374	120	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Grönglaserad.	3	1	1				
375	120	6	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Buk	Invändig brun glasyr, rester av utvändig glansig glasyr.	3	1	1				
376	120	6	Koppar-legering	Föremål				Lätt kupigt föremål av okänd funktion.	2	1	1				X
377	120	6	Järn	Spik					68	7	7				X
378	120	6	Glas	Planglas				Anfrätt.	8	6	6				X
379	120	6	Glas	Kärl	Butej			Brunt glas.	14	1	6				X
380	120	6	Glas	Kärl				Flera kärl, troligen flaskor. Anfrätta.	12	4	4				
381	120	6	Kakel	Kakel				Två bitar grönglaserade, en ljus.	182	2	3				
382	102	9	Keramik	Kärl		Yngre rödgods		Ljust gods. Invändig brungrön glasyr.	9	1	1				
383	122	6	Koppar-legering	Föremål				En ten med förtjockad och nedvikt ände. Oklar funktion.	9	1	1				X
384	122	6	Koppar-legering	Bleck					4	1	1				X

ID	Kontext	Schakt	Material	Sakord	Undertyp	Godstyp/teknik	Del	Kommentar	Vikt	Antal	Antal fragment	Längd	Bredd	Tjocklek	Gallrad
385	123	6	Järn	Föremål				Tre järnklumpar med oklar funktion.	208	3	3				X
386	123	6	Läder	Sko				Sula med en kvarsittande järnpligg.	48	1	1				X
387	79	4	Järn	Kniv				Kniv med tånge.	22	1	1	98	14	2	X
388	87	8	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Buk	Gulgrön glasyr.	24	1	1	30	30	13	
389	70	8	Keramik	Kärl		Yngre rödgods	Mynning	Avfallen utvändig engobe.	56	2	2	70	35	8	
390	70	8	Järn	Spik				Tre mindre handmilda spikar.	28	3	3	70	6	3	X
391	70	8	Glas	Planglas				Tre bitar planglas med glaspest	6	3	3	20	15	1	X
392	70	8	Keramik	Kärl	Kopp	Fajans	Buk	Blå glasyr.	1	1	1	15	10	1,5	
393	114	4	Keramik	Kärl	Fat/skål	Yngre rödgods	Botten, mynning	Flera bitar från olika kärl.	208	4	4	92	55	9	
394	114	4	Keramik	Kärl	Gryta	Yngre rödgods	Fot, mynning	En fot från trefotsgryta, en mynningsdel med hank.	124	2	2	73	30	7	
395	114	4	Keramik	Kärl		Lergods	Buk	Vitgul med klar glasyr.	2	1	1	24	20	2	

Bilaga 3. ¹⁴C-analys

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlab

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2025-03-27

Adam Hultberg
Upplandsmuseet
Drottninggatan 7
753 10 UPPSALA

Resultat av ¹⁴C datering av obrända ben och makrofossil från Svartmangatan, Uppsala, Uppland. (p 6563)

Förbehandling av obrända ben:

1. Mekanisk rengöring av ytan (skrapning, ev. sandblästring).
2. Ultraljudstvätt i avjoniserat vatten.
3. Krossning i mortel.
4. 0.8 M HCl tillsätts, omrörning (30 min, cirka 10 °C) (apatit bort). Löslig fraktion benämns fraktion A.
5. Olöslig fraktion tillsätts avjoniserat vatten, pH 3, och värms under omrörning (8 h, 90 °C). Olöslig del benämns fraktion C och löslig del benämns fraktion D. Fraktion D bör ge den mest relevanta åldern eftersom det mesta av benmaterialets organiska del ("kollagenet") återfinns här. Övriga fraktioner kan emellertid ge information om föroreningsinverkan och bör i kritiska fall dateras. Det kemiska utbytet i de olika stegen kan också ge en vägledning om dateringsresultatets pålitlighet genom att benmaterialets kemiska kvalitet därigenom kan bedömas.

Den fraktion som ¹⁴C-bestäms i acceleratorn förbränns till CO₂-gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen D daterats.

Förbehandling av makrofossiler:

1. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
2. 0.5 % NaOH tillsätts (1 h, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella förorenings inverkan.

Före mätningen av ¹⁴C-innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO₂-gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labbnummer	Prov	δ ¹³ C‰ V-PDB	¹⁴ C ålder BP
obrönt ben			
Ua-86956	Svartmangatan P2	–22,0	724 ± 31
makrofossil			
Ua-86957	Svartmangatan P19	–20,9	637 ± 29

Provet *Svartmangatan P16* var av för dålig kvalitet och kunde ej dateras.

Med vänliga hälsningar

Maximilian
Schmidt

Digitally signed by Maximilian Schmidt
DN: cn=Maximilian Schmidt, c=SE,
o=Uppsala universitet,
email=maximilian.schmidt@physics.uu.se
Date: 2025.03.31 09:40:35 +02'00'

Maximilian Schmidt/Daniel Primetzhof

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlab

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2025-03-27

Adam Hultberg
Upplandsmuseet
Drottninggatan 7
753 10 UPPSALA

Resultat av isotopanalys av obrända ben från Svartmangatan, Uppsala, Uppland. (p 6563)

Förbehandling av obrända ben:

1. Mekanisk rengöring av ytan (skrapning, ev. sandblästring).
2. Ultraljudstvätt i avjoniserat vatten.
3. Krossning i mortel.
4. 0.8 M HCl tillsätts, omrörning (30 min, cirka 10 °C) (apatit bort). Löslig fraktion benämns fraktion A.
5. Olöslig fraktion tillsätts avjoniserat vatten, pH 3, och värms under omrörning (8 h, 90 °C). Olöslig del benämns fraktion C och löslig del benämns fraktion D. Fraktion D bör ge den mest relevanta åldern eftersom det mesta av benmaterialets organiska del ("kollagenet") återfinns här. Övriga fraktioner kan emellertid ge information om föroreningsinverkan och bör i kritiska fall dateras. Det kemiska utbytet i de olika stegen kan också ge en vägledning om dateringsresultatets pålitlighet genom att benmaterialets kemiska kvalitet därigenom kan bedömas.

Den fraktion som ^{14}C -bestäms i acceleratorn förbränns till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen D daterats.

RESULTAT

Labbnummer	Prov	$\delta^{15}\text{N}\text{‰ AIR}$	C:N
Ua-86956	Svartmangatan P2	6,2	3,2

Provet *Svartmangatan P16* var av för dålig kvalitet för analys.

Med vänliga hälsningar

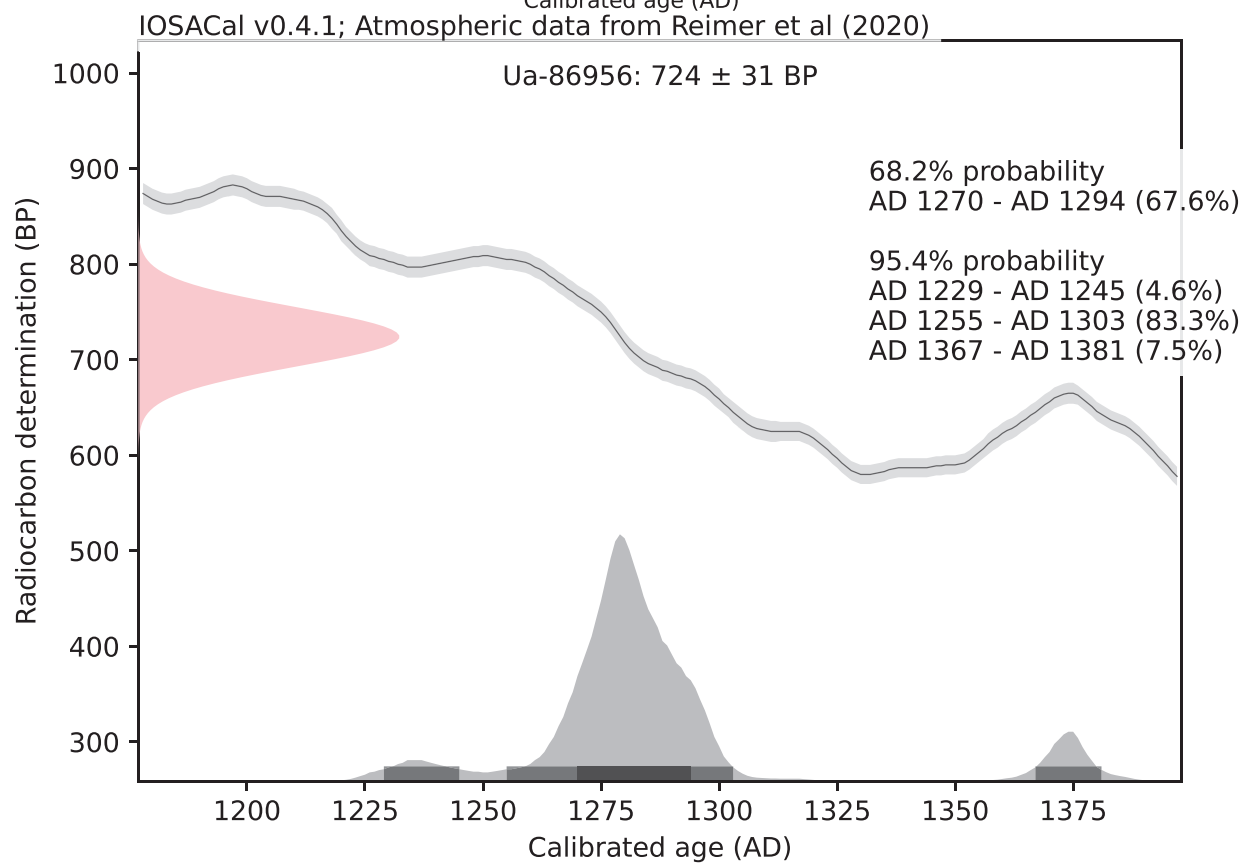
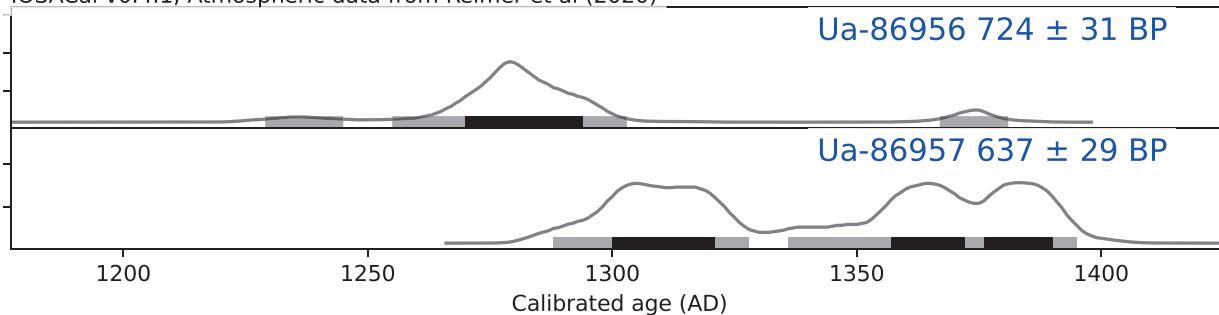
Maximilian
Schmidt

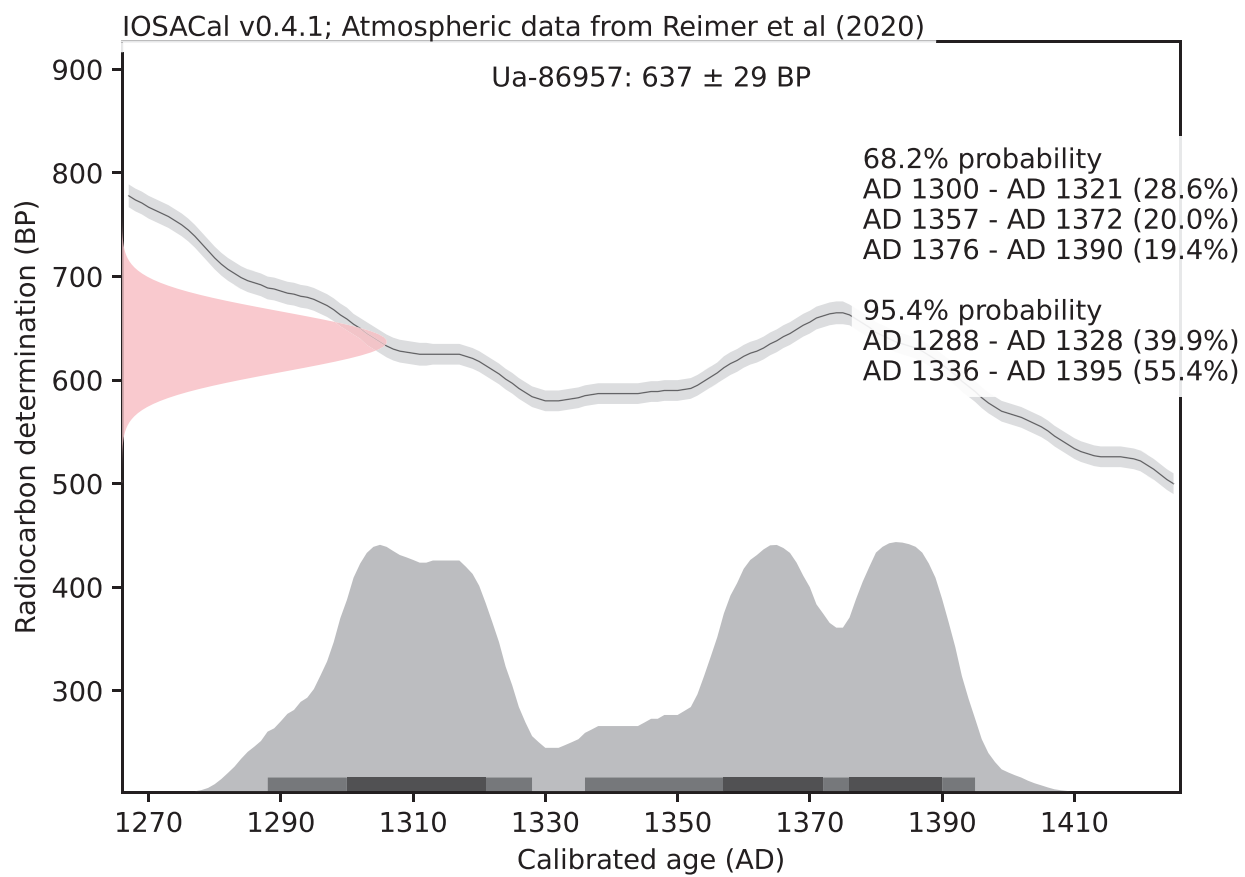
Digitally signed by Maximilian Schmidt
DN: cn=Maximilian Schmidt, c=SE,
o=Uppsala universitet,
email=maximilian.schmidt@physics.uu.se
Date: 2025.03.31 09:40:44 +02'00'

Maximilian Schmidt/Daniel Primetzhof

Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

VÄSTERNORRLANDS MUSEUM

Makrofossilanalys av 8 prover från Svartmannagatan i Uppsala, Uppsala socken och kommun, Upplands län

*Arkeobotanisk rapport 2024:8
Ida Lundberg*

Bakgrund

Upplandsmuseum har genomfört en schaktningsövervakning inom Uppsala stadslager (L1941:2293). Lämningarna kan karaktäriseras som stadsbebyggelse med bostadsmiljöer, hantverk, möjlig odling och djurhållning och har generell datering från slutet av 1200-talet till tidigmodern tid. Vid undersökningen provtogs kulturlager och anläggningar för makrofossil. 8 prover valdes därefter ut till vidare analys. Makrofossilanalysen genomfördes av Ida Lundberg vid Västernorrlands museum.

I analysuppdraget ingick frågeställningen:

Vad har vuxit på platsen och går det att säga vad det är för typ av lager? Ex. odlingslager eller avfallslager/latrin?

Provbehandling och metod

Provtagning utfördes av arkeologerna under den arkeologiska undersökningen för att därefter skickas till Västernorrlands museum där de förvarades i väntan på flotering.

Provernans volym mäts innan och efter att materialet vattensållas med såll på 2 mm och 0,25 mm maskvidd. De olika fraktionernas volym mäts och torkas därefter i rumstemperatur. Det framtagna materialet genomsöks och artbestäms under stereomikroskop med hjälp av referenslitteratur (Cappers et al. 2023; Kirleis 2019; Jacomet 2006; Mossberg, Stenberg & Ericsson 2018; Neef et al. 2012) och en referenssamling av recenta frön och växtdelar. Både förkolnade och oförkolnade makrofossiler analyseras arkeobotaniskt. Mängden minerogent material, övrigt makrofossil och fynd uppskattas efter en fyrgradig skala där X står för låg andel och XXXX innebär en dominerande andel av provet. Provets innehåll listas i tabell 1 och 2.

I analys Tabellen delas arterna upp i grupper baserat på vilken växtmiljö de trivs i för att hjälpa läsaren att tolka växternas betydelse. Kategorierna är odlad/insamlad, ogräs, äng/betesmark och våtmark.

- Med odlade växter menas arter som odlats av människan under förhistorisk och historisk tid och näst intill inte växer av sig själv i naturen. Med insamlade växter menas exempelvis bär och nötter som är bra källor till föda och som är lättare att plocka i det vilda än att odla.
- I kategorin ogräs ingår arter som trivs i åkermark, kring trädgårdsland, på boplatser, kring gödselstackar och på andra vis mänskligt störd mark.
- I kategorin ängs- och betesmark ingår arter som trivs på betesmark eller slagna ängsmarker. I arkeologiska kontexter tolkas ängs- och betesmarksväxter ofta som rester efter boskapens gödsel eller spår efter förvaring av djurfoder.
- I kategorin våtmarksväxter ingår arter som trivs på fuktiga till blöta marker och även i stående vatten. Denna kontext kan indikera att djurfoder samlats in till gården från exempelvis våtmarksängar eller att den provtagna anläggningen utgjort en fuktig till blöt kontext som exempelvis en brunn.

En viktig aspekt att ta hänsyn till är att det finns begränsningar gällande att klassificera växtarter efter levnadsmiljö. Exempelvis ålandsrot som trivs i vägkanter, på ängar, och ruderatmarker, vilket innebär att den kan förekomma både på ängsmark och i odlingsmark. Ogräs kan på samma vis trivas i olika miljöer som är närings- eller kväverika, exempelvis kring boplatser, boskapshägn, utedass och gödselhögar. Ett flertal ängsmarksväxter behöver trampad mark för att trivas och kan därmed förekomma såväl vid stigar och färdvägar som på ängsmark. Fördelningen av arter i olika kategorier utifrån växtmiljö ska därför mer ses som en vägledning än en absolut tolkning.

Fröproduktion och tolkning

En vanlig tolkning av växtmakrofossiler är att arter som förekommer med ett högre antal frön i en kontext var vanligare än arter som förekommer med färre frön, men så behöver inte vara fallet. Eftersom jordprover ofta representerar en liten yta av en hel kontext kan slumpen avgöra

hur många fröer av en viss art som framkommer. Lägg därefter till olika arters makrofossilers varierande bevaringsförhållanden. Olika arter har dessutom varierande fröproduktion där exempelvis svinmållan kan producera upp till 40 000 frön per planta medan ogräset åkervinda producerar omkring 140–200 frön per planta. En något pålitligare faktor för arters betydelse på en plats är hur ofta de förekommer i olika prover från samma period, vilket kan tyda på kontinuerlig förekomst eller bruk. Arters fröantal är därför inte den viktigaste faktorn vid tolkningen av makrofossiler utan hänsyn bör även tas till i hur många kontexter en art förekommer i, artens bevaringsmöjligheter och dess fröproduktion.

Resultat och tolkning

Tabell 1: Resultat växtmakrofossilanalys. Observera att tabellen är uppdelad på två sidor.

Makrofossilanalys									
Tidsperiod		1288—1395 AD	Ca. 1700-tal	Ca. 1600-tal	1720-tal	Tidigmodern tid?	Tidigmedeltida	Tidigmodern tid	Ej daterad
Prov-ID		19	18	11	7	3	2	21	16
Lämnings typ/lager		Odling?	Odling?	Fyll i tunna	Brukningss-lager?	Odling?	Odling?	Fyllning	Fyllning
Schakt		7	6	4	4	3	1	8	4
Kontext		67	64	40	30	16	13	100	55
Volym innan (cl.)		170	300	100	160	160	120	150	160
Volym efter flot. 0,25 & 5 mm (cl.)		12	8	18	20	15	12	13	18
Minerogent	Sten								
	Grus	X	X		X	XX	X		XX
	Sand		XX			XX			X
	Silt	X	XX	X?	X	XX	XX		X
	Lera	XXXX	X		XXX	XXX	XX	XX	XX
Organiskt material	Träkol	XXX	XX	XX		XX	X	X	X
	Träfragment	XXX	XX	XX		X			
	Träflis	XX		XXX					X
	Humus			XXX				XXXX	
	Rottrådar			X					
	Förkolnade rottrådar								
	Växtdelar/organiskt (stallgödsel)			XX				XX	
	Kvist/grenfragment			XX					
	Bränd kvist/grenfragment				X				
	Halm			X				XXXX	
	Halms trån/strån							XX	
	Strå			XX					
	Mossa			X					
	Björknäver			X					
	Tallbark			XX					X
Animaliskt	Obränt ben	XXX	XXXX	X			X		X
	Bränt ben	1		X		1			X
	Obr. fiskben (fjäll/kotor/kranie/revben)	X	XX				1		X
	Obränt ben, slaktdetaljer?	XX	X						
	Insekter			X					
	Glas (äldre karaktär)		X						
	Glaserat rödgods			1					
	Glassmälta			1					
	Flinta		X						
	Murbruk		X			X			X
Raseringsmaterial	Tegel	XX	X	X	X	XX			X

Tabell 2: Resultat växtmakrofossilanalys. Reservera att tabellen är uppdelad på två sidor.

Arkeobotaniskt resultat									
Teckenförklaring: * = förkolnat, cf. = något osäker identifikation									
Kategori	Svenska	Vetenskapligt namn							
Odlat/in-samlat	Sädeskorn frag. (förkolnat)	<i>Cerealia sp.</i>	1						1
	Korn (förkolnat)	<i>Hordeum sp.</i>	1				2		
	Hasselnötskal	<i>Corylus avellana</i>			4				
	Dill	<i>Anethum graveolens</i>			1				
	Bolmört	<i>Hyoscyamus niger</i>					27		
Skog	Gran (barr, förkolnat)	<i>Picea abies</i>					1		
	Gran (kvistar)	<i>Picea abies</i>			2				
Ogräs	Svinmålla	<i>Chenopodium album</i>		8	13	17	9	1	15
	Våtarv	<i>Stellaria media</i>							2
	Ängsyra	<i>Rumex acetosa</i>							1
	Trädgårdsmålla	<i>Atriplex cf. hortensis</i>			2				1
	Brännässla	<i>Urtica dioica</i>							5
	Jordrök	<i>Fumaria officinalis</i>		2	1				
	Hampdån/pipdån	<i>Galeopsis speciosa/tetrahit</i>			1				
Äng/betesmark	Gåsört	<i>Potentilla anserina</i>							1
	Plister	<i>Lamium sp.</i>			1		1		
	Grässtjärnblomma	<i>Stellaria graminea</i>							2
	Fingerörter	<i>Potentilla ssp.</i>			2				
	Daggkåpor	<i>Alchemilla sp.</i>			4				
	Trampört	<i>Polygonum aviculare</i>			3				2
	Bergsyra	<i>Rumex acetosa</i>		1					
	Ängsfryle	<i>Luzula multiflora</i>			1				
Våtmark	Tvåsidig starr	<i>Carex di</i>		2	3				
	Tresidig starr	<i>Carex tri</i>		4	1		1		
	Tiggarranunkel	<i>Ranunculus sceleratus</i>					3		5
	Knappsäv	<i>Eleocharis palustris</i>			1				
	Natar	<i>Potamogeton ssp.</i>			4				
	Kålsläktet	<i>Brassica sp.</i>			2				

Prov nr. 19, Odling?

Provet innehöll endast förkolnat arkeobotaniskt material i form av två sädeskorn (ett korn och ett obestämt sädeskorn). Det övriga fyndmaterialet i provet bestod av träkol, oförkolnade träflisor, större trästycken, hushållsavfall i form av obränt ben (delvis av fisk), bränt ben (ett med eventuellt slaktspår) och tegelfragment.

Provet var dominerande minerogent och utgjordes av lera. Fyndmaterialet bestod av hushållsavfall i form av de förkolnade cerealierna och benen och raseringsmaterial i form av träflis och tegel. Det fanns inte några tydliga indikationer på odling i provet. Matavfall och raseringsmaterial kan ha använts som gödsling och jordförbättrare men avsaknaden av odlade växter eller ogräs gör den tolkningen osäker. En alternativ tolkning är att lagret kan ha utgjort en gårdsplan där spill från olika hushållsaktiviteter samlats, eller att lagret bestod av dumpat hushållsavfall i kombination med raseringsmaterial.

Prov nr. 18, Odling?

Provet innehöll en sparsam mängd arkeobotaniskt material i form av ogräsen svinmålla (8) och jordrök (2), ängsmarksväxten bergsyra (1) och olika typer av starrar (6) som trivs i fuktiga till våta marker. Provets övriga fyndmaterial bestod av träkol, träflis, glas av äldre karaktär, flinta, murbruk och tegel och en hög andel bestod av obrända ben och fiskben. Enstaka ben visade tecken på slaktspår.

Ogräsfröerna som påträffats tyder på en miljö rik på kväve eller näring och skulle kunna härröra från en odling. Även förekomsten av ängs- och våtmarksväxter skulle kunna förklaras genom spridning av gödsel i samband med odling. Fyndmaterialet är dock sparsamt, vilket gör tolkningen osäker. Det är även möjligt att matavfallet eller raseringsmaterialet har använts som gödsel eller jordförbättringsmedel. Frånvaron av makrofossil från odlade växter i provet försvårar dock tolkningen. En alternativ tolkning är att lagret kan ha utgjort en gårdsplan där spill från olika hushållsaktiviteter samlats, eller att lagret bestod av dumpat hushållsavfall i kombination med raseringsmaterial.

Prov nr. 11, Fyll i tunna

Det arkeobotaniska materialet bestod av den odlade växten dill (1) och möjligen insamlad hassel (4 fragment), granbarr (2), ogräsen svinmålla (13), trädgårdsmålla (2), jordrök (1), hampdån/pipdån (1) och plister (1), ängsmarksväxterna fingerörter (2), daggkåpa (4), trampört (3) och ängsfryle (1) och våtmarksväxterna starrar (4), knappsäv (1) och natar (4) och en obestämd art av kåsläktet (2). Övriga fynd i provet utgjordes av träkol, träfragment och träflis, humöst material, rottrådar, växtdelar, gödsel, kvist/grenfragment, strån, mossa, björknäver, tallbark, obränt och bränt ben, glaserat rödgods, en glassmälta och tegel.

Dill har förekommit i södra Sverige sedan vikingatid och var på 1600-talet en väletablerad krydda och medicinalväxt i området. Den har troligen odlats i mindre trädgårdar intill husen. Som medicinalväxt har den använts som rogivande medel och mot magbesvär och som krydda användes den i ett flertal olika maträtter och till inläggning (Andréasson et al. 2014, Myrdal 2021).

Materialet i tunnan visar troligen inte vad tunnan innehållit när den var i bruk utan är snarare en blandning av de fyllnadsmassor som omgav tunnan när den täcktes över. Frömaterialen från provet utgjordes främst av ängs- och våtmarksväxter som brukar förknippas med insamling till djurfoder och gödsel. De övriga fynden visar på rester av raseringsmassor, hushållsavfall, gödsel, strö eller isolering och enstaka hårstrån, antingen tillhörande en ströbädd där boskap fällt päls eller rester från ett garveri.

Prov nr. 7, Brukningslager?

Provet var mycket minerogent och utgjordes av lera. Det arkeobotaniska materialet utgjordes av endast 17 frön av ogräset svinmålla. Det övriga materialet i provet utgjordes av lite kol, enstaka obrända kvistar och tegelfragment.

Under den arkeologiska utredningen påträffades enstaka brända ben och möjlig gödsel i kontexten. Gödsel förekomsten gick inte att styrka via makrofossilanalysen. Den låga

förekomsten av fyndmaterial tyder antingen på att kontexten varit relativt tom eller att kontexten erhållit dåliga bevaringsförhållanden.

Det knappa fyndmaterialet kan inte styrka att lagret utgjort ett odlingslager men kan inte heller motbevisa detta.

Prov nr. 2, Odling?

Provet innehöll en låg andel humöst material och var nästintill tomt på arkeobotaniskt material förutom 1 frö av svinmålla. Det övriga fyndmaterialet i provet utgjordes av lite träkol, lite hushållsavfall i form av obränt ben och ett fiskben.

Det knappa fyndmaterialet kan inte styrka att lagret utgjort ett odlingslager men kan inte heller motbevisa detta.

Prov nr. 3, Odling?

Provet innehöll makrofossiler från de odlade växterna korn (2), bolmört (27), ogräsen svinmålla (9), plister (1), och våtmarksväxterna starr (1) och tiggarranunkel (3). Det övriga fyndmaterialet i provet utgjordes av träkol, enstaka indikationer på hushållsavfall i form av brända ben och lite raseringsmaterial/byggnadsmaterial från träflisor, murbruk och tegel.

Bolmört är en medicinskt och rituellt viktig växt med lång historisk användning i Sverige och kan spåras arkeobotaniskt ända tillbaka till bronsåldern. Växten har smärtstillande och kramplösande egenskaper och har historiskt använts vid behandling av bland annat magsmärtor, psykiska besvär och som bedövningsmedel. Trots de medicinska användningsområdena är bolmört en mycket giftig växt om den används felaktigt och kan ge hallucinationer, förgiftning och i värsta fall leda till dödsfall (Andréasson et al. 2014, Myrdal 2021).

Fröaterialet, som bestod av framförallt den odlade växte bolmört, kan indikera att lagret utgjort ett odlingslager. Hushållsavfall kan ha använts till gödning, men förekomsten var alltför låg för att möjliggöra en säker tolkning. Även raseringsmaterial kan ha använts som jordförbättring eller ha funnits i marken redan innan ett eventuellt odlingslager anlades. Sammantaget är det därför möjligt att fyndmaterialet i provet representerar ett odlingslager, men tolkningen bör betraktas som osäker. En alternativ tolkning är att lagret kan ha utgjort en gårdsplan där spill från olika hushållsaktiviteter samlats, eller att det bestod av dumpat hushållsavfall i kombination med raseringsmaterial.

Prov nr. 21, Fyllning

Provet var mycket humöst och innehöll inte några frön. Det övriga fyndmaterialet bestod av en dominerande andel halm, strån och växtdelar av gödselkaraktär. Jordarten på platsen var lera och det förekom lerklumpar blandat i ströaterialet.

Provet verkar utgöra rester efter en ströbädd som kan ha ströats med halm, och strån från stråfoder. Det fanns även gödselrester i provet som saknade frön. Detta kan innebära att de

boskap som använt ströbädden betat eller fått foder som samlats in under våren eller försommaren innan växterna satt frön.

Prov 16, Fyllning

Provet innehöll ett bränt sädeskorn (1), ogräsen svinmålla (15), våtarv (2), ängssyra (1), gårdsmålla (1) och brännässla (5), ängsmarksväxterna grässtjärnblomma (2), gåsört (1) och trampört (2) och våtmarksväxten tiggarranunkel (5). Det övriga fyndmaterialet utgjordes av en låg andel träkol, träflis, tallbark, obrända ben, bränt ben, obrända fiskben, murbruk och tegel.

Fyndmaterialet innehöll främst ogräs som trivs i närings- och kväverika kontexter, exempelvis i eller intill odlade ytor, vid gödselstackar eller boskapshägn. Det övriga fyndmaterialet och det förkolnade sädeskornet kan ha utgjort hushållsavfall och raseringsmaterial. Sammantaget är det därför möjligt att fyndmaterialet i provet representerar ett odlingslager, men tolkningen bör betraktas som osäker. En alternativ tolkning är att lagret kan ha utgjort en gårdsplan där spill från olika hushållsaktiviteter samlats, eller att lagret bestod av dumpat hushållsavfall i kombination med raseringsmaterial.

Referenser

Ahrland, Å. (2006). *Den osynliga handen. Trädgårdsmästaren i 1700-talets Sverige*. Stockholm: Carlssons Bokförlag.

Andréasson Sjögren, A., Gräslund Berg, E., Heimdahl, J., Jakobsson, A., Larsson, I., Persson, E (red.) (2014). *Källor till trädgårdsodlingens historia: fyra tvärvetenskapliga seminarier 2010–2013 arrangerade av Nordiskt nätverk för trädgårdens arkeologi och arkeobotanik (NTAA)*. Alnarp: Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap, Sveriges Lantbruksuniversitet.

Cappers, R. T. J., Bekker, R. M. & D. Fennema. (2023). *Digital Diaspore Atlas of the Netherlands*. Groningen: Barkhuis Publishing.

Jacomet, S. (2006). *Identification of cereal remains from archaeological sites*, (2nd edition). Basel: Basel University.

Kirleis, W. (2019). *Atlas of Neolithic plant remains from northern central Europe*. Groningen: Barkhuis Publishing.

Mossberg, B., Stenberg, Lt. & Ericsson, S. (2018). *Nordens flora*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Myrdal, J. (2021). *Svensk trädgårdshistoria: Förhistoria och medeltid*. Stockholm: Kungl. Vitterhetsakademien.

Neef, R., Cappers, R. T. J., Bekker, R. M. (2012). Digital atlas of Economic Plants in Archaeology. Groningen: Barkhuis Publishing.

Bilaga 5. Konserveringsrapport

OXIDER

Avlägsna - Skydda - Bevara

Konserveringsrapporter gällande föremål från Svartmangatan Fjärdingen 1:3 Uppsala

Max Jahrehorn
Rapport juni 2023
K23-452
OXIDER

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning.....	2
Mål.....	2
Syfte.....	2
Metod.....	2
Föremålsstatus.....	2
Konservering.....	2
Konserveringsrapporter.....	3

Omslagsbild: Torne före och efter konservering, f.nr: 57

Inledning

Materialet kommer från undersökningarna vid Svartmangatan, Fjärdingen 1:3, Uppsala.

Föremålen består av cu-legeringar.

Sammanlagt består fynden av 6 fyndposter.

Oxider har fått uppdraget att utföra konserveringsarbetet. Följande rapport avser arbetets utförande.

Mål

- Dokumentation av de olika föremålen
- Konservering av materialet
- Dokumentation av uppdraget

Syfte

Det övergripande syftet med konserveringsarbetet är att säkra materialet från fortsatt nedbrytning och öka läsbarheten. Föroreningar avlägsnas tills nivån för ursprunglig yta nås.

Metod

Varje föremål bedöms individuellt med fokus på läsbarhet och korrosionsgrad. För att säkerställa informationen innan konservering fotograferas materialet även röntgen utförs. Konserveringsmetoden väljs efter objektens status samt efter de föroreningar som vidhäftar dess ytor. Metoden skall vara skonsam mot föremålen.

Föremålsstatus

Föroreningarna och korrosionsprodukterna varierar i materialet, allt från tunt sittande jord till extremt hårda produkter. I några fall är ytorna svåravlästa på grund av krustbildningar eller föroreningar.

Konservering

Konserveringsmetoden valdes efter varje enskilt föremål, efter dess specifika status och nedbrytningsgrad.

Målet med konserveringen var att avlägsna föroreningar på ett sådant sätt att nivån nåddes till ursprunglig yta om möjligt. Arbetet fram dit var att tillföra så lite kemikalier som möjligt, i kombination med mekanisk rengöring.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K23-452

Ort/Anläggning: Svartmangatan, Fjärdingen 1:3, Uppsala**Fynd nr:** 51**Kontaktperson:** Adam Hultberg, Upplandsmuseet**Kons nr:****Datum in:** 2023-03-29**Datum ut:** 2023-06-13**Föremål:** Nit**Material:** Cu-legering**Antal:** 1**Mått:****Vikt in:** 2,31g **Vikt ut:** 2,15g**Foto:** Ja**Behandling:**

Detaljen är helt innesluten i voluminösa föroreningar med ett stort inslag av koppar(II)klorider samt mindre kolfragment.

Niten före konservering.

Niten rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. Föremålet är mycket kraftigt nedbruten och vissa föroreningar måste

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K23-452

lämnas kvar på ytorna eftersom de är bärare av omkringliggande områden. De ömtåliga ytorna rengörs endast med 80%-ig etanol samt urlakas i flera bad med avjoniserat vatten. Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.

Niten efter konservering.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K23-452

Ort/Anläggning: Svartmangatan, Fjärdingen 1:3, Uppsala**Fynd nr:** 54**Kontaktperson:** Adam Hultberg, Upplandsmuseet**Kons nr:****Datum in:** 2023-03-29**Datum ut:** 2023-06-13**Föremål:** Knapp**Material:** Tenn**Antal:** 1**Mått:****Vikt in:** 3,89g **Vikt ut:** 3,83g**Foto:** Ja**Behandling:**

Knappens ytor täcks av tät jämn förorening och kring ytterkanten finns tydliga spår av mindre sprickbildningar.

Knappen före konservering.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K23-452

Mekanisk rengöring under mikroskop med trästicka och pensel, en del föroreningar måste lämnas i knappens ytterkant eftersom sprickbildningar syns. Då knappens yttre form endast existerar i det tjocka oxid skiktet skulle ett avlägsnande av detta medföra informationsförlust.

En kortare behandling med 5% NaOH med följande urlakning. Föremålet placerades i en lösning med H_2SO_4 , (15 droppar/L), pH blir $\approx 2,5$ i 40 min samt fortsatt urlakning med kranvatten.

Dehydrering i 95%-ig etanol samt kontrollerad torkning. Ett tunt lager med MCW användes som ytskydd.

Knappen efter konservering.

Hanteras varsamt

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K23-452

Ort/Anläggning: Svartmangatan, Fjärdingen 1:3, Uppsala

Fynd nr: 55

Kontaktperson: Adam Hultberg, Upplandsmuseet

Kons nr:

Datum in: 2023-03-29

Datum ut: 2023-06-13

Föremål: Mynt

Material: Cu-legering

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 4,16g Vikt ut: 4,15g

Foto: Ja

Behandling:

Myntet täcks av tunna täta föroreningar med ett visst inslag av mindre krutor. Längst ytterkanten skymtas instabila ytor på något ställe, en svag prägling syns på bägge sidor.

Myntet före konservering.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K23-452

Myntet rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. För att nå något djupare så rengörs ytorna lätt med EDTA-diNa 1,5% samt följande urlakning i varmt avjoniserat vatten i flera bad. Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.

Myntet efter behandling.

Identifikation: Fredrik I, 1 Öre Kopparmynt, 1724.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K23-452

Ort/Anläggning: Svartmangatan, Fjärdingen 1:3, Uppsala**Fynd nr:** 57**Kontaktperson:** Adam Hultberg, Upplandsmuseet**Kons nr:****Datum in:** 2023-03-29**Datum ut:** 2023-06-13**Föremål:** Torne**Material:** Cu-legering**Antal:** 1**Vikt in:** 4,28g **Vikt ut:** 3,95g**Foto:** Ja**Behandling:**

Detaljen uppvisar instabila vittrade ytor, något voluminösa, med ett stort innehåll av koppar(II)klorid. Främst på de två benen syns underliggande brunröda metall.

Föremålet innan konservering.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K23-452

Beslaget rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. För att nå något djupare så rengörs ytorna lätt med EDTA-diNa 1,5% samt följande urlakning i varmt avjoniserat vatten i flera bad. Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.

Tornen efter konservering.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K23-452

Ort/Anläggning: Svartmangatan, Fjärdingen 1:3, Uppsala

Fynd nr: 58

Kontaktperson: Adam Hultberg, Upplandsmuseet

Kons nr:

Datum in: 2023-03-29

Datum ut: 2023-06-13

Föremål: Mynt

Material: Cu-legering

Antal: 1

Vikt in: 6,01g Vikt ut: 5,06g

Foto: Ja

Behandling:

Myntet täcks helt av kraftiga föroreningar som är voluminösa och har ett stort inslag av koppar(II)klorid. Längst ytterkanten syns en mindre skada och i denna exponeras ett vittrat och instabilt inre.

Myntet innan konservering.

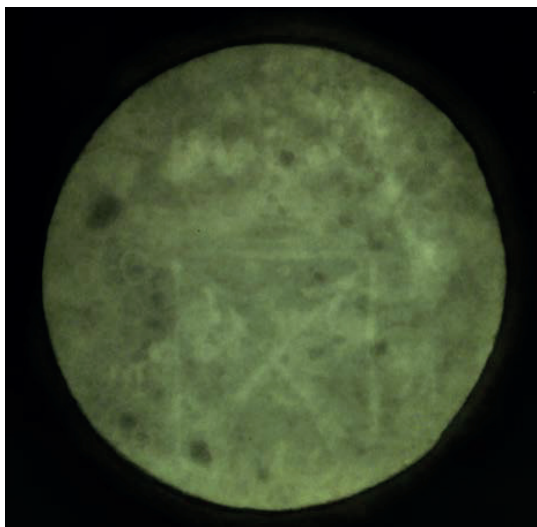
Myntet rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. Föremålet är mycket kraftigt nedbruten och föroreningar måste lämnas kvar på ytorna eftersom de är bärare av omkringliggande områden. För att nå något djupare så rengörs ytorna lätt med EDTA-diNa 0,5% samt följande urlakning i varmt avjoniserat vatten i flera bad.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K23-452

Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.

Röntgenfotografi på myntet.

Myntet efter konservering.

Trolig identifikation: Fredrik I, 1 Öre Kopparmynt, 1720-49 eller Ulrika Eleonora, 1 Öre Kopparmynt, 1719-1720.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K23-452

Ort/Anläggning: Svartmangatan, Fjärdingen 1:3, Uppsala**Fynd nr:** 59**Kontaktperson:** Adam Hultberg, Upplandsmuseet**Kons nr:****Datum in:** 2023-03-29**Datum ut:** 2023-06-13**Föremål:** Mynt, klipping**Material:** Cu-legering**Antal:** 1**Vikt in:** 14,64g **Vikt ut:** 13,79g**Foto:** Ja**Behandling:**

Myntet täcks helt av kraftiga föroreningar och vid en hörna noteras en mindre öppen yta som exponerar instabila skikt. Troligen har underliggande skikt en viss krustbildning.

Myntet innan konservering.

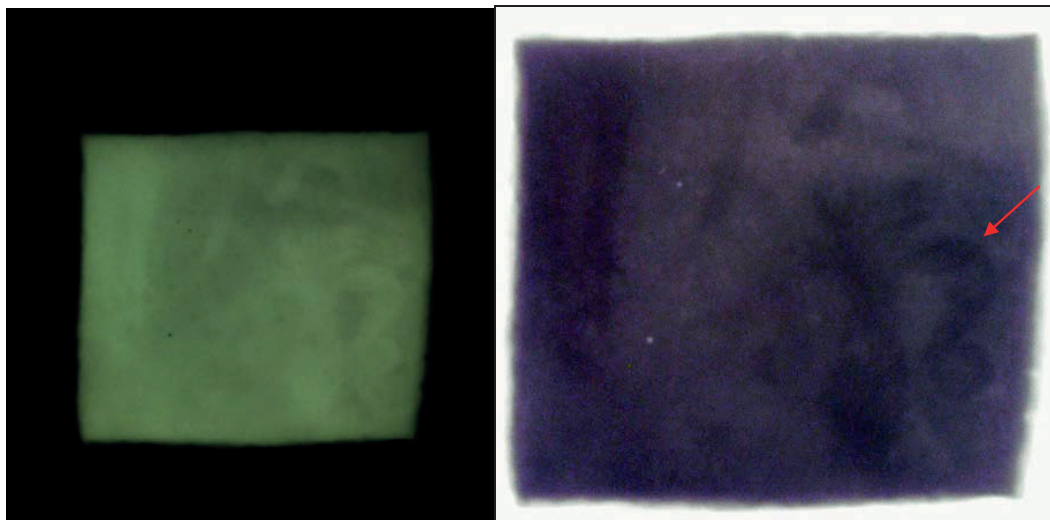
Myntet rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. Föremålet är mycket kraftigt nedbruten och vissa föroreningar måste

Konserveringsrapport

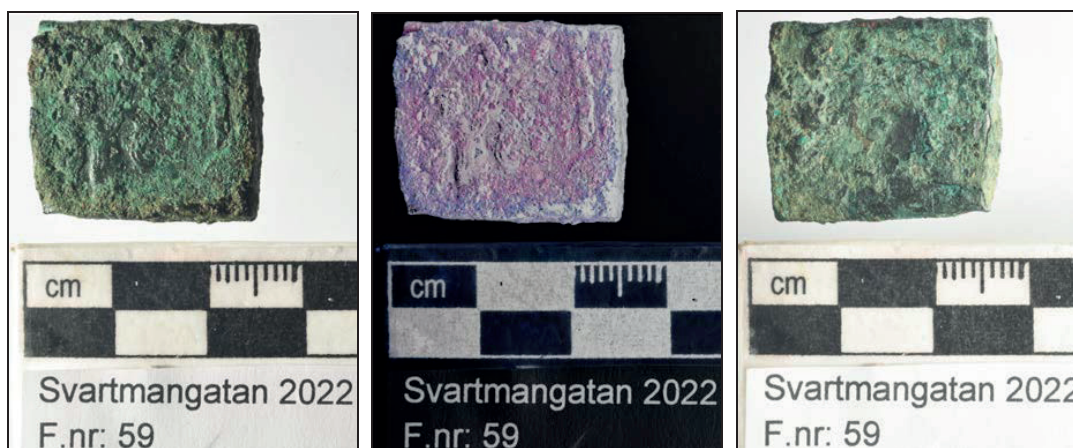
MJ

Rapport id: K23-452

lämnas kvar på ytorna eftersom de är bärare av omkringliggande områden. För att nå något djupare så rengörs ytorna lätt med EDTA-diNa 0,5% samt följande urlakning i varmt avjoniserat vatten i flera bad. Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkrallack 3% i toluen samt lufttorkas.

Röntgenfotografiet visar en mycket svag prägling och pilen markerar en lilja.

Myntet efter konservering.

Trolig identifikation: Gustav II Adolf

OXIDER

Avlägsna - Skydda - Bevara

OXIDER AB
Bragegatan 1
392 45 Kalmar

www.oxider.se

Telefon: 0722 47 58 58

E-post: max.jahrehorn@oxider.se

OXIDER

Avlägsna - Skydda - Bevara

Konserveringsrapporter gällande föremål från Svartmangatan Uppsala

Max Jahrehorn
Rapport mars 2025
K24-549
OXIDER

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K24-549

Ort/Anläggning: Svartmangatan, Uppsala

Fynd nr: 184

Kontaktperson: Adam Hultberg, Upplandsmuseet

Kons nr:

Datum in: 2024-11-08

Datum ut: 2025-03-12

Föremål: Pistolbeslag

Material: Järn

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 95,41g Vikt ut: 60,39g

Foto: Ja

Behandling:

Föremålet omsluts av kraftiga korrosionsprodukter med fastsittande mindre gruskorn. Det utskjutande benet är hårt korroderat och en viss spjälkning av materialet noteras på ett par mindre ställen.

Föremålet innan konservering.

Detaljen bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Efter denna grövre rengöring så blåstrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Föremålet urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas.

För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blåstras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K24-549

ytbehandling läggs i form av Dinitrolpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

Beslaget efter konservering.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K24-549

Ort/Anläggning: Svartmangatan, Uppsala

Fynd nr: 185

Kontaktperson: Adam Hultberg, Upplandsmuseet

Kons nr:

Datum in: 2024-11-08

Datum ut: 2025-03-12

Föremål: Brodd

Material: Järn

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 33,72g Vikt ut: 30,32g

Foto: Ja

Behandling:

Broddens ytor täcks av tätta jämna föroreningar och under dessa en spridd lägre krustbildning.

Brodden före behandling.

Brodden bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Efter denna grövre rengöring så blästrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Vidare urlakning med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K24-549

För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blåstras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en ytbehandling läggs i form av Dinitrolpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

Brodden efter konservering.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K24-549

Ort/Anläggning: Svartmangatan, Uppsala

Fynd nr: 330

Kontaktperson: Adam Hultberg, Upplandsmuseet

Kons nr:

Datum in: 2024-11-08

Datum ut: 2025-03-12

Föremål: Plomb

Material: Bly

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 5,37g Vikt ut: 5,28g

Foto: Ja

Behandling:

Plomben är relativt vittrad och förorenad och mindre sandkorn har tryckts in i den mjuka metallen. Dess ögla är helt fylld.

Plomben före konservering.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K24-549

Mekanisk rengöring under mikroskop med trästicka och pensel. Då plombens yttre form endast existerar i det tjocka oxid skiktet skulle ett avlägsnande av detta medföra informationsförlust. En kortare behandling med 5% NaOH med följande urlakning. Föremålet placerades i en lösning med H_2SO_4 , (15 droppar/L), pH blir $\approx 2,5$ i 40 min samt fortsatt urlakning med kranvatten. Dehydrering i 95%-ig etanol samt kontrollerad torkning. Ett tunt lager med MCW användes som ytskydd.

Plomben efter behandling.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K24-549

Ort/Anläggning: Svartmangatan, Uppsala

Fynd nr: 334

Kontaktperson: Adam Hultberg, Upplandsmuseet

Kons nr:

Datum in: 2024-11-08

Datum ut: 2025-03-12

Föremål: Mynt

Material: Cu-legering

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 7,59g Vikt ut: 7,15g

Foto: Ja

Behandling:

Myntet täcks hel av sot blandade föroreningar.

Myntet före behandling.

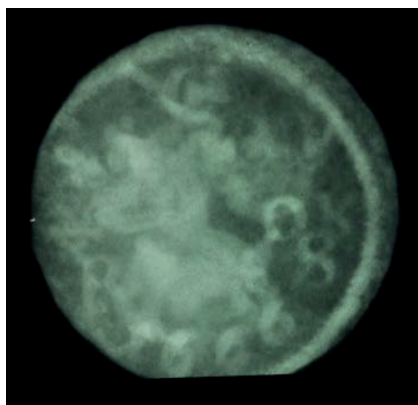
Myntet rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. För att nå något djupare så rengörs ytorna lätt med EDTA-diNa 1,5-3,5% samt följande urlakning i varmt avjoniserat vatten i flera bad. Myntet bedöms saknapräglad yta och vissa hårt sittande föroreningar lämnas, för att inte skada ytorna.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K24-549

Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.

Myntet röntgas för att studera nedbrytningsgrad och möjlig ytterligare information.

Identifikation: KARL XI, 1/6 Öre Silvermynt, 1666.

Myntet efter konservering.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K24-549

Ort/Anläggning: Svartmangatan, Uppsala

Fynd nr: 335

Kontaktperson: Adam Hultberg, Upplandsmuseet

Kons nr:

Datum in: 2024-11-08

Datum ut: 2025-03-12

Föremål: Beslag

Material: Cu-legering

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 2,59g Vikt ut: 2,48g

Foto: Ja

Behandling:

Beslaget täcks av tunna täta föroreningar med stora ytor bestående av voluminösa skikt av koppar(II)klorid. Föremålet bedöms sakna ursprunglig yta och är kraftigt vittrat.

Beslaget innan konservering.

Konserveringsrapport

MJ

Rapport id: K24-549

Beslaget rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. Föremålet är mycket kraftigt nedbruten och vissa föroreningar måste lämnas kvar på ytorna eftersom de är bärare av omkringliggande områden.

De ömtåliga ytorna rengörs endast med 80%-ig etanol samt urlakas i flera bad med avjoniserat vatten. Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.

Beslaget efter konservering.

OXIDER

Avlägsna - Skydda - Bevara

OXIDER AB
Bragegatan 1
392 45 Kalmar

www.oxider.se

Telefon: 0722 47 58 58

E-post: max.jahrehorn@oxider.se